

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME**

Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius, tel. (8 5) 266 2990,
faks. (8 5) 262 5940, el.p. karolina.bubnyte@tm.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019-03-02 Nr. (8.2.1) 26R-71

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVO EUROPOS ŽMOGAUS
TEISIŲ TEISME 2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS PATEIKIMO**

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 929, 11 punktu, teikiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme 2019 metų veiklos ataskaitą.

PRIDEDAMA. Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme 2019 metų veiklos ataskaita, 68 lapai.

Pagarbiai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė
Europos Žmogaus Teisių Teisme

Karolina Bubnytė-Širmenė

Lina Urbaitė, (8 5) 266 2992, el. p. lina.urbaite@tm.lt

Lietuvos Respublikos

Vyriausybės Atstovas

EŽTT

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVO
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME**

2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

TURINYS

<i>I. VEIKLA SIEKIANČI UŽTIKRINTI VALSTYBĖS INTERESŲ GYNIMĄ IR JOS ATSTOVAVIMĄ EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME BEI JUNGTINIŲ TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETE</i>	<i>3</i>
1. Vyriausybei perduotos Europos Žmogaus Teisių Teismo bylos.....	4
2. Vyriausybei perduotos Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto bylos	7
<i>II. 2019 M. EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO PRIIMTŲ SPRENDIMŲ DĖL BYLŲ ESMĖS IR NUTARIMŲ BYLOSE PRIEŠ LIETUVĄ APŽVALGA</i>	<i>9</i>
1. Konvencijos įgyvendinimo problemos pagal 2019 m. Teismo išnagrinėtas bylas prieš Lietuvą, kuriose nustatytas bent vienas Konvencijos pažeidimas.....	9
2. Taikūs susitarimai ir vienašalės deklaracijos.....	15
3. Priteistos kompensacijos	16
4. Teismo sprendimai, kuriuose nenustatyta Konvencijos pažeidimų	17
5. Nutarimai dėl nepriimtino	20
6. Nutarimai išbraukti peticijas iš bylų sąrašo	24
<i>III. VEIKLA VYKDANT TEISMO PRIIMTUS SPRENDIMUS</i>	<i>25</i>
1. Veikla vykdant Teismo ankstesniais ir 2019 m. priimtus sprendimus	25
2. Sustiprinta vykdymo priežiūra bylose prieš Lietuvą	27
3. Teismo sprendimų vykdymo srityje besitęsiančios problemos	31
<i>IV. VEIKLA SIEKIANČI STIPRINTI EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ KONVENCIJOS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJĄ IR ĮGYVENDINTI KONVENCIJOS NUOSTATAS LIETUVOJE</i>	<i>32</i>
1. Bendradarbiavimas su kitomis valdžios institucijomis.....	32
2. Veikla skatinant Konvencijos ir Teismo praktikos žinomumą	32
3. Dalyvavimas prisidedant prie Konvencijos sistemos stiprinimo.....	33
<i>V. 2019 M. JUNGTINIŲ TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETO SPRENDIMŲ DĖL BYLŲ PRIEŠ LIETUVĄ APŽVALGA</i>	<i>34</i>
1 priedas	35
2 priedas	37

I. VEIKLA SIEKIANČI UŽTIKRINTI VALSTYBĖS INTERESŲ GYNIMĄ IR JOS ATSTOVAVIMĄ EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME BEI JUNGTINIŲ TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETE

Pagrindinis Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau – ir Vyriausybės atstovas) uždavinys yra atstovauti Lietuvos Respublikos interesams Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau ir – EŽTT arba Teismas) bei Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitete (toliau – JT Žmogaus teisių komitetas arba JT ŽTK). 2019 m. buvo Europos Žmogaus Teisių Teismui perduota 30 naujų bylų, dar 2 bylose buvo pakartotinai kreiptasi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę (toliau – ir Vyriausybę) pateikiant papildomus klausimus. Ataskaitiniais metais Vyriausybei perduotos 3 naujos Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto bylos.

Pastebėtina, kad Vyriausybės atstovo darbas yra tęstinio pobūdžio, kartu su teikiamomis pastabomis naujai perduotose bylose toliau užtikrinamas darbo tęstinumas su ankstesniaisiais metais perduotomis bylomis – toliau buvo tęsiamas darbas su 28 Europos Žmogaus Teisių Teismo bylomis ir 9 JT Žmogaus teisių komiteto bylomis.

Bendras Europos Žmogaus Teisių Teismui pateikiamų peticijų prieš Lietuvą skaičius išlieka panašus: 2019 m. prieš Lietuvą pateiktos 448 peticijos (2018 m. – 475, 2017 m. – 444), didžioji dalis (apie 90%) šių peticijų yra atmetamos jų neperdavus Vyriausybei – iš 2019 m. pateiktų peticijų 40 buvo atmetos administracine tvarka dėl netinkamo formuliario užpildymo, o 361 peticija buvo pripažinta nepriimtina pirminiame etape bylą nagrinėjant 1 teisėjo sudėties Teismui.

Siekdamas sumažinti savo darbo krūvį ir pagreitinti bylų nagrinėjimą, pastaraisiais metais EŽTT ėmė taikyti įvairias bylų komunikavimą ir nagrinėjimą paprastinančias ir spartinančias procedūras, dėl kurių išaugo bylų komunikavimo bei priimamų sprendimų apimtys ir iš esmės padidėjo Vyriausybės atstovo darbo krūvis:

- WECL (*well established case-law*) – procedūra taikoma pasikartojančiose, su aiškiai išvystyta praktika susijusiose bylose, kurias Teismas nagrinėja 3 teisėjų Komiteto sudėtyje, pagal šią procedūrą perduota 3 sujungtų bylų grupė dėl pernelyg ilgos suėmimo trukmės.

Pagreitinta WECL procedūra (*fast track WECL*) taikoma bylas perduodant didesnėmis grupėmis iš karto šalims siūlant sudaryti taikius susitarimus pagal pasiūlytas sąlygas. Pagal pastarąją procedūrą prieš Lietuvą ne kartą perduotos bylų grupės dėl kalinimo sąlygų, – taip pat ir 2019 m. perduota 11 sujungtų bylų grupė dėl orumą žeminančių kalinimo sąlygų.

- pagal IMSI (*immediate and simplified communications*) procedūrą perduodamose bylose Vyriausybė įpareigojama pati parengti bylos faktų santrauką, kitaip tariant, apibendrinti ir prireikus papildyti visą bylos medžiagą – perduodamas bylą Teismas pateikia tik trumpą bylos dalyko apibūdinimą bei pateikia klausimus bylos šalims, 2019 – 14 bylų perduota taikant WECL ir IMSI procedūras.

- nuo 2019 m. pradėta taikyti NCP (*non-contentious phase*) procedūra, pagal kurią yra išskiriamos taikaus susitarimo ir bylinėjimosi stadijos ir visų pirma šalims siūloma apsvarstyti taikaus susitarimo sudarymo galimybę, kartais šiuo požiūriu pateikiant ir konkrečią Teismo parengtą taikaus susitarimo deklaraciją. Šalims nepasiekus taikaus susitarimo, Vyriausybė yra kviečiama pateikti savo poziciją dėl peticijos priimtumo ir esmės, 2019 m. 17 bylų perduota taikant NCP procedūrą.

Dėl naujų procedūrų taikymo pastebimas greitesnis bylų prieš Lietuvą išnagrinėjimas Teisme, antai per metus EŽTT priimamų sprendimų ir nutarimų bylose prieš Lietuvą skaičius išaugo 3-4 kartus¹ kas savo ruožtu didina vykdytinų EŽTT sprendimų skaičių.

1. Vyriausybei perduotos Europos Žmogaus Teisių Teismo bylos

1. Navickai (peticijos Nr. 25832/18) – NCP, IMSI, WECL,
2. Steponavičius (peticijos Nr. 6982/18) – WECL (fast track),
3. Taso (peticijos Nr. 12695/18) – WECL (fast track),
4. Valeika (peticijos Nr. 21934/18) – WECL (fast track),
5. Velečka (peticijos Nr. 23358/18) – WECL (fast track),
6. Songaila (peticijos Nr. 28820/18) – WECL (fast track),
7. Ambrizas (peticijos Nr. 32354/18) – WECL (fast track),
8. Michno (peticijos Nr. 34179/18) – WECL (fast track),
9. Dimbinskas (peticijos Nr. 35033/18) – WECL (fast track),
10. Nevedomskas (peticijos Nr. 41918/18) – WECL (fast track),
11. Suchininas (peticijos Nr. 49412/18) – WECL (fast track),
12. Klevakin (peticijos Nr. 49434/18) – WECL (fast track),
13. Al-Hawsawi (peticijos Nr. 6383/17) – NCP,
14. Kaminskas (peticijos Nr. 44817/18) – NCP, IMSI, WECL,
15. Galakvoščius (peticijos Nr. 11398/18) – NCP,
16. Mikočiūnas (peticijos Nr. 13394/18) – NCP, IMSI, WECL,
17. Mikučiauskas (peticijos Nr. 46114/18) – NCP, IMSI, WECL,
18. Ališauskas (peticijos Nr. 46122/18) – NCP, IMSI, WECL,
19. Babkaitis (peticijos Nr. 49419/18) – NCP, IMSI, WECL,
20. Mihailovs (peticijos Nr. 55221/17) – NCP,
21. Adomavičius (peticijos Nr. 17331/18) – IMSI, WECL,
22. Valančius (peticijos Nr. 28345/18) – NCP, IMSI, WECL,
23. Sacharuk (peticijos Nr. 39300/18) – NCP,
24. Stepanov (peticijos Nr. 5862/19) – NCP, IMSI, WECL,
25. Kaminskienė (Nr. 48314/18) – NCP, IMSI, WECL,
26. Puišys (peticijos Nr. 58166/18) – NCP, IMSI, WECL,
27. Milašauskienė (peticijos Nr. 58179/18) – NCP, IMSI, WECL,
28. Jankauskas (peticijos Nr. 26488/18) – NCP, IMSI, WECL,
29. Gadeikis (peticijos Nr. 59272/18) – NCP,
30. Paslavičius (peticijos Nr. 15152/18) – IMSI, WECL,
31. Butkus (peticijos Nr. 48460/16) *rekomunuota*,
32. Čebelis (peticijos Nr. 64249/17) *rekomunuota*.

Kai kurios Vyriausybei perduotos bylos buvo pasikartojančios, susijusios su aiškiai išvystyta Teismo praktika, pvz., žr. toliau bylas *Steponavičius ir 10 kitų*, *Mikočiūnas*, *Mikučiauskas*, *Ališauskas*, kitos Vyriausybei perduotos bylos atskleidė naujas sudėtingas Teisme nagrinėjamų ginčų prieš Lietuvą faktines situacijas bei teisės aiškinimo ir taikymo klausimus, pvz. žr. toliau bylas *Mihailovs*, *Sacharuk*, *Gadeikis*, *Galakvoščius*.

¹ Vietoje iki 2015 m. per metus EŽTT vidutiniškai priimamų 12 nutarimų ir sprendimų bylose prieš Lietuvą, 2016 m. buvo priimtas 31, 2017 m. – 46, 2018 m. – 55, 2019 m. – 41 nutarimas ir sprendimas.

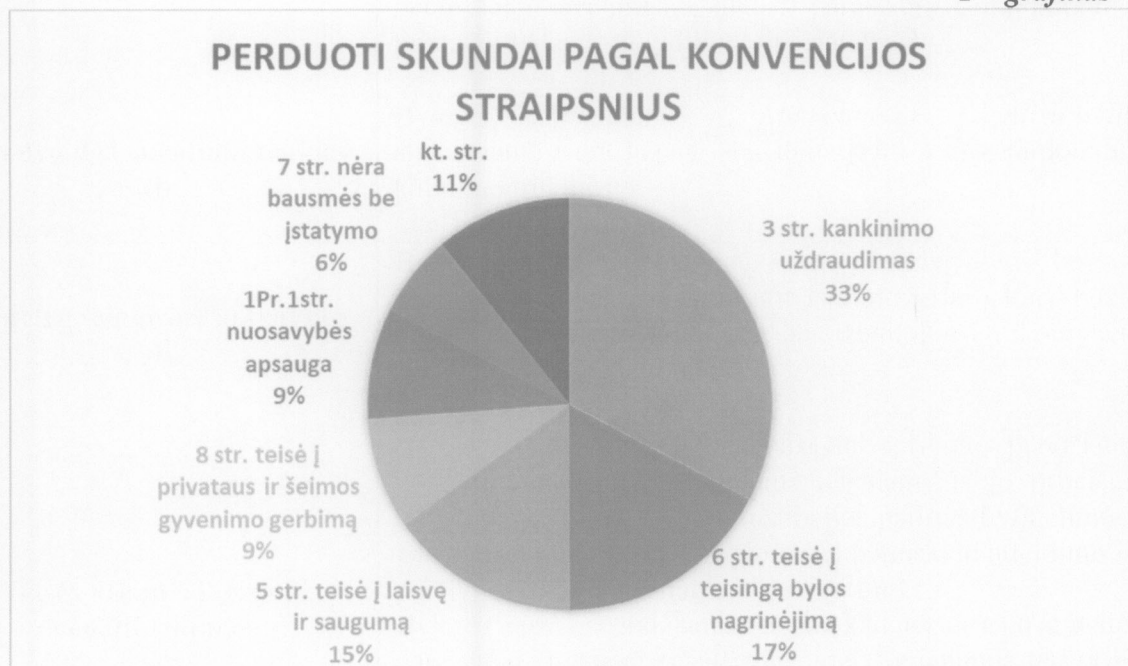
Orumą žeminančios kalinio sąlygos 3 str.	Supaprastinta tvarka perduota bylų grupė <i>Steponavičius ir 10 kitų</i> , kurioje pareiškėjai skundėsi dėl orumą žeminančių įkalinio sąlygų laisvės atėmimo įstaigose.
Suimtojo teisės į ilgalaikius pasimatymus apribojimas 8 ir 14 str.	Byloje <i>Navickai</i> skundžiamasi dėl atsisakymo skirti ilgalaikius pasimatymus suėmimo metu.
Neteisėtas laisvės atėmimas 5 str.	Byloje <i>Stepanov</i> skundžiamasi, kad suėjus nuosprendžio vykdymo senaties terminui teismas atsisakė pareiškėją atleisti nuo bausmės vykdymo, nors visą laiką, pareiškėjo teigimu, jis nevengė atlikti bausmės ir nesislapstė nuo teisėsaugos pareigūnų. Byloje <i>Valančius</i> skundžiamasi, kad policijos pareigūnai neteisėtai ir nepagrįstai sulaikė pareiškėją ir automobiliu pristatė į Palangos kredito unijos patalpas.
Pernelyg ilga suėmimo trukmė 5 str.	Bylose <i>Mikočiūnas, Mikučiauskas, Ališauskas</i> skundžiamasi dėl nepagrįstai ilgos (virš 3 m.) kardomojo kalinio trukmės.
Pernelyg ilga proceso trukmė 6 str.	Byloje <i>Babkaitis</i> skundžiamasi dėl pernelyg ilgos, beveik aštuonerius metus trukusios, ikiteisminio tyrimo, kuris buvo nutrauktas suėjus patraukimo baudžiamajon atsakomybėn senaties terminui, trukmės.
Teisės kreiptis į teismą neužtikrinimas 6 str.	Byloje <i>Paslavičius</i> skundžiamasi dėl apribotos pareiškėjo teisės į teismą, nacionaliniams teismams iš jo priteisus atlyginti savivaldybės administracijos patirtas bylinėjimosi išlaidas administracinėse bylose dėl pareiškėjo atleidimo iš pareigų ir tarnybinės nuobaudos skyrimo. Byloje <i>Čebelis</i> skundžiamasi dėl to, kad nepagrįstai atmetus pareiškėjo teiktus pasiūlymus dėl rengiamo teritorijų planavimo dokumento, jo skundas dėl pareiškėjui priklausančio žemės sklypo paskirties keitimo teisme nebuvo nagrinėtas [<i>rekomunuota byla</i>].
Teisingo teismo garantijų neužtikrinimas 6 str.	Byloje <i>Kaminskienė</i> skundžiamasi, kad nagrinėjant pareiškėjos civilinę bylą jai nebuvo užtikrinta teisė į nešališką teismą, – nes atitinkami LAT atrankos kolegijų teisėjai buvo susiję su proceso dalyviais ir dėl šių ryšių kitose bylose jau buvo nusišalinę. Byloje <i>Sacharuk</i> skundžiamasi, kad buvo pažeistas teismo nepriklausomumo ir nešališkumo principas dėl to, kad tas pats LAT teisėjas pareiškėjo baudžiamąją bylą nagrinėjo du kartus; taip pat skundžiamasi, kad pareiškėjas buvo nuteistas pažeidžiant Konvencijos 7 straipsnį (nėra bausmės be įstatymo). Byloje <i>Adomavičius</i> skundžiamasi, kad pareiškėjas buvo sukurstytas padaryti nusikaltimą.

<i>Nullum crimen sine lege</i> principo pažeidimas 7 str.	Byloje <i>Gadeikis</i> skundžiamasi, kad priimant apkaltinamąjį nuosprendį pareiškėjui buvo netinkamai pritaikytas ilgesnis baudžiamosios atsakomybės senaties terminas, numatytas naujajame BK, o ne trumpesnis, numatytas veikos padarymo metu galiojusiam 1961 m. BK.
Profesinės veiklos apribojimas 8 str.	Byloje <i>Butkus</i> skundžiamasi dėl pareiškėjui pritaikyto nuolatinio ir negrįžtamo įstatyme įtvirtinto ribojimo eiti įmonių restruktūrizavimo administratoriaus pareigas dėl teistumo [rekomunikuota byla].
Nuosavybės teisių apribojimas 1 Pr. 1str.	Byloje <i>Galakvoščius</i> skundžiamasi, kad pareiškėjui negrąžinus savivaldybių tarybų rinkimų užstato, partijos sąrašui nesurinkus 3 procentų rinkėjų balsų, pažeista jo teisė į nuosavybę.
Nuosavybės teisių / būsto neliečiamybės apribojimai savavališkų statybų kontekste 1 Pr. 1 str., 8 str.	Byloje <i>Kaminskas</i> skundžiamasi, kad dėl įpareigojimo nugriauti savavališkai pastatytą namą, kuris buvo vienintelis pareiškėjo gyvenamasis būstas, pažeista jo teisė į būsto neliečiamybę. Byloje <i>Puišys</i> skundžiamasi nuosavybės teisių apribojimu, nes nacionaliniai teismai nustatė, kad pareiškėjo namas pastatytas pažeidžiant nacionalinės teisės aktus. Byloje <i>Jankauskas</i> skundžiamasi dėl to, kad Lietuvos teismai panaikino deklaraciją apie privažiavimo prie pareiškėjui nuosavybės teise priklausančių sklypų kelio statybos užbaigimą bei nuosavybės teisių į minėtą kelią teisinę registraciją. Byloje <i>Milašauskienė</i> skundžiamasi nuosavybės teisių apribojimu dėl to, kad pareiškėja negalėjo paveldėti vasarnamio, pastatyto jos velionio sutuoktinio, kadangi jis negalėjo atlikti nuosavybės teisių į minėtą vasarnamį teisinės registracijos.
„Aukštos vertės“ sulaikytojo slaptojoje JAV CŽA programoje patirtas Konvencijos garantijų neužtikrinimas 2, 3, 5, 6, 8, 13 str. ir 6Pr.1str.	Byloje <i>Al-Hawsawi</i> skundžiamasi dėl kankinimų ir laisvės bei privataus ir šeimos gyvenimo apribojimų, patirtų specialioje CŽA „Aukštos vertės sulaikytųjų“ programoje kovoje su terorizmu, taip pat kad Gvantanamo karinėje komisijoje, kurioje yra nagrinėjami pareiškėjui pareikšti kaltinimai dėl įvairių nusikaltimų, susijusių su rugsėjo 11-osios teroristiniais aktais, jam nėra užtikrintos teisingo teismo garantijos ir dėl šių kaltinimų jam gresia mirties bausmė, be to, pareiškėjas skundžiasi dėl neužtikrintų veiksmingos teisinės gynybos priemonės dėl visų minėtų skundų, kadangi Lietuvoje nėra atliktas veiksmingas tyrimas dėl galimo pareiškėjo atgabenimo, kalinimo ir tolesnio perdavimo CŽA.
Teisingo teismo, teisės į apeliaciją ir retrospektyvaus	Byloje <i>Mihailovs</i> skundžiamasi, kad pareiškėjui nebuvo užtikrinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą dėl to, kad

**baudžiamojo persekiojimo
draudimo neužtikrinimas
Medininkų žudynių byloje
6, 7 str., 7Pr. 2str.**

baudžiamieji kaltinimai buvo pakeisti apeliacinėje proceso stadijoje ir dėl to pareiškėjas nebuvo nedelsiant informuotas apie kaltinimų pobūdį ir pagrindą, taip pat, kad priimant apkaltinamąjį nuosprendį daugiausia buvo remtasi anoniminių liudytojų parodymais, be to, Lietuvos teismai atmetė daugumą gynybos prašymų, o pareigūnai ir politikai darė viešus pareiškimus apie pareiškėjo kaltę ir poreikį jį nuteisti. Taip pat skundžiamasi, kad pareiškėjas buvo nepagrįstai nuteistas už nusikaltimus žmoniškumui, nes nusikaltimo padarymo metu galiojusiam BK jie nebuvo numatyti. Taip pat skundžiamasi, kad pareiškėjui buvo apribota teisės į apeliaciją, kadangi kaltinimai buvo pakeisti bylą nagrinėjant jau apeliacinės instancijos teisme.

1 grafikas

2. Vyriausybei perduotos Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto bylos

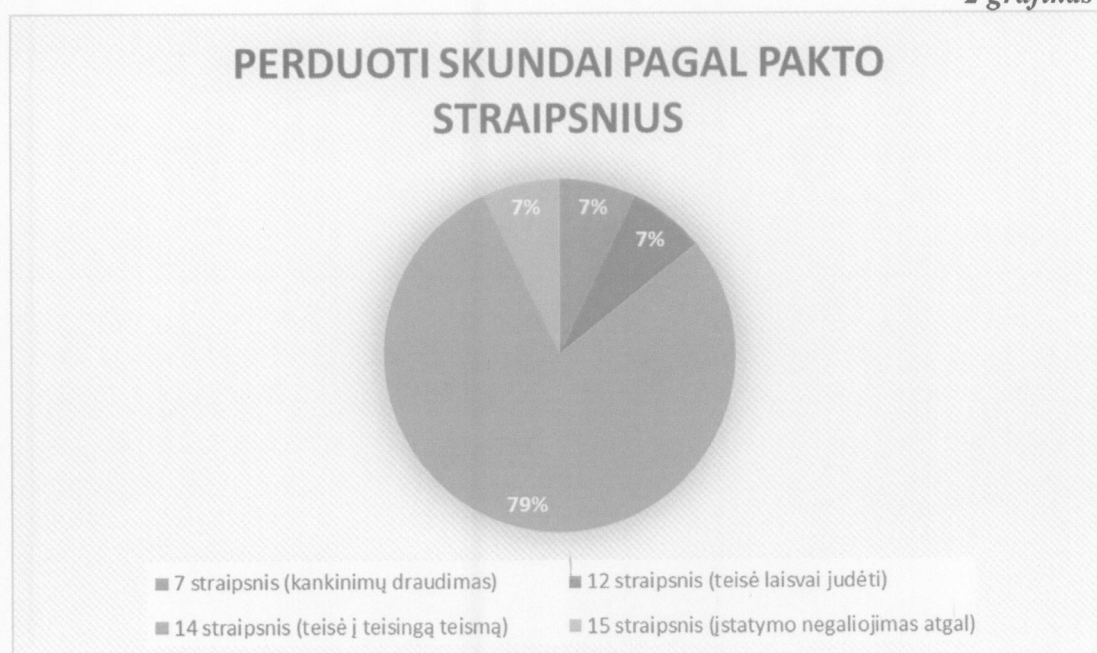
1. *Rachinštein* (Nr. 3313/2019) – skundo autorius Lietuvoje buvo nuteistas už sukčiavimą veikiant organizuotoje grupėje. Skundas JT ŽTK pateiktas pagal Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (toliau – Paktas) 14 (teisė į teisingą teismą) ir 15 (įstatymo negaliojimas atgal) straipsnius. Skundo autorius teigia, kad dėl to, kad du kartus apeliaciniame procese buvo pakeistas kaltinamasis aktas, jis prarado teisę į apeliaciją. Taip pat jis skundžiasi, kad nagrinėjant bylą pirmos instancijos teisme baigiamųjų kalbų metu vieno iš kaltinamųjų gynėjas pateikė dokumentą, kuris buvo prijungtas prie bylos, bet pareiškėjui nebuvo suteikta teisė su juo susipažinti. Taip pat S. Rachinštein skundžiasi, kad vieno iš liudytojų parodymai neturėjo būti laikomi įrodymu, kadangi šis liudytojas mirė ir pareiškėjas negalėjo jam pateikti klausimų teismo nagrinėjimo metu. Taip pat skundo autorius skundžiasi senaties termino netaikymu ir per ilgą ikiteisminio

tyrimo ir teismo proceso trukme. Galiausiai S. Rachinštein skundžiasi, kad jam buvo netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas.

2. *Geležius* (Nr. 3314/2019) – skundo autorius Lietuvoje buvo nuteistas už dviejų asmenų nužudymą ir bandymą papirkti ikiteisminio tyrimo pareigūną. JT ŽTK jis skundžiasi pagal Pakto 7 (kankinimų draudimas) ir 14 (teisė į teisingą teisimą) straipsnius dėl to, kad apkaltinamasis nuosprendis buvo paremtas vieno liudytojo parodymais, kurie nebuvo duoti nagrinėjant bylą viešame teismo posėdyje ir kurie buvo išgauti pareigūnams pritaikius spaudimą ir laikant jį nežmoniškomis sąlygomis. Skundo autorius taip pat teigia, kad buvo pažeista jo teisė būti apklaustam dalyvaujant jo atstovui, taip pat jo teisė susitikti su atstovu be pareigūnų priežiūros. Galiausiai A. Geležius teigia, kad buvo išprovokuotas duoti kyšį ikiteisminio tyrimo pareigūnui ir kad baudžiamasis procesas jo atžvilgiu truko per ilgai.

3. *Černas* (Nr. 3327/2019) – skundo autoriaus atžvilgiu buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl galimai įvykdyto turto prievartavimo ir melagingo įskundimo ar pranešimo apie nebūtą nusikaltimą, jam buvo pritaikytos kardamosios priemonės – rašytinis pasižadėjimas neišvykti, dokumentų paėmimas bei įpareigojimas periodiškai registruotis policijos įstaigoje. Po keleto mėnesių šios kardamosios priemonės buvo pakeistos į užstatą. Kai ikiteisminis tyrimas D. Černo atžvilgiu buvo nutrauktas, jis kreipėsi į teisimą prašydamas jam atlyginti neturtinę žalą ir bylinėjimosi išlaidas dėl prokuratūros tariamai neteisėtų ir nekompetentingų veiksmų. Jo skundas buvo atmestas. JT ŽTK D. Černas skundžiasi pagal Pakto 2 straipsnio 2 dalį (teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę), 12 straipsnio 2 dalį (teisė išvykti iš bet kurios šalies, taip pat ir savosios) ir 14 straipsnio 2 dalį (teisė į nekaltumo prezumpciją) teigdamas, kad valstybė niekada nemoka kompensacijų už kardomųjų priemonių taikymą tais atvejais, kai įtariamasis galiausiai nebūna pripažintas kaltu. Taip pat skundo autorius teigia, kad, jo atžvilgiu pritaikius kardomasias priemones, buvo suvaržyta jo judėjimo laisvė ir jam nebuvo už tai kompensuota. Galiausiai jis skundžiasi, kad buvo pažeista jo nekaltumo prezumpcija, kadangi, nepaisant to, kad skundo autorius nebuvo pripažintas kaltu ir ikiteisminis tyrimas jo atžvilgiu buvo nutrauktas, už kardomųjų priemonių pritaikymą jam nebuvo priteistas žalos atlyginimas.

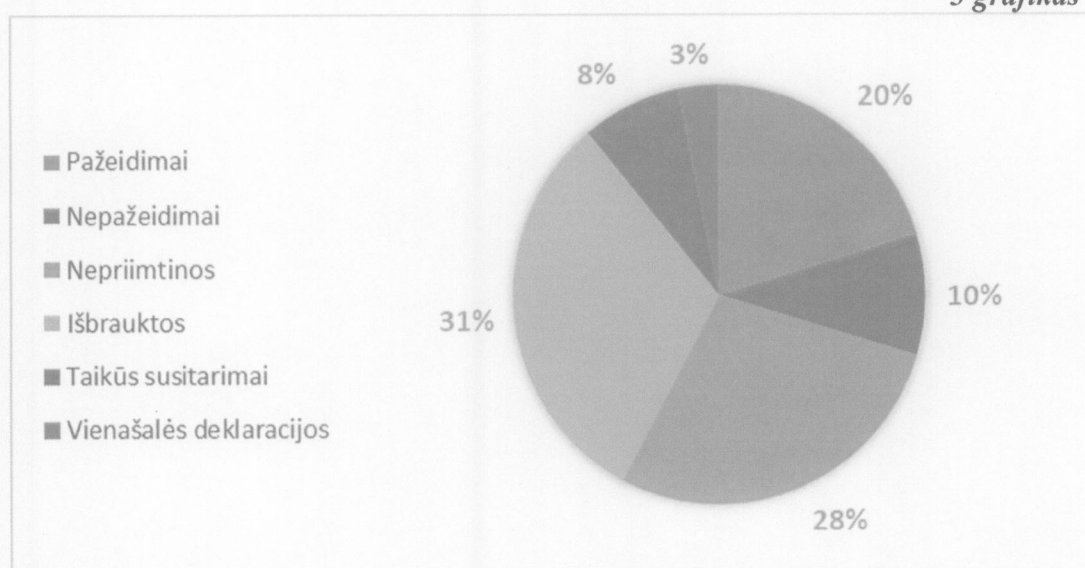
2 grafikas

II. 2019 M. EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO PRIIMTŲ SPRENDIMŲ DĖL BYLŲ ESMĖS IR NUTARIMŲ BYLOSE PRIEŠ LIETUVĄ APŽVALGA

2019 m. priimti ir viešai paskelbti EŽTT sprendimai/nutarimai bylose prieš Lietuvą: 13 peticijų nagrinėjimas baigtas Teismo sprendimais, kuriais pripažinta, kad Lietuva pažeidė pareiškėjų teises ir laisves, dėl 6 peticijų Teismas priėmė sprendimus, kuriais pripažinta, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjų teisių ir laisvių, 18 peticijų buvo pripažintos nepriimtinos, 20 peticijų Teismas išbraukė iš nagrinėjamų bylų sąrašo dėl to, kad pareiškėjai nepalaikė savo skundų arba klausimas, dėl kurio buvo kreiptasi į EŽTT, buvo išspręstas, 2 peticijos išbrauktos iš bylų sąrašo, atsižvelgus į Vyriausybės pateiktas vienašales deklaracijas, 5 peticijų nagrinėjimas užbaigtas sudarius taikius susitarimus.

3 grafikas

1. Konvencijos įgyvendinimo problemos pagal 2019 m. Teismo išnagrinėtas bylas prieš Lietuvą, kuriose nustatytas bent vienas Konvencijos pažeidimas

1) Dėl besitęsiančios problemos – netinkamų kalinimo sąlygų – Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) pažeidimas

2019 m. Teismas paskelbė 2 sprendimus, kuriais nustatė Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) pažeidimus dėl orumą žeminančių pareiškėjų įkalinimo sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje: *Miliukas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 10992/14, 2019 m. balandžio 16 d. sprendimas), *Steponavičius prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 6982/18, 2019 m. gruodžio 17 d. sprendimas).

Miliuko byloje pažeidimą sąlygojo kalinimas perpildymo sąlygomis. Tuo tarpu *Steponavičiaus* byloje EŽTT nustatė, kad pareiškėjui visą kalinimo laiką buvo užtikrinta gyvenamojo ploto norma, tačiau įstaigos administracijai nepateikus jokių įrodymų, paneigiančių pareiškėjo teiginius apie pelėsius kamerose, nepakankamą apšvietimą bei netinkamą sanitarinę

patalpos atskyrimą, nacionaliniai teismai buvo nusprendę, kad kalinimo sąlygos neatitiko nacionalinių teisės aktų reikalavimų. Šioje byloje EŽTT priminė, kad net ir tais atvejais, kai vienam kaliniui kameroje tenka nuo 3 iki 4 kv. m, Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas gali būti nustatytas, kartu su ploto trūkumu nustačius kitus netinkamų kalinimo sąlygų aspektus. Nesant įrodymų, paneigiančių pareiškėjo teiginius apie netinkamas kalinimo sąlygas, EŽTT negalėjo nesutikti su nacionalinių teismų vertinimais.

Pažymėtina, kad nors šiose bylose nacionaliniai teismai buvo pripažinę pareiškėjų teisių pažeidimus, tačiau nepriteisė tinkamo ir pakankamo neturtinės žalos atlyginimo – T. Miliukui buvo priteistas 600 Eur neturtinės žalos atlyginimas už kalinimą perpildymo sąlygomis apie 270 dienų, o D. Steponavičiui už kalinimą netinkamomis sąlygomis virš 2 metų buvo priteista 400 Eur kompensacija, todėl pareiškėjai galėjo būti laikomi Konvencijos teisių pažeidimo aukomis.

EŽTT D. Steponavičiui priteisė 10 300 eurų neturtinės žalos kompensaciją. Pareiškėjui T. Miliukui buvo priteistas 8000 eurų neturtinės žalos atlyginimas (pastarojoje byloje buvo nustatytas ir Konvencijos 2 straipsnio procesinių garantijų pažeidimas, žr. 1.3 papunktį toliau).

2) Dėl nepakankamos įkalinųjų sveikatos priežiūros - Konvencijos 3 straipsnis (kankinimo uždraudimas)

Byloje *Urbonavičius prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 549/17, 2019 m. gegužės 21 d. sprendimas) EŽTT konstatavo, jog Lietuva pažeidė Konvencijos 3 straipsnį (kankinimo uždraudimas), kadangi įkalinimo įstaigos administracija atsisakė leisti pareiškėjui įsigyti ir naudoti jo gydytojo rekomenduotą medicininį prietaisą CPAP, t. y. slėgio matavimo aparatą miego metu jo sveikatos būklei – miego apnėjai gydyti.

Teismas priminė, kad Konvencija įpareigoja valstybes tinkamai užtikrinti suimtojo sveikatą ir gerovę, o tinkamos medicininės priežiūros nebuvimas tam tikrais atvejais gali būti traktuojamas kaip netinkamas elgesys, kurį draudžia Konvencijos 3 straipsnis. Buvo pabrėžta, kad valdžios institucijos turi užtikrinti ne tik tai, kad asmenį apžiūrėtų gydytojas ir būtų išklaudyti jo nusiskundimai, bet taip pat, kad būtų sudarytos būtinos sąlygos faktiškai laikytis asmeniui paskirto gydymo.

EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad nacionaliniai teismai tinkamai neišnagrinėjo pareiškėjo medicininio gydymo kokybės klausimo. EŽTT pabrėžė, kad neturi pagrindo abejoti gydytojo rekomendacijos ir medicinos ekspertų ataskaitos, kuriomis rėmėsi ir nacionaliniai teismai ir kuriose buvo nurodyta, kad CPAP prietaiso naudojimas yra veiksmingiausias miego apnėjos gydymo būdas ir pareiškėjui buvo rekomenduota toliau naudoti šį prietaisą, patikimumu. Teismas padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į pareiškėjo patologiją ir su tuo susijusią riziką, pareiškėjo patirti jausmai turėjo būti pakankamai intensyvūs ir pasiekė žiaurumo lygį, kad patektų į Konvencijos 3 straipsnio taikymo sritį ir nustatė šio straipsnio pažeidimą.

Teismas pareiškėjui priteisė 5 400 eurų neturtinės žalos atlyginimą.

3) Dėl neveiksmingo tyrimo teisės į gyvybę kontekste - Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) procesinių garantijų pažeidimas

Byloje *Miliukas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 10992/14, 2019 m. balandžio 16 d. sprendimas) Teismas konstatavo procedūrinį Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) pažeidimą tiriant gaisro Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime aplinkybes.

EŽTT nenustatė, kad tyrimas dėl gaisro priežasčių buvo atliktas netinkamai, tačiau pažymėjo, kad pareiškėjui, kuris buvo pripažintas nukentėjusiuoju, nes gaisro metu jam buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, nebuvo pranešta apie prokuroro priimtą sprendimą sustabdyti ikiteisminį tyrimą, todėl jam nebuvo užtikrinta galimybė veiksmingai dalyvauti procese.

Teismas pareiškėjui priteisė 8 000 eurų neturtinės žalos atlyginimą (šioje byloje taip pat konstatuotas Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas dėl netinkamų kalinimo sąlygų, žr. 1.1 papunktį pirmiau).

Byloje *Tumėnienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 10544/17, 2019 m. spalio 1 d. sprendimas), EŽTT konstatavo, kad pareiškėjos brolio mirties aplinkybių tyrimas neatitiko Konvencijos 2 straipsnio procesinio aspekto reikalavimų, kadangi laiku nebuvo imtasi visų būtinų priemonių nusikaltimą padariusiam asmeniui nustatyti.

Pareiškėjos brolis M.K. buvo sunkiai sužalotas prie savo namų ir po kelių parų ligoninėje mirė. Buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas mirties aplinkybėms nustatyti, kuris tebevyksta.

Įvertinęs ikiteisminį tyrimą, Teismas pastebėjo, kad jis buvo pradėtas nedelsiant ir per pirmą mėnesį buvo atlikta daug tyrimo veiksmų. Nors Teismas pritarė Vyriausybei, kad M.K. nebendradarbiavimas po jo sužalojimo apsunkino valdžios institucijų darbą, vis dėlto nusprendė, kad ikiteisminis tyrimas buvo greitas ir kruopštus tik pirmą jo mėnesį. EŽTT pabrėžė, kad valdžios institucijos šios bylos aplinkybėmis privalėjo veikti greičiau ir pakartotinai apklausti M.K. draugą V.S. iki jo savižudybės. EŽTT atkreipė dėmesį, kad teisėsaugos institucijos ėmėsi ieškoti T.D. (buvo sulaikytas kaip įtariamasis, prisipažino sumušęs M.K., vėliau savo parodymus pakeitė) gerokai vėliau nei pareiškėja nurodė, jog T.D. galėjo prisidėti prie M.K. nužudymo. Teismas pabrėžė, kad nors nacionaliniai teismai, išnagrinėję baudžiamąją bylą prieš T.D., nurodė, kad jo prisipažinimas buvo „neįtikinantis ir nelogiškas“ bei prieštaringas, valdžios institucijos tyrimo veiksmų trūkumams pašalinti nesiėmė. Be to, anot Teismo, policija netyrė ir pareiškėjos bei jos motinos versijos, jog nusikaltimą padarė keli asmenys; kaltinamasis aktas buvo surašytas remiantis tik T.D. pirminiu prisipažinimu, kuriame jis teigė, jog M.K. užpuolė vienas. Nusprendamas, kad ikiteisminis tyrimas šioje byloje buvo neišsamus, EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad ikiteisminio tyrimo trūkumus taip pat konstatavo T.D. išteisinęs Klaipėdos apygardos teismas bei Generalinė prokuratūra Tarnybinio patikrinimo išvadoje. Konstatuodamas valdžios institucijų klaidas ir pernelyg ilgą pareiškėjos brolio mirties aplinkybių tyrimo trukmę, Teismas nusprendė, kad buvo pažeistas Konvencijos 2 straipsnio procesinis aspektas.

Teismas priteisė pareiškėjai 10 000 eurų neturtinei žalai ir 3 315 eurų bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.

4) Dėl policijos smurto sulaikymo metu - Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) materialusis ir procesinis pažeidimai

Bylose *Žemaitis prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 74305/17, 2019 m. spalio 15 d. sprendimas) ir *Znakovas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 32715/17, 2019 m. lapkričio 19 d.) konstatuota, kad pareiškėjai patyrė Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) draudžiamą elgesį dėl policijos pareigūnų jėgos panaudojimo juo sulaikant. Teismas taip pat nustatė, kad pareiškėjų skundų dėl policijos netinkamo elgesio tyrimai neatitiko Konvencijos 3 straipsnio keliamų procesinių reikalavimų.

Pareiškėjas A. Žemaitis buvo sulaikytas naktį, kai policijos patrulis, gavęs pranešimą apie galimai padarytą administracinį teisės pažeidimą ir nuvykęs į įvykio vietą, pamatė jį einantį gatve ir liepė sustoti, tačiau šiam pradėjus bėgti, jį pasivijo ir panaudojo fizinę prievartą ir specialiąsias priemones. Pareiškėjo teigimu, sulaikymo metu jis nesipriešino, o policijos pareigūnas tyčia, nesant jokio pagrindo, panaudojo fizinės prievartos veiksmus dėl ko, kaip buvo nustatyta specialistų, jam buvo padarytas nežymus sveikatos sutrikdymas be to, paprašius surasti nukritusius akinius, policijos patrulis tyčia užmindamas juos sulaužė. Pareiškėjui pateikus skundą dėl policijos neteisėtų veiksmų, buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalį (Piktnaudžiavimas). Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad policijos patrulis viršijo jam suteiktus įgaliojimus, be jokios priežasties tyčia panaudojo fizinį smurtą prieš pareiškėją, sugadino jo turį ir tuo save veiksmis padarė inkriminuotą veiką, tačiau apeliacinės instancijos teismas priėmė išteisinamąjį. Prokuroro ir nukentėjusiojo kasaciniai skundai buvo atmesti.

Teismo vertinimu, neatsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo sužalojimas buvo pakankamai nežymus, policijos pareigūno smūgis į veidą pareiškėjui po to, kai šis jau buvo pargriautas ant žemės, pažemino jo orumą ir iš esmės buvo nesuderinamas su Konvencijos 3 straipsniu.

Vertindamas pareiškėjo skundų tyrimo veiksmingumą, Teismas negalėjo nepastebėti, kad nei vienas policijos pareigūnas, dalyvavęs tos nakties įvykiuose, savo tarnybiniuose pranešimuose detaliai neaprašė pareiškėjo sulaikymo aplinkybių. Teismo nuomone, tai ne tik nepateisinama iš principo, tačiau dėl šios aplinkybės tyrėjai negalėjo tiksliai nustatyti sulaikymo aplinkybių. Teismas atkreipė dėmesį į tai, jog visi tarnybiniai pranešimai buvo surašyti vieno pareigūno, o tai smarkiai pakenkė jų patikimumui. Be to, tyrimo metu nebuvo nustatytos kraujosruvos ant pareiškėjo kairiosios ausies atsiradimo aplinkybės ir nebuvo vertinami policijos pareigūno jėgos panaudojimo, sukėlusio šį pareiškėjo sužalojimą, būtinumas ir proporcingumas.

Teismas priteisė pareiškėjui A. Žemaičiui 15 000 Eur neturtinei žalai ir 1 000 Eur teisinėms išlaidoms atlyginti.

Pareiškėją P. Znakovą policijos pareigūnai sulaukė jo namuose, gavę pranešimą apie smurtą artimoje aplinkoje. Pakeliui į policijos komisariatą dėl pareiškėjo agresyvaus elgesio pareigūnas panaudojo elektros impulsinį prietaisą TASER. Išnagrinėjus pareiškėjo skundą dėl neteisėto policijos jėgos panaudojimo, Klaipėdos apylinkės prokuratūros prokuroro nutarimu atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą. Buvo pripažinta, kad pareiškėjas elgėsi agresyviai ir nevykdė policijos pareigūno teisėtų reikalavimų, todėl prievartos panaudojimas pareiškėjo atžvilgiu buvo teisėtas ir pagrįstas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartimis pareiškėjo prašymai pradėti ikiteisminį tyrimą pareigūno atžvilgiu taip pat buvo atmesti.

Teismas buvo įsitikinęs, kad kai kurie pareiškėjo sužalojimai atsirado dėl pareiškėjo pasipriešinimo dedant jam antrankius ir vedant prie policijos automobilio. Tačiau Teismas atkreipė dėmesį į CPT standartus, kuriais remiantis elektros impulsiniai prietaisai turi būti naudojami tik tokiose situacijose, kai yra realus ir tiesioginis pavojus gyvybei ar sunkaus sužalojimo tikimybė. Teismas nebuvo įtikintas, kad elektrošoko panaudojimas prieš pareiškėją policijos automobilyje, jam esant surakintam ir neginkluotam, buvo būtinas dviem apmokytiems policijos pareigūnams, kad jį sutramdytų, ar kad buvo proporcingas šioje situacijoje.

Šioje byloje Teismas negalėjo sutikti, kad atliktas tyrimas dėl policijos neteisėto jėgos panaudojimo buvo išsamus ir visapusiškas. Teismas atkreipė dėmesį, kad prokuroras priėmė sprendimą nepradėti ikiteisminio tyrimo dėl pareigūno veiksmų, iš esmės remdamasis tik policijos pareigūnų parodymais, ir manydamas, kad pareigūnai galėjo panaudoti fizinę prievartą, įskaitant TASER prietaisą, prieš asmenis, nevykdančius pareigūnų teisėtų reikalavimų. Tokią prokuroro išvadą patvirtino ir teismai. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad nei prokuroras, nei teismai nesiekė išsiaiškinti elektrošoko panaudojimo aplinkybių.

Teismas priteisė pareiškėjui P. Znakovui 32 eurus turtinei žalai, 12 000 eurų neturtinei žalai ir 2 421 eurą teisinėms išlaidoms atlyginti.

5) Dėl nepagrįstos suėmimo trukmės – Konvencijos 5 straipsnio (teisė į laisvę ir saugumą) pažeidimas

Byloje *Velečka ir kiti prieš Lietuvą* (peticijų Nr. 56998/16, 58761/16, 60072/16, 72001/16, 2019 m. kovo 26 d. sprendimas) Teismas konstatavo, kad beveik 5 metus trukęs pareiškėjų suėmimas buvo nesuderinamas su Konvencijos 5 straipsnio 3 dalies garantijomis nepaisant bylos sudėtingumo ir suėmimo pagrindų pagrįstumo, kadangi valdžios institucijos neparodė „reikiamo stropumo“ organizuojamos pareiškėjų bylos teisminį nagrinėjimą jiems esant kardomajame kalinime.

Sprendamas dėl suėmimo trukmės pagrįstumo, EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad ypatingai ilga pareiškėjų kardomojo kalinimo trukmė kelia rimtą susirūpinimą ir reikalauja, kad valdžios institucijos pateiktų itin svarias priežastis tam, kad ją būtų galima pateisinti.

Teismas nesuabejojo nacionalinių teismų išvadomis, kad per visą vertinamą laikotarpį buvo pagrįstas įtarimas ir pagrindai pareiškėjams skirti ir tęsti kardomąjį kalinimą. Teismas atkreipė dėmesį, kad Lietuvos teismai, nagrinėdami pareiškėjų suėmimo pagrindus, kruopščiai įvertino visus reikšmingus veiksnius ir savo sprendimus, be kita ko, grindė konkrečiomis pareiškėjų bylos aplinkybėmis, jų asmenine ir finansine padėtimi, kriminaline praeitimi ir ryšiais užsienyje.

Vertindamas, ar valdžios institucijos parodė „reikiamą stropumą“ pareiškėjams iškeltoje baudžiamojoje byloje, Teismas nusprendė, jog dėl bylos sudėtingumo bei būtinumo atlikti tyrimo veiksmus užsienyje ikiteisminio tyrimo trukmė (beveik 1,5 m.) buvo pateisinama. Tačiau vertindamas teismų veiksmus organizuojant baudžiamosios bylos nagrinėjimą, Teismas pažymėjo, kad nei bylos sudėtingumas, nei faktas, kad ji buvo susijusi su organizuotu nusikalstamumu negali pateisinti tokios ilgos suėmimo trukmės. Atsižvelgdamas į pertraukas tarp posėdžių, Teismas nurodė, kad nebuvo imtasi kokių nors priemonių bylos nagrinėjimui paspartinti. Teismas neįžvelgė jokių valdžios institucijų pastangų nustatant griežtesnį ir veiksmingesnį teismo posėdžių tvarkaraštį, siekiant išvengti pasikartojančių bylos nagrinėjimo atidėjimų. Teismas padarė išvadą, kad valdžios institucijos neparodė „reikiamo stropumo“ organizuojant pareiškėjams iškeltos baudžiamosios bylos, kurios metu jie buvo kardomajame kalinime, nagrinėjimą.

Teismas pareiškėjams priteisė po 6 600 eurų neturtinei žalai atlyginti.

6) Dėl procesinių garantijų neužtikrinimo sprendžiant vaiko gyvenamosios vietos klausimą – Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) procesinių garantijų pažeidimas

Byloje *Širvinskas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 21243/17, 2019 m. liepos 23 d. sprendimas), EŽTT konstatavo, kad procesas nacionaliniuose teismuose, nustatant pareiškėjo dukters gyvenamąją vietą su motina, buvo neteisingas ir pažeidė Konvencijos 8 straipsnį.

Nagrinėdamas pareiškėjo skundus, Teismas vertino, ar atskiros proceso stadijos, – kai buvo nustatyta laikinoji jo dukters P. gyvenamoji vieta ir vėliau – nuolatinė su jos motina, – užtikrino pareiškėjo teises. Pirmiausia Teismas nusprendė, kad sprendimai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo buvo priimti, nesuteikiant pareiškėjui tinkamos procesinės apsaugos. Šiuo požiūriu Teismas atkreipė dėmesį, kad teismai, nustatydami laikinąją P. gyvenamąją vietą, nenagrinėjo pareiškėjo argumentų, kodėl P. turėtų gyventi su juo, esmės, kuriuos pareiškėjas teikė tiek proceso dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo metu, tiek nustatant dukters nuolatinę gyvenamąją vietą su motina, teigdami, kad P. ryšys su tėvais ir gyvenimo sąlygos bus vertinamos vėliau. Be to, sprendimai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo buvo priimti rašytine tvarka, nepaisant pareiškėjo prašymo vadovautis CPK nuostata, neleidžiančia sprendimus šeimos byloje priimti šalims nedalyvaujant. Kai buvo sprendžiama dėl dukters nuolatinės gyvenamosios vietos, nacionaliniai teismai argumentavo, kad abu tėvai galėjo užtikrinti tinkamas sąlygas ir kad nebuvo priežasties keisti P. laikinąją gyvenamąją vietą. EŽTT nuomone, taip nėra vienas teismas tinkamai ir neįvertino pareiškėjo argumentų ir nepaaiškino, kodėl motinos butą, kuriame mergaitė gyveno vos kelis mėnesius, laikė P. gyvenamąja vieta. Be to, EŽTT pabrėžė, kad nacionaliniai teismai nesiaiškino aplinkybių, kodėl skyrybų pradžioje pareiškėjo sutuoktinė I. išsikraustė kartu su P. ir ar buvo susitarimas tarp tėvų, kad P. su jais gyvens pakaitomis. EŽTT nuomone, sprendimai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, kuriais buvo nustatyta laikinoji P. gyvenamoji vieta su motina, padėjo stiprinti P. prisirišimą prie motinos gyvenamosios vietos ir padidino tikimybę, kad būtent ši gyvenamoji vieta ir taps nuolatinė. Vertindamas nacionalinių teismų sprendimus dėl P. nuolatinės gyvenamosios vietos, Teismas pastebėjo, kad jie nebuvo savavališki ar akivaizdžiai nepagrįsti vien dėl to, kad rėmėsi naujesne teismo paskirto psichologo išvada, tačiau nusprendė, kad procesas buvo nepakankamai greitas ir užtruko dvejus metus, per kuriuos pareiškėjo dukra pagal teismų sprendimus dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo gyveno su motina. Atsižvelgęs į savo išvadas, priimtas, vertinant atskiras proceso stadijas, Teismas nusprendė, kad pareiškėjo ir I. skyrybų bylos procesas, kaip visuma, nebuvo suderinamas su pareiškėjo teise į šeimos gyvenimo gerbimą pagal Konvencijos 8 straipsnį, todėl nustatė šios nuostatos pažeidimą.

Vertindamas pareiškėjo skundą dėl diskriminacijos, Teismas nacionalinių valdžios institucijų sprendimuose neįžvelgė diskriminacijos lyties pagrindu ir jį atmetė kaip nepagrįstą.

Teismas priteisė pareiškėjui 5 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

7) Dėl nepakankamo teismo sprendimo motyvavimo – Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimas

Byloje *UAB Baltic Master prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 55092/16, 2019 m. 2019 m. balandžio 16 d. sprendimas) Teismas konstatavo, kad Lietuvos teismai nepakankamai motyvavo atsisakymą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (ESTT) su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pagal pareiškėjos prašymą administracinėje byloje ir tokiu būdu pažeidė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

Teismas pažymėjo, kad Konvencija negarantuoja teisės į bylos perdavimą kitam nacionaliniam teismui ar ESTT prejudiciniam sprendimui priimti. Visgi Teismas savo praktikoje jau buvo pažymėjęs, kad nacionalinio teismo atsisakymas kreiptis į ESTT tam tikrais atvejais gali pažeisti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kai toks atsisakymas yra savavališkas.

Įvertinęs šios bylos aplinkybes Teismas nurodė, kad Lietuvos teismai atmetė pareiškėjos prašymą kreiptis į ESTT remdamiesi labai trumpu paaiškinimu. Vilniaus apygardos administracinis teismas nusprendė, kad jokio klausimo dėl Europos Sąjungos teisės taikymo pareiškėjos byloje nekilo ir atmetė prašymą kreiptis į ESTT vienu sakiniu. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas tiesiog nurodė, kad Europos Sąjungos teisės taikymas buvo akivaizdus. Teismas pastebėjo, kad pareiškėjos prašymas buvo labai detalus ir kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nepateikė pakankamai išsamių motyvų, kodėl kreipimasis į ESTT nebuvo reikalingas, bei ESTT praktikos pavyzdžių panašiose situacijose. Teismas taip pat pažymėjo, kad pagal Konstitucinio Teismo praktiką, teismų sprendimai turi būti motyvuoti ir nurodė, kad pareiškėjos byloje motyvų pritrūko.

Teismas priteisė pareiškėjai 2 000 eurų neturtinei žalai atlyginti

8) Dėl pasikartojančių institucijų klaidų ir neveikimo nuosavybės teisių atkūrimo kontekste – Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio (teisė į nuosavybės apsaugą) pažeidimas

Byloje *Veromej prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 15121/11, 2019 m. kovo 19 d. sprendimas) Teismas nustatė nuosavybės teisių pažeidimą dėl ilgai užtrukusio nuosavybės teisių atkūrimo proceso.

Pareiškėja skundėsi, kad valstybė neteisėtai atėmė jos nuosavybę panaikinusi nuosavybės teisių atkūrimą ir tinkamai nekompensuodama. Sprendimas dėl nuosavybės teisių atkūrimo į 2.2859 ha miško žemės sklypą Vilniaus mieste, kurį pareiškėja V. Veromej buvo pardavusi už 2 500 000 litų, buvo panaikintas, kartu anuliuojant ir pirkimo-pardavimo sutartį. Lietuvos teismai įpareigojo grąžinti miško žemę valstybei ir įpareigojo pareiškėją grąžinti sandorio kainą šios žemės įgijėjams.

Iki EŽTT sprendimo priėmimo pareiškėjos nuosavybės teisės buvo atkurtos suteikiant atitinkamus sklypus, kuriuos pareiškėja perleido atimto sklypo pirkėjui, taip padengdama savo įsipareigojimą grąžinti už atimtą sklypą gautą 2 500 000 litų sumą.

EŽTT pažymėjo, kad nuosavybės teisių atkūrimo sprendimų panaikinimas savaime nepažeidžia Konvencijos, kadangi Lietuvos valdžios institucijos turėjo teisę ištaisyti tam tikras klaidas, siekdamos apsaugoti valstybinės reikšmės miškus. Tačiau pagal EŽTT išvystytą praktiką pareiškėja, įgijusi nuosavybę gera valia, neturėjo patirti per didelės naštos dėl klaidų, už kurias buvo atsakingos vien tik valstybės institucijos. Teismo manymu, valdžios institucijos tinkamai neįvertino pareiškėjos individualios padėties dėl jos itin didelio išskolinimo sklypą įsigijusiai įmonei. Nustatydamas Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio pažeidimą, Teismas atkreipė dėmesį į itin ilgai užtrukusį nuosavybės teisių atkūrimo procesą ir šiuo požiūriu pažymėjo pakankamai ilgus valdžios institucijų neveiklumo laikotarpius. Teismas pareiškėjai priteisė 8000 eurų neturtinei žalai ir 4340 eurų bylinėjimosi kaštams atlyginti.

9) Sprendimai dėl teisingo atlyginimo – Konvencijos 41 straipsnis

2019 m. Europos Žmogaus Teisių Teismas priėmė du sprendimus dėl teisingo atlyginimo bylose, kuriose nustatęs Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio pažeidimus dėl ilgai užtrukusio pareiškėjų nuosavybės teisių atkūrimo, buvo atidėjęs sprendimą dėl žalos atlyginimo, kartu siūlydamas šalims apsvarstyti taikaus susitarimo sudarymo galimybę, tačiau jo pasiekti nepavyko.

Byloje *Grigolovič prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 54882/10, 2019 m. sausio 15 d. sprendimas) Teismas priteisė pareiškėjui 26 100 eurų turtinei žalai ir 6500 eurų neturtinei žalai atlyginti.

Šioje byloje pareiškėjas reikalavo 585 072 eurų sumos – rinkos vertės kainos už tėvo turėtą žemę Vilniaus mieste. Vyriausybė manė, kad pareiškėjui būtų tinkamai atlyginta atkuriant nuosavybės teises pinigais, išmokant 26 085,84 eurų kompensaciją (pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tarkos“ patvirtintą Valstybės išperkamos žemės, miško ir vandens telkinių vertės bei lygiavertiškumo nustatymo metodikos 2 priedą apskaičiuotą indeksuotą vertę). Teismas priminė, kad jis jau nusprendė, jog dalinės restitucijos principas atitinka Konvenciją, ir kad kompensacijos dydis už seniai prarastas nuosavybės teises gali būti įvertintas pagal metodikas, nustatytas nacionalinėje teisėje, o ne pagal rinkos vertę. Todėl Teismas nusprendė, kad priteisti pareiškėjui 26 100 eurų sumą turtinei žalai atlyginti yra pagrįsta.

Teismas priminė, kad sprendimais, kuriais nustato pažeidimus, valstybės įpareigojamos nutraukti pažeidimus ir atlyginti žalą, kuo įmanoma tiksliau atkurdamos iki pažeidimų buvusias situacijas. Jeigu pažeidimo prigimtis leidžia *restitutio in integrum*, Valstybė atsakovė privalo atkurti iki pažeidimo buvusią padėtį. Jeigu nacionalinė teisė tokios galimybės nenumato arba leidžia tik dalinį atkūrimą, Konvencijos 41 straipsnis suteikia Teismui galios paskirti nukentėjusiajai šaliai tinkamą kompensaciją. Teismas kartu pabrėžė, kad Konvencijos pirmo protokolo 1 straipsnis neriboja Valstybių narių laisvės nustatyti nuosavybės atkūrimo apimtį ar pasirinkti sąlygų, kuriomis nuosavybės teisės būtų atkurtos. Nors Pirmo protokolo 1 straipsnis reikalauja, kad už atimtą nuosavybę paskiriama kompensacija

būtų „pagrįstai susijusi“ su jos verte, ta pati taisyklė netaikoma situacijose, kuriose nuosavybė buvo prarasta ne dėl Valstybės atsakovės veiksmų, o tik siekiama sumažinti padarinius, atsiradusius dėl nuosavybės praradimo ne dėl Valstybės kaltės. Todėl Teismas nesutiko su pareiškėju, kad jam būtų atlyginta žemės rinkos vertės kaina, nes tokios teisės nacionalinė teisė negarantuoja. Teismas atkreipė dėmesį, kad žemės vertė nacionalinių teismų sprendimais šioje byloje nebuvo nustatyta, ir kad ji turi būti įvertinta pagal taikytiną teisę, būtent – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999m. vasario 24d. nutarimą „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“.

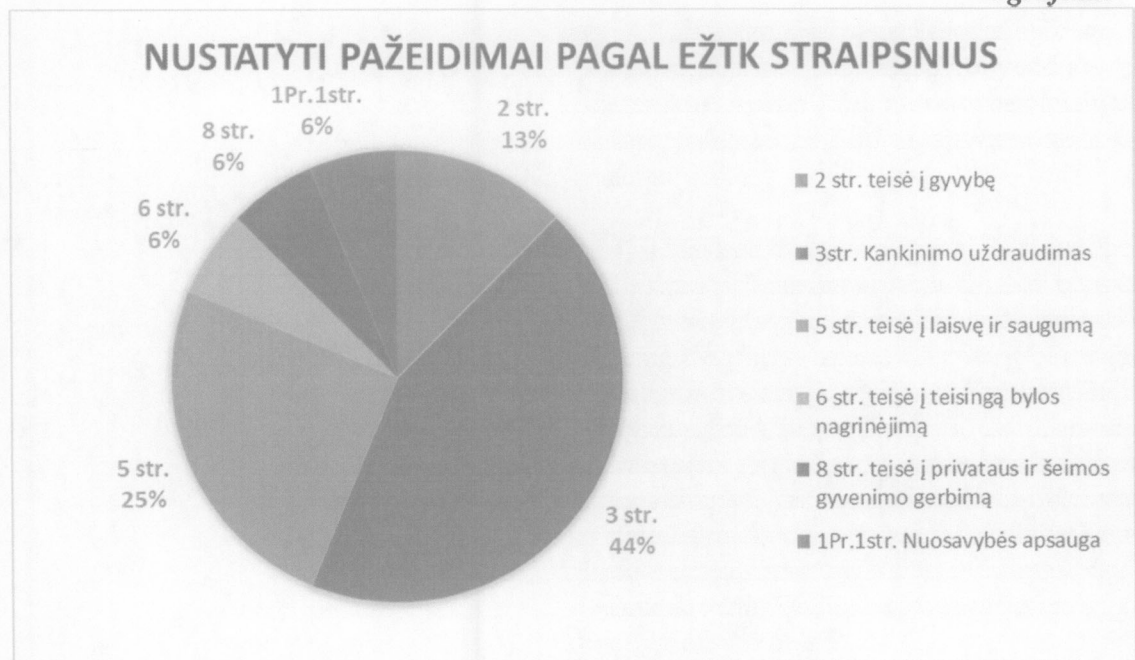
Pažymėtina, kad Teismas savo sprendime buvo nurodyta, kad jeigu nacionalinėms valdžios institucijoms vėliau būtų pateikti kokie nors reikalavimai dėl nuosavybės teisių atkūrimo, pastarosios turėtų teisę atsižvelgti į kompensaciją, kurią šiuo sprendimu priteisė Teismas.

Byloje *Geglis prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 52815/15, 2019 m. lapkričio 19 d. sprendimas) Teismas pareiškėjai priteisė 1 500 eurų turtinei žalai ir 500 eurų bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.

Pareiškėja reikalavo rinkos vertės kainos už žemę. Vyriausybė nurodė, kad laisvos žemės Vilniaus mieste nebėra, todėl vienintelis būdas atkurti pareiškėjai nuosavybės teises yra nuosavybės teisių atkūrimas pinigais. Vyriausybė pateikė kompetentingų institucijų skaičiavimus, pagal kuriuos 0.2786 ha neatkurto žemės ploto vertė buvo 806 eurai.

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pati D. Geglis nurodė, kad, kadangi Vilniaus mieste nebėra laisvos žemės, ji norėtų, kad jos nuosavybės teisės į likusią žemę būtų atkurtos sumokant jai piniginę kompensaciją. Taigi Teismas nusprendė priteisti turtinės žalos atlyginimą ir pabrėžė, kad, jei nacionalinėms valstybės institucijoms vėliau būtų pateikti kokie nors reikalavimai, pastarosios turėtų teisę atsižvelgti į kompensaciją, kurią šiuo sprendimu priteisė Teismas. Teismas priminė, kad jis jau nusprendė, kad dalinės restitucijos principas atitinka Konvenciją ir kad kompensacijos dydis už seniai prarastas nuosavybės teises gali būti įvertintas pagal nacionalinėje teisėje numatytas metodikas, o ne pagal rinkos vertę. Teismas atsižvelgė į Vyriausybės pateiktus skaičiavimus, pagal kuriuos neatkurto žemės ploto vertė buvo 806 eurai, taip pat atsižvelgė į ilgai užtrukusį restitucijos procesą bei pinigines kompensacijos nuvertėjimą per ilgą laiką, todėl nusprendė priteisti 1 500 eurų turtinei žalai atlyginti.

4 grafikas

2. Taikūs susitarimai ir vienašalės deklaracijos

2019 m. spalio 3 d. Teismas paskelbė nutarimą byloje *Valeika ir kiti prieš Lietuvą*, kuriuo patvirtino taikius susitarimus dėl pareiškėjų skundų dėl netinkamų kalinimo sąlygų Lukiškių

tardymo izoliatoriuje-kalėjime ir Pravieniškių pataisos namuose ir išbraukė bylas iš nagrinėjamų bylų sąrašo. Ši bylų grupė Vyriausybei buvo perduota supaprastinta tvarka, Teismas šalims iš karto siūlė sudaryti taikius susitarimus ir nurodė atitinkamus kompensacijų dydžius. Iš viso pareiškėjams pagal taikius susitarimus už jų patirtą turtinę, neturtinę žalą ir bylinėjimosi išlaidas Vyriausybė įsipareigojo sumokėti 36 700 eurų.

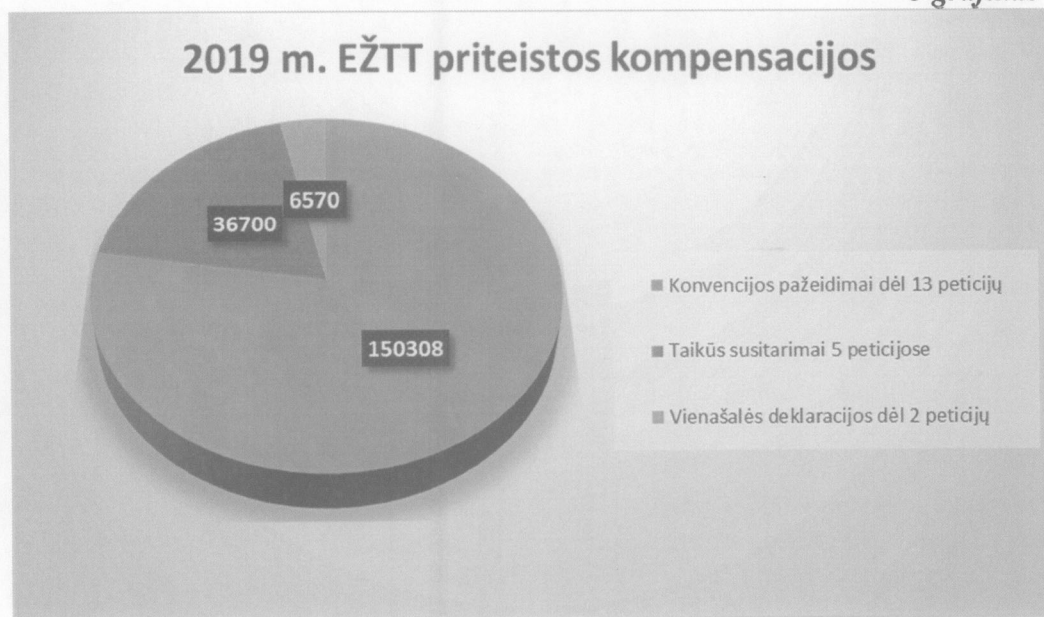
Byloje *Taso prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 12695/18), kuri taip pat buvo perduota supaprastinta tvarka bylų grupėje dėl netinkamų įkalinimo sąlygų iš karto siūlant šalims sudaryti taikų susitarimą, pareiškėjui nesutikus su siūlomomis taikaus susitarimo sąlygomis, Vyriausybė pateikė vienašalę deklaraciją, kurioje pripažino, kad pareiškėjo kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje buvo netinkamos ir įsipareigodama sumokėti 4320 eurų kompensaciją. 2019 m. rugsėjo 12 d. nutarimu Teismas patvirtino minėtą deklaraciją ir išbraukė bylą iš nagrinėjamų bylų sąrašo.

Byla *Navickai prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 25832/18), kurioje pareiškėjai skundėsi dėl neužtikrintos teisės į ilgalaikius pasimatymus suėmimo metu, buvo pirmoji byla perduota pagal NCP procedūrą. Pareiškėjams nesutikus su siūlomomis taikaus susitarimo sąlygomis, pripažindama Konvencijos garantijų pažeidimą ir įsipareigodama sumokėti 2250 eurų kompensaciją Vyriausybė pateikė vienašalę deklaraciją, kurią Teismas patvirtino 2019 m. rugsėjo 12 d. nutarimu ir išbraukė bylą iš nagrinėjamų bylų sąrašo.

3. Priteistos kompensacijos

2019 m. bylose, kuriose buvo nustatyti Konvencijos pažeidimai arba patvirtinti taikūs susitarimai ar Vyriausybės vienašalės deklaracijos, buvo priteisti 193 578 eurai, didžioji dalis kompensacijų buvo sumokėtos dar 2019 m. (kompensacijos mokamos per tris mėnesius nuo sprendimo įsigaliojimo).

5 grafikas

6 grafikas

4. Teismo sprendimai, kuriuose nenustatyta Konvencijos pažeidimų

Byloje *Vorienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 39423/15, 2019 m. sausio 29 d. sprendimas), kurioje pareiškėja skundėsi dėl sūnaus mirties policijos areštiniėje ir mirties aplinkybių netinkamo tyrimo nustačius, kad pareiškėjos sūnus mirė dėl savižudybės, EŽTT nenustatė teisę į gyvybę numatančio Konvencijos 2 straipsnio pažeidimų.

Atsižvelgdamas į tyrimo metu ekspertų nustatytas aplinkybes, Teismas visų pirma pažymėjo, jog byloje nėra įrodymų, kad pareiškėjos sūnaus atžvilgiu buvo panaudotas smurtas. EŽTT taip pat nusprendė, jog policijos pareigūnai negalėjo žinoti, kad pareiškėjo sūnus nusižudys, kadangi nebuvo jokių aplinkybių, kurios bylotų apie tai, kad pareiškėjas gali save žaisti – tą pačią dieną su juo bendravęs advokatas nurodė, kad klientas elgėsi ramiai, neturėjo jokių nusiskundimų, pareiškėja pati patvirtino, kad jos sūnus nebuvo anksčiau bandęs žudyti, be to, nebuvo pagrindo laikyti jo itin pažeidžiamu asmeniu, kurį būtų reikėję atidžiau stebėti. Teismas taip pat palankiai įvertino tai, kad medikai į įvykio vietą atvyko per kelias minutes. Todėl šios bylos aplinkybėmis nebuvo nustatyta Konvencijos 2 straipsnio materialaus aspekto pažeidimų.

Vertindamas pareiškėjos mirties aplinkybių tyrimo veiksmingumą, Teismas pažymėjo, kad tyrimas buvo iš karto pradėtas ir buvo imtasi tyrimo veiksmų, kai tik buvo rastas pareiškėjos sūnaus kūnas. Teismas pozityviai įvertino tai, kad tyrimą atliko prokuroras, taip užtikrinant tyrimo nepriklausomumą nuo policijos. Teismas negalėjo nepastebėti pirminio tyrimo trūkumų vertinant tam tikrus įrodymus, tačiau buvo atsižvelgta į tai, kad tyrimo metu buvo imtasi būtinų priemonių visiems neaiškumams pašalinti ir tinkamai įvertinti pareiškėjos skundus galiausiai priimanant teisėtą ir pagrįstą sprendimą nutraukti ikiteisminį tyrimą.

Byloje *AB Orlen Lietuva* (peticijos Nr. 45849/13, 2019 m. sausio 29 d. sprendimas) buvo nustatyta, kad pareiškėjai (bylai aktualių metu – AB „Mažeikių nafta“) buvo užtikrinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nors jos byloje dėl konkurencijos teisės pažeidimo buvo netaikyti ūkio subjekto patraukimo atsakomybės senaties terminai, kitaip išaiškinus taikytiną teisę nei panašaus pobūdžio bylose.

Konkurencijos taryba buvo skyrusi baudą už tai, kad bendrovė, taikydamą atitinkamą kainodarą bei įpareigojimus nupirkti iš jos nustatytus degalų kiekius, siekė „priiršti“ savo pirkėjus ir taip apriboti benzino ir dyzelino importą į Lietuvos teritoriją. Pažeidimas trukdė konkurentams laisvai veikti degalų rinkose ir neleido vartotojams

pasinaudoti veiksmingos konkurencijos teikiama nauda. Šį Konkurencijos tarybos sprendimą Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas panaikino ir buvo įpareigojęs instituciją atlikti papildomą tyrimą. Atnaujinusi tyrimą, Konkurencijos taryba pripažino, jog „Orlen Lietuva“ piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi ir skyrė daugiau nei 2 mln. Eur baudą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pripažino, kad bauda už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi buvo skirta pagrįstai, tik ją šiek tiek ją sumažino. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad Konkurencijos taryba atnaujino ankstesnį tyrimą, o ne pradėjo naują, ir kad įstatymų nuostatos dėl senaties termino taikomos tik naujiems tyrimams. Teismas nutarė, kad toks Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimo argumentas nebuvo akivaizdžiai nepagrįstas ar savavališkas ir savaime nepažeidė Konvencijos nuostatų. EŽTT taip pat pažymėjo, jog tai, kad „Orlen Lietuva“ byloje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė skirtingą sprendimą nei kitame panašiam teisiniame ginče, savaime nereiškia, kad buvo pažeistos bendrovės teisės.

Byloje *Drėlingas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 28859/16, 2019 m. kovo 12 d. sprendimas), kurioje pareiškėjas skundėsi dėl retrospektyvaus nuteisimo pagal platesnę genocido sampratą, Teismas nusprendė, kad nebuvo pažeistas Konvencijos 7 straipsnis (nėra bausmės be įstatymo) nacionaliniams teismams nuteisus pareiškėją už genocidą prieš Lietuvos partizanus.

Lietuvos teismai nuteisė pareiškėją pagal BK 99 straipsnį (genocidas) už tai, kad jis, tarnaudamas LSSR VSK (KGB), 1956 m. dalyvavo slaptoje operacijoje sulaikant du organizuoto lietuvių nacionalinio pasipriešinimo okupaciniam sovietų režimui judėjimo narius – Lietuvos partizanus – A. R., slapyvardžiu „Vanagas“, bei šio žmogų – partizanę B. M., slapyvardžiu „Vanda“. Abu partizanai buvo įkalinti. „Vanagas“ buvo įkalintas LSSR VSK vidaus kalėjime Vilniuje, ten pat tą pačią dieną nenustatytų asmenų žiauriai kankinamas ir sunkiai sužalotas, vėliau tardomas ir 1957 m. sovietų okupacinės valdžios teismo – LSSR Aukščiausiojo Teismo – nuosprendžiu nuteistas mirties bausme ir nužudytas, t. y. fiziškai sunaikintas. „Vanda“ LSSR Aukščiausiojo Teismo 1957 m. nuosprendžiu aštuonerių metų terminui deportuota į SSRS lagerį Sibire.

Pirmiausia, nagrinėdamas pareiškėjo argumentą, kad jis fiziškai nedalyvavo šių dviejų partizanų sulaikymo operacijoje, EŽTT pakartojo, kad visų trijų instancių nacionaliniai teismai kruopščiai išnagrinėjo ir atmetė šį pareiškėjo argumentą. EŽTT neturėjo pagrindo nukrypti nuo nacionalinių teismų išvadų. Taip pat EŽTT atmetė pareiškėjo argumentą, kad jis negalėjo būti nuteistas už genocidą, nes pats nepriėmė sprendimo nubausti mirties bausme ar deportuoti partizanų. EŽTT pakartojo, kad net eilinis kareivis negalėjo įrodyti visiško, aklo paklusimo įsakymams, kurie akivaizdžiai pažeidė tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises, ypač teisę į gyvybę. EŽTT sutiko su nacionaliniais teismais, kad pareiškėjas, kuris nuo 1950 m. žinojo apie MGB/KGB metodus (atsižvelgiant į tai, kad jis ne tik studijavo MGB mokykloje, bet nuo 1952 m. tarnavo MGB/KGB padaliniuose, kurių tikslas buvo sunaikinti pasipriešinimo sovietų okupacijai narius), turėjo aiškiai suprasti, kad sulaikius partizanus, jie bus sunaikinti.

EŽTT pažymėjo, kad pareiškėjo S. Drėlingo byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) detalai paaiškino „tautos“ sąvoką bei pagrindė, kad Lietuvos partizanai „buvo reikšminga lietuvių tautos kaip nacionalinės, etninės grupės dalis“. LAT, be kita ko, pažymėjo, kad SSRS represijos buvo nukreiptos prieš aktyviausią ir reikšmingiausią lietuvių tautos dalį, apibrėžtą nacionaliniais ir etniniais požymiais. Toks naikinimas turėjo aiškų tikslą daryti įtaką lietuvių tautos demografiniams pokyčiams, jos išlikimui. Taigi Lietuvos partizanai, jų ryšininkai ir rėmėjai buvo reikšminga lietuvių tautos kaip saugomos nacionalinės, etninės grupės dalis. Ši nacionalinės, etninės grupės dalis turėjo esminės įtakos lietuvių tautos išlikimui, buvo labai svarbi siekiant apsaugoti ir ginti lietuvių tautinį identitetą, kultūrą bei nacionalinę savimonę. Todėl LAT priėjo išvados, kad Lietuvos partizanų naikinimas tiek pagal tarptautinę teisę (Genocido konvencijos II straipsnį), tiek pagal BK 99 straipsnį vertintinas kaip genocidas. Aptaręs pirmiau paminėtas LAT išvadas, EŽTT sutiko, kad pareiškėjo byloje Lietuvos teismai atsižvelgė į trūkumus, anksčiau nustatytus LAT sprendimu byloje *Vasiliauskas prieš Lietuvą*, kurioje EŽTT nustatė, kad „nacionalinių baudžiamųjų teismų konstatuotose faktuose nebuvo įtikinamų išvadų, pagal kurias Teismas galėtų įvertinti, koku pagrindu nacionaliniai teismai nusprendė, kad 1953 m. Lietuvos partizanai sudarė reikšmingą nacionalinės grupės dalį, kitaip tariant, dalį grupės, saugomos pagal Genocido konvencijos II straipsnį“ (žr. *Vasiliauskas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 35343/05, 2015 m. spalio 20 d. Didžiosios kolegijos sprendimas, § 181).

Byloje *Kosaitė-Čypienė ir kitos prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 69489/12, 2019 m. birželio 4 d. sprendimas) Teismas atmetė keturių pareiškėjų skundus nenustatydamas Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimo dėl to, kad namuose gimdyti norėjusioms moterims pagal Lietuvos teisės aktus buvo neprieinama reikiama sveikatos priežiūros specialistų pagalba.

Teismas konstatavo, kad gimdymas namuose savaime Lietuvos teisinėje sistemoje nebuvo draudžiamas ir nebuvo jokios nuostatos, kriminalizuojančios moters, nusprendusios gimdyti namuose, veiksmus. Tačiau akušerėms

buvo draudžiama užsiimti profesine veikla už licencijuotos gydymo įstaigos ribų. Vis dėlto, Teismo nuomone, šis draudimas buvo aiškus bei skirtas apsaugoti motinų ir vaikų sveikatą gimdymo metu bei po jo. Teismas taip pat nurodė, kad byloje *Dubška ir Krejzova prieš Čekijos Respubliką* (peticijos Nr. 28859/11, 28473/12, 2016 m. lapkričio 15 d.) Didžioji kolegija pažymėjo, kad gimdymo namuose atveju rizika motinoms ir kūdikiams buvo didesnė nei gimdant ligoninėje, kur prireikus buvo galima gauti būtinąją skubiąją pagalbą.

Teismas nusprendė, kad Lietuvos institucijos, nepriimdamos teisės aktų, kurie iš esmės leistų pareiškėjoms gimdyti namuose padedant sveikatos priežiūros specialistams, neperžengė joms suteiktos plačios vertinimo laisvės šioje srityje.

Pastebėtina, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo Slaugos praktikos ir akušerijos praktikos įstatymo pataisos, įteisinančios gimdymo priežiūros paslaugas namuose.

Byloje *Stankūnaitė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 67068/11, 2019 m. spalio 29 d. sprendimas) Teismas vienbalsiai nusprendė, kad valstybės institucijos tinkamai užtikrino pareiškėjos teises ir Konvencijos 8 straipsnis nebuvo pažeistas nei dėl Lietuvos institucijų sprendimo nustatyti pareiškėjos dukrai laikinąją globą, nei dėl to, kad buvo delsiama atkurti jos ir dukros ryšį, nors jos atžvilgiu ikiteisminis tyrimas dėl galimo dalyvavimo tvirkinant jos mažametę dukterį buvo nutrauktas, o teismo sprendimas dėl pareiškėjos dukters gyvenamosios vietos nustatymo kartu su ja buvo ilgai neįvykdytas.

Priimdamas sprendimą, EŽTT pareiškėjos skundus nagrinėjo juos išskirdamas į du atskirus laikotarpius: nuo 2009 m. gruodžio 23 d., kai pareiškėja pirmą kartą kreipėsi į teismą su prašymu grąžinti jai dukrą, iki 2011 m. gruodžio 16 d., kai teismas patenkino pareiškėjos prašymą; ir nuo teismo sprendimo dėl mergaitės gyvenamosios vietos nustatymo su pareiškėja 2011 m. gruodžio 16 d. iki faktinio dukros grąžinimo 2012 m. gegužės 17 d.

Vertindamas pirmąjį laikotarpį, Teismas pažymėjo, kad institucijos dėl objektyvių priežasčių užtruko iki dvejų metų, kol buvo priimtas sprendimas grąžinti pareiškėjai dukrą, be to, šiame procese Teismas nenustatė jokio valstybės institucijų delsimo. Teismas taip pat pažymėjo, jog nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą dėl vaiko globos, turėjo tinkamai įvertinti vaiko interesus. Kai tik buvo pateiktos pareiškėjai palankios ekspertų išvados, be nepagrįsto delsimo buvo priimtas sprendimas dėl dukros grąžinimo.

Teismas nusprendė, kad dukra iš pareiškėjos buvo paimta, o po to jos pasimatymai su ja buvo ribojami dėl objektyvių priežasčių, o visa proceso eiga sprendžiant vaiko globos klausimus iki sprendimo grąžinti pareiškėjai dukrą priėmimo buvo tinkamai organizuota ir valstybės institucijos elgėsi pakankamai atidžiai.

Nagrinėdamas antrąjį laikotarpį, Teismas pastebėjo, kad buvusi mergaitės globėja N. V. iš karto ėmėsi sprendimo įvykdymą apsunkinančių veiksmų, visų pirma laikydama mergaitę namuose ir neleisdama jos į mokyklą, valstybės institucijoms taip pat teko susidurti su didele N. V. rėmėjų minia, kuri fiziškai trukmė jį įvykdyti. Konsultuojantis su policija, psichologais ir vaiko teisių apsaugos tarnybomis antstolė parengė sprendimo vykdymo planą, pagal kurį galiausiai pavyko mergaitę perduoti pareiškėjai. Teismas palankiai įvertino tai, kad valstybės institucijos nesitaikstė su N. V. pasipriešinimu sprendimo vykdymui ir skyrė jai didelę baudą, o vėliau ji buvo patraukta ir baudžiamojon atsakomybėn.

Atsižvelgdamas į visas institucijų pastangas, siekiant užtikrinti teismo sprendimo grąžinti pareiškėjai dukrą įvykdymą, Teismas nusprendė, jog valstybės institucijos šiuo požiūriu elgėsi pakankamai atidžiai.

Galiausiai Teismas taip pat nusprendė, jog pareiškėja buvo pakankamai įtraukta į reikšmingus teisminius procesus ir buvo tinkamai atstovaujama, todėl buvo užtikrintos Konvencijos 8 straipsnio procesinės garantijos.

Byloje *Januškevičienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 69717/14, 2019 m. rugsėjo 3 d. sprendimas) Teismas pripažino pareiškėjos skundą dėl tariamo nekaltumo prezumpcijos pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 2 dalį pažeidimo nepriimtiniu dėl to, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonės – nesikreipė į Lietuvos bendrosios kompetencijos teismus su civiliniu ieškiniu dėl neturtinės žalos atlyginimo, atitinkamai Teismas konstatavo, kad nebuvo pažeistas 13 straipsnis (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę), nes pareiškėja turėjo veiksmingą vidaus teisinės gynybos priemonę skundai dėl nekaltumo prezumpcijos paduoti.

5. Nutarimai dėl nepriimtino

Bylose, kuriose peticijos priimtino klausimą sprendžia 3 teisėjų Komitetas (nagrinėjantis bylas, kuriose EŽTT praktika yra aiškiai išvystyta) arba 7 teisėjų Kolegija (jei Kolegija nenusprendžia perleisti bylos nagrinėti 17 teisėjų Didžiajai kolegijai) ir kurios yra komunikuojamos Vyriausybei, nutarimo dėl jų nepriimtino priėmimas prilygsta bylos išnagrinėjimui iš esmės ir Konvencijos pažeidimo nenustatymui.

Byloje *Zizevičienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 61462/16, 2019 m. sausio 31 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį aiškiai nepagrįstu. Teismas padarė išvadą, kad nacionaliniai teismai, taikydami ieškinio senaties terminą pareiškėjos civilinėje byloje, veikė teisėtai ir nesavavališkai, siekė užtikrinti teisinį saugumą ir galutinumą nuosavybės ginčiuose bei nustatė, kad pareiškėja turėjo galimybę pareikšti ieškinį nacionalinėje teisėje nustatytu laiku. Atsižvelgdamas į tai, kad nacionaliniai teismai nenagrinėjo pareiškėjos ieškinio iš esmės, pareiškėjai praleidus ieškinio senaties terminą, Teismas pripažino pareiškėjos skundą pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį (nuosavybės apsauga) dėl žemės sklypo pardavimo nepriimtinu dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

Byloje *Šulija prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 76618/16, 2019 m. vasario 21 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjo peticiją pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį aiškiai nepagrįsta. Pareiškėjas skundėsi, kad antrą kartą dėl pakartotinio turinio Sodininkų bendrijos visuotinio narių susirinkimų sprendimų pradėtame civiliniame procese nacionaliniai teismai neatsižvelgė į ankstesniame teismo procese tarp tų pačių šalių priimtą sprendimą ir skirtingai išsprendė bylą. Teismas pritarė Vyriausybės nuomonei, kad abu civiliniai ieškiniai nebuvo identiški ir nurodė, kad nėra pagrindo nukrypti nuo nacionalinių teismų išvadų.

Byloje *Augustė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 65717/14, 2019 m. kovo 21 d. nutarimas) Teismas atmetė pareiškėjos skundus pagal Konvencijos 10 straipsnį (teisė į saviraiškos laisvę) ir 14 straipsnį (diskriminacijos draudimas). Pareiškėja skundėsi, kad jai buvo pritaikyta drausminė nuobauda dėl to, kad ji reiškė savo nuomonę sprendama bylas ir dėl to, kad ji atsisakė vadovautis aukštesniųjų instancijų teismų praktika. Teismas nusprendė, kad pareiškėjai pritaikyta drausminė nuobauda buvo susijusi su jos gebėjimu tinkamai vykdyti teisėjos funkcijas, ir, atsižvelgdamas į tai, nurodė, kad jos teisė į saviraiškos laisvę nebuvo ribojama, todėl atmetė šį skundą kaip nesuderinamą *ratione materiae* su Konvencijos nuostatomis. Kadangi 14 straipsnis nėra taikomas savarankiškai, pareiškėjos skundas pagal Konvencijos 14 straipsnį kartu su 10 straipsniu taip pat buvo atmestas kaip nesuderinamas *ratione materiae* su Konvencijos nuostatomis.

Byloje *Daktaras prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 43154/10, 2019 m. balandžio 18 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjo peticiją aiškiai nepagrįsta. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pareiškėjas skundėsi, kad kratos jo sutuoktinei nuosavybės teise priklausančiuose namuose metu paėmus advokato ataskaitas apie suteiktas paslaugas kitose baudžiamojoje byloje ir mokėjimų už jas dokumentus, taip pat dėl mokesčių inspekcijos pradėto advokato individualios veiklos mokesčio patikrinimo buvo pažeista jo teisė į gynybą padedant savo paties pasirinktam advokatui. Pareiškėjas taip pat skundėsi teisės neduoti prieš save parodymų pažeidimu dėl mokesčių inspekcijos atlikto jo sutuoktinės R. Daktarienės

ūkinės finansinės veiklos patikrinimo. Atsižvelgęs į tai, kad krata buvo tinkamai sankcionuota ir jos metu atitinkamas advokatas pareiškėjo neatstovavo susijusioje baudžiamojoje byloje, o taip pat į tai, kad advokatas nebuvo verčiamas mokestinio patikrinimo metu pateikti jokių dokumentų, Teismas nusprendė, kad pareiškėjas neįrodė, kad jo teisė į veiksmingą gynybą ir bendravimą su advokatu buvo apribota. Dėl kito skundo Teismas pažymėjo, kad pareiškėjui nebuvo pateikti kaltinimai dėl nepagrįsto praturtėjimo, o pareiškėjo ir jo šeimos turtas buvo vertinamas, siekiant užtikrinti galimą turto konfiskavimą. Teismas nurodė, kad šie veiksmai buvo teisėtas valstybės atsakas, siekiant iš pareiškėjo ir jo nusikalstamo susivienijimo atimti nusikalstamų veikų vaisius ir niekaip nepažeidė teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimo.

Byloje *Mozeris ir Eugenijos ir Leonido Pimonovų Alzheimerio ligos paramos fondas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 66803/17, 2019 m. balandžio 25 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjų peticiją pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį (nuosavybės apsauga) nepriimtina dėl to, kad pareiškėjai nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonės skundui dėl pernelyg ilgo nuosavybės teisių atkūrimo proceso. Teismas, atsižvelgdamas į Vyriausybės pateiktus Lietuvos teismų praktikos pavyzdžius, pažymėjo, kad šiuo pagrindu administraciniai teismai priteisia neturtinės žalos atlyginimą pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį bei pareiškėjų prašymu gali įpareigoti institucijas atlikti veiksmus. Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjai turėjo prieinamą veiksmingą vidaus teisinės gynybos priemonę jų skundui pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį išnagrinėti, Teismas pareiškėjų skundą pagal Konvencijos 13 straipsnį (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) atmetė kaip aiškiai nepagrįstą.

Byloje *Cudak prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 77265/12, 2019 m. gegužės 16 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjos peticiją aiškiai nepagrįsta. Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 6 straipsniu (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), skundėsi, kad Lietuvos teismai, nagrinėdami jos atnaujintą civilinę bylą po EŽTT Didžiosios kolegijos 2010 m. kovo 23 d. sprendimo byloje *Cudak prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 15869/02), kuriame Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą ir priteisė pareiškėjai 10 000 eurų žalos atlyginimą, dėl neteisėto atleidimo, atsisakė ją sugrąžinti į buvusias pareigas Lenkijos Respublikos ambasadoje Vilniuje, be to, pareiškėjos manymu, jai buvo priteista per maža kompensacija. Lietuvos teismai nusprendė pripažinti pareiškėjos atleidimą neteisėtu ir priteisti jai 6 709 eurų kompensaciją. Teismas pripažino, kad grąžinimas į darbą, kaip teisių gynimo būdas, neturi būti suabsoliutintas, o vertindamas kompensacijos dydį pažymėjo, kad nacionaliniai teismai priteisė maksimalią kompensaciją pagal tuo metu galiojusius teisės aktus.

Byloje *Liutkevičius prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 58750/16, 2019 m. gegužės 23 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjo peticiją aiškiai nepagrįsta. Pareiškėjas skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį ir 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), kad antstoliui areštavus Vilniaus pataisos namų administruojamą jo sąskaitą, o pataisos namų administracijai atsisakius aprūpinti jį raštinės reikmenimis (pieštukais, parkeriais, vokais ir pašto ženklais), jis negalėjo išsiųsti apeliacinio skundo į teismą ir taip praleido terminą apeliaciniam skundui paduoti. Be to, pareiškėjas teigė, kad tokiu būdu buvo pažeista ir jo teisė į susirašinėjimą. Teismas nustatė, kad pareiškėjas laisvai galėjo įsigyti raštinės reikmenų pataisos įstaigos parduotuvėje ir jam buvo suteikta finansinė parama ir jo skundus atmetė kaip aiškiai nepagrįstus.

Byloje *Žvirblis prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 31378/15, 2019 m. gegužės 23 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjo peticiją aiškiai nepagrįsta. Pareiškėjas skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 6 straipsnio 3 dalies c) punktą (teisė gintis pačiam ar per atstovą), kad, laiku nesuteikus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti pareiškėjo parengtą kasacinį skundą, o vėliau atsisakė atnaujinti terminą kasaciniam skundui paduoti. Teismas nurodė, kad pareiškėjas nesikreipė teisinės pagalbos kasaciniam skundui paduoti ir jo paties neveikimas lėmė, kad jis neturėjo atstovo rengdamas ir teikdamas kasacinį skundą, todėl peticija buvo atmesta kaip aiškiai nepagrįsta.

Byloje *Gatčinas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 19845/16, 2019 m. gegužės 23 d. nutarimas) Teismas paskelbė pareiškėjo peticiją nepriimtina. Teismas nurodė, kad pareiškėjas negali teigti esąs tariamo Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimo „auka“ tiek, kiek tai susiję su jo skundais dėl ilgalaikių pasimatymų nebuvimo, nes niekada aiškiai jų neprašė suteikti, todėl atmetė šią skundo dalį kaip nepriimtina *ratione personae*. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo skundas dėl tariamos diskriminacijos pagal Konvencijos 14 straipsnį yra glaudžiai susijęs su jo skundu pagal Konvencijos 8 straipsnį ir šią skundo dalį taip pat pripažino esant nesuderinamą *ratione personae* su Konvencijos nuostatomis.

Byloje *Ažukaitienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 59764/13, 2019 m. spalio 22 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) aiškiai nepagrįstu. Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėja nacionaliniuose teismuose nekėlė neteisėto privataus pobūdžio informacijos naudojimo ir žalos atlyginimo iš darbdavio už tariamą pareiškėjos privatumo pažeidimą klausimo, Teismas nustatė, kad pareiškėja nepagrindė savo skundo, kad darbo kompiuterio paėmimas ir valstybės tarnautojos elektroninio pašto nagrinėjimas pažeidė jos teisę į privataus gyvenimo gerbimą. Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalimi, taip pat teigė, kad nacionaliniai teismai tinkamai neišnagrinėjo jos skundo dėl teisės į privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo. Pažymėjęs, kad pareiškėjos skundas pagal Konvencijos 8 straipsnį dėl pažeistos teisės į privatumą, kurį Teismas jau pripažino aiškiai nepagrįstu, apima jos skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, Teismas nusprendė, kad pareiškėjos skundo pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį nėra būtina nagrinėti atskirai.

Byloje *Šatrovienė prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 57588/13, 2019 m. lapkričio 21 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjos peticiją aiškiai nepagrįsta. Pareiškėja skundėsi dėl, to, kad tyrimas dėl eismo įvykio, kuriame žuvo jos sūnus, buvo neefektyvus. Teismas bylą nagrinėjo pagal Konvencijos 2 straipsnį (teisė į gyvybę) ir nusprendė, kad tyrimas buvo išsamus, nacionalinės institucijos dėjo visas pastangas, kad išsiaiškintų įvykio aplinkybes, pareiškėja galėjo aktyviai dalyvauti procese ir galėjo pasinaudoti net keliomis teisinės gynybos priemonėmis.

Byloje *Griška ir kiti prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 63748/17, 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimas) Teismas pripažino peticiją nepriimtina. Pirmieji du pareiškėjai skundėsi pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį (nuosavybės apsauga) dėl to, kad po to, kai nacionaliniai teismai panaikino pirkimo-pardavimo sutarties, sudarytos su trečiojo pareiškėjo velioniu tėvu, dalį dėl 0,08 ha valstybinės reikšmės miško, buvo apribotos jų teisės naudotis visu pagal sutartį įsigytu 4,28 ha plotu, nors miškas tame plote užėmė tik 0,08 ha. Teismas nurodė, kad pirmieji du pareiškėjai nesiskundė dėl jų nuosavybės teisių panaikinimo į 0,08 ha plotą, o skundėsi

dėl negalėjimo naudotis 4,2 ha plotu. Teismas pažymėjo, kad pirmieji du pareiškėjai galėjo pateikti skundą dėl Vilniaus apylinkės teismo sprendimo, tačiau to nepadarė, todėl Teismas atmetė jų skundą dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo. Trečiasis pareiškėjas skundėsi pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį dėl to, kad jis pirmiesiems pareiškėjams turėjo sumokėti 460 eurų, kuriuos jie sumokėjo jo velioniui tėvui, pats nebuvo atitinkamos sutarties šalimi. Teismas šį skundą atmetė kaip aiškiai nepagrįstą, nes po to, kai nacionaliniai teismai panaikino pirkimo-pardavimo sutarties dalį dėl 0,08 ha, trečiasis pareiškėjas įgijo teisę atkurti nuosavybės teises į tokio pat dydžio žemės plotą. Tai ir buvo padaryta, atkuriant jam nuosavybės teises pinigais, o dėl sumos ar restitucijos proceso trukmės jis nesiskundė.

Bylose *Michno prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 34179/18) ir *Dimbinskas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 35033/18) 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimu Teismas pripažino pareiškėjų peticijas nepriimtiniomis. Pareiškėjai skundėsi pagal Konvencijos 3 straipsnį (kankinimų draudimas) dėl kalinimo sąlygų ir nacionalinių teismų priteistų kompensacijų dydžio. Teismas nurodė, kad pareiškėjai, kurie buvo kalinami Šiaulių tardymo izoliatoriuje, kameroje turėjo pakankamai erdvės. Teismas taip pat pažymėjo, kad nors nacionaliniai teismai nepasisakė dėl sanitarinių patalpų atskyrimo nuo kameros, pagal Vyriausybės pateiktas nuotraukas buvo galima matyti, kad sanitarinės patalpos buvo atskirtos nuo likusios kameros dalies pakankamo aukščio sienelėmis ir užuolaidėlėmis, kurios užtikrino privatumą. Pirmojo pareiškėjo atžvilgiu, EŽTT atkreipė dėmesį, kad nacionaliniai teismai pripažino, kad kameroje, kuriose pareiškėjas buvo laikinai kalinamas iš viso 14 dienų, sąlygos neatitiko nacionalinių teisės aktų reikalavimų ir priteisė jam 500 eurų kompensaciją. Taip pat, antrojo pareiškėjo atžvilgiu, EŽTT atkreipė dėmesį, kad nacionaliniai teismai pripažino, kad trijose kameroje, kuriose pareiškėjas buvo kalinamas 4 mėnesius, sąlygos neatitiko nacionalinių teisės aktų reikalavimų ir priteisė jam 1 100 eurų kompensaciją. Teismo vertinimu, abi kompensacijos buvo pakankamos. Taigi EŽTT atmetė pareiškėjų peticijas kaip *ratione personae* nesuderinamas su Konvencijos nuostatomis.

Byloje *Zarubin ir kiti prieš Lietuvą* (peticijų Nr. 69111/17, 69112/17, 69113/17 ir 69114/17, 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimas) Teismas pripažino pareiškėjų peticijas nepriimtiniomis. Visi pareiškėjai dirbo Rusijos televizijoje. Jie atvyko apžvelgti 2016 m. Vilniaus Rusijos forumą ir paimti interviu iš jo dalyvių. Akreditacijos minėti žurnalistai neturėjo. Po tam tikrų pareiškėjų sukeltų neramumų, jie buvo išsiųsti iš Lietuvos Respublikos ir jiems buvo metus uždrausta patekti į Lietuvos teritoriją. Pareiškėjai skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį, kad jie nebuvo asmeniškai išklaustyti Lietuvos institucijų, kad sprendimai buvo paremti įslaptinta informacija ir kad teismai buvo šališki. Teismas nurodė, kad sprendimai dėl užsieniečių atvykimo, buvimo ir išsiuntimo nepatenka į Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies taikymo sritį ir atmetė šį skundą kaip *ratione materiae* nesuderinamą su Konvencijos nuostatomis. Dėl pareiškėjų skundo pagal Konvencijos 10 straipsnį (teisė į saviraiškos laisvę) Teismas pažymėjo, kad nacionaliniai teismai nesuklydo vertindami faktus ar taikydami nacionalinę teisę, o pareiškėjai buvo išsiųsti ne dėl tam tikrų idėjų išreiškimo, bet dėl jų agresyvių ir provokacinių veiksmų, todėl pareiškėjams taikytos priemonės nebuvo neproporcingos. Dėl pareiškėjų skundo pagal Konvencijos ketvirtojo protokolo 4 straipsnio (draudimas kolektyviai išsiųsti užsieniečius) Teismas pažymėjo, kad šioje byloje Migracijos departamentas priėmė sprendimus dėl kiekvieno pareiškėjo individualiai, pareiškėjai teismuose galėjo pateikti savo argumentus ir jie buvo nagrinėjami. Todėl šis skundas buvo pripažintas aiškiai nepagrįstas. Kitus pareiškėjų skundus dėl Konvencijos 13 straipsnio (teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę), 14 straipsnio

(diskriminacijos draudimas) ir 18 straipsnio (teisių apribojimo ribos) Teismas atmetė kaip aiškiai nepagrįstus. Pažymėtina, kad ši byla nebuvo komunikuota Vyriausybei, Teismas nutarimą priėmė, atsižvelgęs į pareiškėjų pateiktą bylos medžiagą.

6. Nutarimai išbraukti peticijas iš bylų sąrašo

2019 m. Teismas išbraukė iš bylų sąrašo 20 peticijų:

- Atsižvelgęs į Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso ir Bausmių vykdymo kodekso pakeitimus, kuriais buvo įtvirtinta galimybė siekti įkalinimo iki gyvos galvos bausmės pakeitimo į terminuotą laisvės atėmimą, Europos Žmogaus Teisių Teismas, vadovaudamasis Konvencijos 37 straipsniu, 2019 m. birželio 18 d. nutarimu nusprendė, jog byloje *Dardanskis ir 15 kitų*, kurioje buvo nagrinėjami pareiškėjų skundai pagal Konvencijos 3 straipsnį dėl neužtikrinamos veiksmingos galimybės siekti įkalinimo iki gyvos galvos bausmės sušvelninimo, klausimas, dėl kurio buvo skundžiamasi, jau yra išspręstas ir išbraukė šias pareiškėjų peticijas iš nagrinėjamų bylų sąrašo;

- 4 peticijos *Andrušaitis* (peticijos Nr. 51216/16), *Rušienė* (peticijos Nr. 59413/17), *Nevedomskas* (peticijos Nr. 41918/18), *Suchininas* (peticijos Nr. 49412/18) išbrauktos iš bylų sąrašo, nes pareiškėjai jų nepalaikė – neatsakė į Teismo laiškus, kuriais jie buvo įspėti, kad suėjo nustatytas terminas jų pastaboms dėl Vyriausybės pozicijos pateikti, ir nebuvo gautas prašymas terminui pratęsti.

III. VEIKLA VYKDANT TEISMO PRIIMTUS SPRENDIMUS

Pagal Konvencijos 46 straipsnio 1 dalį Aukštosios Susitariančiosios Šalys įsipareigoja vykdyti galutinį Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurios šalys jos yra. Vyriausybės atstovas yra įgaliotas, bendradarbiaujant su Teisingumo ministerija ir kitomis kompetentingomis institucijomis, koordinuoti Teismo sprendimų vykdymą ir prireikus imtis ar inicijuoti atitinkamus veiksmus šioje srityje. Atstovas nuolat teikia informaciją Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie Teismo sprendimų vykdymą – apie priimtas individualiąsias ir bendrąsias vykdymo priemones.

1. Veikla vykdant Teismo ankstesniais ir 2019 m. priimtus sprendimus

2019 m. buvo koordinuojamas 55 EŽTT sprendimų (naujai buvo perduota 2019 m. įsigaliojusių 12 sprendimų) vykdymas iš viso 89 bylose, trijose iš jų Europos Tarybos Ministrų Komitetas (ET Ministrų Komitetas) taiko sustiprintą priežiūrą, kuri 2019 m. buvo itin intensyvi. Pastebėtina, jog pastaraisiais metais Europos Taryba skiria vis didesnę dėmesį veiksmingam EŽTT sprendimų vykdymui², todėl Europos Tarybos Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų vykdymo departamentas taiko intensyvesnę priežiūrą ir itin detaliai vertina vykdymo priemonių veiksmingumą.

Koordinuojant EŽTT sprendimų vykdymą, buvo imtasi priemonių, siekiant įvykdyti Teismo sprendimuose numatytas individualiąsias priemones, pvz., užtikrinant teisingo atlyginimo sumokėjimą laiku bei pažeidimų priežastis šalinančias bendrąsias priemones. Apie visus vykdymo veiksmus nuolat buvo teikiama informacija ET Ministrų Komitetui.

Per 2019 m. pagal 20 EŽTT sprendimų (įskaitant ir 2018 m. priimtus sprendimus, kurių įvykdymo terminas suėjo 2019 m.) išmokėta 223 053 eurai³.

Apie Teismo priimtus sprendimus buvo informuoti Lietuvos teismai, atskirai – ir kitos su bylomis susijusios valstybės institucijos, pridedamuose raštuose išsamiai išdėstant nustatytų pažeidimų priežastis. Išversti į lietuvių kalbą sprendimai yra skelbiami Vyriausybės atstovo internetinėje svetainėje taip užtikrinant jų prieinamumą visiems suinteresuotiems asmenims ir institucijoms.

2019 m. atsižvelgus į pateiktas vykdymo ataskaitas, 13 Teismo sprendimų vykdymo priežiūra užbaigta dėl 26 bylų priėmus galutines ET Ministrų Komiteto rezoliucijas:

- laiku ir tinkamai sumokėjus priteistas kompensacijas 6 bylose (*Romeiko ir kiti* bylų grupėje) užbaigta taikių susitarimų dėl netinkamų kalinimo sąlygų vykdymo priežiūra;
- priėmus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimus, kuriais buvo numatyta galimybė, įvertinus pareiškėjo individualią situaciją, suteikti antrinę teisinę pagalbą ir komercinio pobūdžio ginčuose – priežiūra užbaigta byloje *Urbšienė ir Urbšys*, kurioje dėl teisinės pagalbos apribojimų buvo nustatytas teisės į teismą pažeidimas;

² Pažymėtina, kad Teismo sprendimų vykdymo procesui Europos Taryboje skiriamas vis didesnis dėmesys, nes būtent spartus ir veiksmingas sprendimų vykdymas padeda užkirsti kelią naujiems Konvencijos pažeidimams, prisideda prie žmogaus teisių apsaugos valstybėse narėse stiprinimo ir ilgalaikio Konvencijos sistemos veiksmingumo. Teismo sprendimų vykdymo, kaip ypatingai reikšmingos Konvencijos įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu dalies, svarba pabrėžiama naujausioje Briuselio deklaracijoje, priimtoje 2015 m. Briuselio konferencijoje „*Europos žmogaus teisių konvencijos įgyvendinimas - mūsų bendra atsakomybė*“.

³ 2019 m. pabaigoje Teisingumo ministerijai pritrūkus finansinių lėšų išmokėti EŽTT priteistas kompensacijas, siekiant įvykdyti EŽTT sprendimus nustatytais terminais, buvo kreiptasi dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo.

- atsižvelgus į procesinių dokumentų įteikimo sureguliovimą civiliniame procese, pagal kurį teismas gali įsitikinti, ar procesiniai dokumentai įteikti, o taip pat į teismų praktikoje įtvirtintus principus, pagal kuriuos teismas turi imtis veiksmingų priemonių įteikti procesinius dokumentus proceso dalyviams tinkamai – priežiūra užbaigta byloje **Fridman**, kurioje buvo nustatytas teisingo teismo pažeidimas, kai tinkamai nepranešus apie bylos nagrinėjimą apeliacinės instancijos teismas išnagrinėjo pareiškėjo apeliacinį skundą jam nedalyvaujant;

- užtikrinus riboto interneto prieigos galimybę laisvės atėmimo įstaigose – priežiūra užbaigta byloje **Jankovskis**, kurioje pažeidimas buvo nustatytas dėl kaliniams taikomo neproporcingo apribojimo gauti informaciją internetu;

- atsižvelgus į tai, kad dar iki pažeidimo konstatavimo buvo panaikintas ribojimas atliekant laisvės atėmimo bausmę gauti elektronikos prietaisus iš kitų asmenų, ne tik iš sutuoktinio, sugyventinio arba artimųjų giminaičių – priežiūra užbaigta byloje **Kazlauskas ir Nanartonis**;

- atsižvelgus į iki EŽTT sprendimo priėmimo padarytus Reklamos įstatymo pakeitimus dėl aiškesnio draudimų reglamentavimo ir sumokėtą teisingą atlyginimą – priežiūra užbaigta byloje **UAB Sekmadienis**, kurioje buvo konstatuotas saviraiškos laisvės pažeidimas dėl apribotos dizainerio drabužių reklamos, kaip prieštaraujančios visuomenės moralei;

- priežiūra užbaigta šalims sudarius taikos sutartį atnaujintame procese **Naku** byloje, kurioje pažeidimas buvo nustatytas dėl apribotos pareiškėjos teisės į teismą dėl atsakovei valstybei pritaikyto imuniteto;

- veiksmingai užtikrinus procesines garantijas besitęsiančiuose teisminiuose procesuose ir ėmusių veiksmų užtikrinti pareiškėjo bendravimą su sūnumi – priežiūra užbaigta byloje **Manic**, kurioje pažeidimas buvo nustatytas dėl netinkamų valstybės institucijų veiksmų užtikrinant užsieniečio tėvo bendravimą su mažamečiu vaiku;

- teigiamai įvertinus papildomų priemonių įdiegimą, siekiant užtikrinti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų nešališkumą – priežiūra užbaigta byloje **Dainelienė**, kurioje buvo konstatuotas teisės į nešališką teismą pažeidimas dėl to, kad pareiškėjos kasacinio skundo priėmimo klausimą nagrinėjo su procese dalyvavusiu prokuroru giminystės ryšiais susijęs teisėjas;

- atsižvelgus į reikšmingą Lietuvos teismų praktiką – priežiūra užbaigta byloje **Kožemiakina**, kurioje buvo konstatuotas teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas, nes civilinėje byloje dėl žalos atlyginimo prieš pareiškėją ir jos sūnų buvo remiamasi baudžiamojoje byloje nustatytu faktu, nors jie neturėjo veiksmingos galimybės ginčyti atitinkamų aplinkybių, kadangi pareiškėjos sūnus buvo tik liudytojas, o pati pareiškėja neturėjo jokio procesinio statuso baudžiamojoje byloje;

- atsižvelgus į kompleksines priemones, kurių buvo imtasi, siekiant užtikrinti pagrįstą suėmimo trukmę – buvo pateikta informacija apie tai, kokių specialių priemonių imasi teismai (teisėjai) bylose, kuriose įtariamiesiems (kaltinamiesiems) ilgą laiką tarpą yra tęsiamas kardomasis kalinimas, siekiami pagreitinti procesą; apie per pastaruosius metus priimtus teisinio reglamentavimo pakeitimus, kurie yra reikšmingi siekiant sutrumpinti įtariamųjų (kaltinamųjų) suėmimo trukmę; seminarus ir mokymus nacionalinių teismų teisėjams bei prokurorams, *inter alia* dėl jiems tenkančios pareigos ypatingai stropiai organizuoti procesą, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku priimti procesinius sprendimus ar imtis veiksmų, kurie atitiktų Konvencijos keliamus reikalavimus; taip pat pateikus reikšmingą statistinę informaciją – priežiūra užbaigta 2 bylose – **Lisovskij ir Velečka ir kiti**;

- išskirtinai paminėtina byla **Matiošaitis ir kiti**, kurioje buvo nustatytas kankinimą uždraudžiančio Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas dėl to, kad Lietuvos teisėje nuteistiesiems iki gyvos galvos nebuvo užtikrinama veiksminga galimybė kreiptis dėl bausmės sušvelninimo. Dėl bylos sudėtingumo jos vykdymo priežiūrai buvo taikoma sustiprinta priežiūra. Vykdomo priežiūra buvo užbaigta pozityviai įvertinus Teisingumo ministerijos inicijuotus baudžiamųjų įstatymų pakeitimus, kuriais buvo užtikrinta galimybė 20 metų bausmę atlikusiems nuteistiesiems iki gyvos galvos kreiptis į teismą dėl bausmės peržiūros, siekiant terminuoto laisvės atėmimo paskyrimo, jei būtų įrodyta, kad nuteistasis nebekelia realios grėsmės visuomenei.

2019 m. birželį 1348-ojo DH (žmogaus teisių) posėdžio metu įvykusio Teisingumo ministro susitikime su Europos Tarybos Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų vykdymo departamento vadovu Fredrik Sundberg, buvo aptariama sustiprintos priežiūros bylų vykdymo eiga. Šio susitikimo metu Vykdyto departamento atstovai pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos įtvirtintas įkalinimo iki gyvos galvos bausmės peržiūros modelis yra vienas iš progresyviausių regione tokiu būdu kartu pažymint, kad *Matiošaitis ir kiti* bylos vykdymas yra vienas sėkmingiausių vykdymo pavyzdžių, demonstruojančių gebėjimą tinkamai ir laiku priimti būtinas vykdymo priemones, kurios yra suderinamos su aukščiausiais Konvencijos standartais.

Metų pabaigoje buvo tęsiama 42 EŽTT sprendimų 63 bylose vykdymo priežiūra⁴, pažymėtina, jog Teismo sprendimų vykdymo srityje daugiausia problemų kelia vadinamųjų bendrųjų priemonių, kuriomis turi būti užkertamas kelias panašioms pažeidimams, priėmimas, ypač jei jis susijęs su būtinais teisinio reguliavimo pakeitimais ir (ar) struktūrinių-sisteminų reformų reikalaujančiais veiksmais.

2. Sustiprinta vykdymo priežiūra bylose prieš Lietuvą

Atsižvelgiant į užsitęsusį Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų bylose *L. prieš Lietuvą* ir *Paksas prieš Lietuvą* vykdymą, ET Ministrų Komiteto 1208 DH (žmogaus teisių) posėdyje 2014 m. rugsėjo mėn. 25 d. priimtais sprendimais nuspręsta abiem šioms byloms taikyti sustiprintą vykdymo priežiūros tvarką (angl. *enhanced procedure*⁵), kurią bylose prieš Lietuvą buvo nuspręsta taikyti pirmą kartą⁶. Dėl bylose nustatytų pažeidimų sunkumo bei bylos išskirtinumo byloje *Abu Zubaydah prieš Lietuvą* sustiprinta priežiūra imta taikyti, kai tik įsigaliojo sprendimas.

(i) Dėl sprendimo byloje L. prieš Lietuvą vykdymo

Byloje *L. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 27527/03) Teismas pripažino, kad buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis, garantuojantis teisę į privatų gyvenimą dėl Lietuvos teisės aktuose egzistuojančios teisės spragos (neįgyvendintas Civilinio kodekso 2.27 straipsnis, numatantis asmens teisę pakeisti lytį). Tai yra ilgiausiai užtrukęs vykdymo procesas bylose prieš Lietuvą – 2007 m. rugsėjo 11 d. priimtas Teismo sprendimas iki šiol neįvykdytas, t. y. nepriimtas lyties keitimo sąlygas ir tvarką nustatantis specialus įstatymas. Egzistuojanti teisės spraga suteikia

⁴ Išsamiau žr. Ataskaitos priedą EŽTT sprendimų bylose prieš Lietuvą vykdymas, p. 37.

⁵ EŽTT sprendimų vykdymo priežiūra reglamentuojama Ministrų pavaduotojų 2010 m. rugsėjo 6 d. patvirtintuose EŽTT sprendimų ir nutarimų vykdymo priežiūros darbo metoduose. Pagal minėtus darbo metodus yra numatyta dvejopa (*twin-track*) sprendimų vykdymo priežiūros procedūra: standartinė (*standard*) arba sustiprinta (*enhanced*), žr. [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Inf/DH\(2010\)37&Language=lanEnglish&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Inf/DH(2010)37&Language=lanEnglish&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383).

Sprendimo vykdymo priežiūra pagal sustiprintą procedūrą nebūtinai reiškia, nors gali reikšti, kad byla bus sistemingai viešai svarstoma Europos Tarybos Ministrų Komiteto DH (žmogaus teisių) posėdžių debatuose, priimant EŽTT sprendimo nevykdančios valstybės narės atžvilgiu atitinkamas rezoliucijas, reiškiančias nerimą, susirūpinimą, raginimus ir pan. dėl bylose jau priimtų priemonių ir dar neišspręstų klausimų. Praktiškai sustiprinta vykdymo priežiūra gali reikšti ir tai, kad Ministrų Komitetas Sekretariatui paveda intensyviau ir aktyviau bendradarbiauti su atitinkamomis valstybėmis, t. y. padėti joms rengti ir/arba vykdyti veiksmų planus, teikti ekspertinę pagalbą dėl numatomų priemonių pobūdžio, rengti dvišales ar daugiašales bendradarbiavimo programas (pvz., seminarus, apskritojo stalo diskusijas) dėl sudėtingų ir esminių klausimų. Prašyti bylos svarstymo debatuose Ministrų Komitete gali bet kuri valstybė narė ir/arba Sekretariatas. Byla bet kada gali būti perduodama iš vienos procedūros į kitą motyvuotu Ministrų Komiteto sprendimu, pavyzdžiui, iš standartinės į sustiprintą, kai per 6 mėnesius nuo sprendimo įsigaliojimo nepateikiamas veiksmų planas.

⁶ Europos Tarybos Ministrų Komitetas, minėtais sprendimais dėl sustiprintos vykdymo priežiūros taikymo paragino Lietuvos institucijas *L.* byloje užbaigti teisėkūros procesą dėl įstatymų projektų Nr. XIP-2018(2) ir Nr. XIP-2017(2), o *Pakso* byloje – pažymėjęs reikiamą Konstitucijos pataisų priėmimo inicijavimą – paragino šiuo atžvilgiu siekti apčiuopiamo progreso.

galimybę asmenims kreiptis į Lietuvos teismus dėl žalos atlyginimo, taip pat išlieka tikimybė, kad bus pripažinti pakartotiniai Konvencijos pažeidimai. **Pabrėžtina, kad vis dar egzistuojant teisės spragai, dėl kurios buvo nustatytas Konvencijos pažeidimas L. byloje, Lietuva turi ne tik besąlyginę pareigą ją pašalinti vykdydama EŽTT sprendimą ir kartu užtikrindama translyčiams asmenims būtiną teisinį tikrumą, bet ir sudaryti sąlygas minėtiems asmenims gauti Lietuvoje jiems reikalingas tinkamas medicinos paslaugas.**

Naujausi vykdymo veiksmai

Dar 2017 m. Teisingumo ministerijoje įsteigta darbo grupė yra parengusi Asmens lytinės tapatybės pripažinimo įstatymo projektą (TAIS Nr. 17-12650⁷) ir jo lydimuosius teisės aktus, kurie buvo pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms ir vertinti tarptautiniams ekspertams. Sveikatos apsaugos ministerijoje įsteigta darbo grupė taip pat parengė transseksualumo diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašą, tačiau šie teisės aktai iki šiol nėra priimti⁸. **Nuo 2017 m. minėtų teisės aktų projektų teisėkūros procese jokios pažangos nepasiekta.**

Atnaujinta informacija dėl EŽTT sprendimo L. byloje vykdymo ET Ministrų Komitetui pateikta 2019 m. sausį, pagal kurią ilgalaikėje perspektyvoje planuojama priimti specialų Asmens teisės į lytinės tapatybės pripažinimą įstatymo projektą, o trumpalaikėje – imtis įstatymų pakeitimų nereikalaujančių priemonių, siekiant panaikinti translyčiams asmenims taikytinus tam tikrus ribojimus dėl transseksualumo diagnozės⁹. Buvo priimti poįstatyminių teisės aktų pakeitimai, panaikinantys ribojimus dėl transseksualumo diagnozės užsiimti tam tikromis teisinėmis profesijomis – teisėjo, advokato, antstolio, notaro¹⁰.

L. bylos svarstymas ET Ministrų Komitete

Šios bylos vykdymas paskutinį kartą buvo svarstomas Ministrų Komiteto 1324-ajame DH posėdyje, vykusiam 2018 m. rugsėjo 18-20 d. Posėdžio metu priimtame sprendime pirmiausia ET Ministrų Komitetas išreiškė susirūpinimą, kad praėjus daugiau nei 10 metų po EŽTT sprendimo Lietuva vis dar neužbaigė sprendimo įvykdymui būtino teisėkūros proceso.

Komitetas primygtinai paragino kompetentingas institucijas ir toliau dėti pastangas, kad būtų užbaigtas teisėkūros procesas ir įstatymo projektas būtų pateiktas Parlamentui be nepagrįsto delsimo.

L. bylos svarstymas yra numatytas 2020 m. birželį įvyksiančiame Ministrų Komiteto 1377-ajame DH posėdyje.

(ii) Dėl sprendimo byloje Paksas prieš Lietuvą vykdymo

Iki šiol neįvykdytas Didžiosios kolegijos 2011 m. sausio 6 d. sprendimas byloje *Paksas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 34932/04), kuriuo Lietuva pripažinta pažeidusi Konvencijos pirmojo

⁷ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/bc2a5010c09111e7af36e75c0ac79247?jfwid=-1deuyjisbc>

⁸ Vyriausybės atstovei Europos Žmogaus Teisių Teisme pristačius savo 2016 m. metinę veiklos ataskaitą ir atkreipus dėmesį į itin ilgai užsitęsusį EŽTT sprendimo L. byloje vykdymą, Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto siūlymu Lietuvos Respublikos Seimo Valdyba 2017 m. kovo 24 d. sprendimu Nr. SV-S-160 pasiūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei parengti EŽTT sprendimo byloje L. prieš Lietuvą įvykdymui būtinus teisės aktų projektus, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2017 m. kovo 22 d. protokoliniu nutarimu Nr. 11 pavedė Sveikatos apsaugos ministerijai ir Teisingumo ministerijai parengti byloje L. prieš Lietuvą konstatuotai teisės spragai panaikinti ir reikiamų gydymo paslaugų asmenims, turintiems lyties tapatumo sutrikimų, teikimui užtikrinti būtinus teisės aktus.

⁹ Pasaulio sveikatos organizacija naujausioje tarptautinėje ligų klasifikacijoje pašalino transseksualumą iš psichikos ligų sąrašo ir įtraukė translytiškumą tarp būklių, susijusių su asmens seksualine sveikata.

¹⁰ Dėl teisėjų - <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b0f783807e0811e98a8298567570d639>

Dėl advokatų - <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f9a9eac047fa11ea8895faf9aa6b1770>

Dėl notarų - <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0c804e0047fb11ea8895faf9aa6b1770>

Dėl antstolių - <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ed557be047fa11ea8895faf9aa6b1770>

protokolo 3 straipsnį, garantuojantį teisę į laisvus rinkimus dėl pareiškėjo „pasyviosios“ rinkimų teisės apribojimo, – būti renkamam Seimo nariu, – nuolatinio ir negrįžtamo pobūdžio.

Naujausi vykdymo veiksmai

Ministrų Komitetui periodiškai teikta išsami informacija ir paaiškinimai apie *Pakso* bylos vykdymo eigą. 2019 m. rugsėjį įvykusio 1355-ojo DH posėdžio viešų debatų metu Ministrų Komitetui buvo pateikta informacija apie reikšmingus pokyčius bylos vykdymo procese Seime užregistravus Konstitucijos pataisų projektą Nr. XIIIIP-3867, kuriuo siekiama panaikinti nuolatinį ribojimą būti renkamam Seimo nariu apkaltos proceso tvarka pašalintam iš užimamų pareigų asmeniui ar kuriam tokiu būdu panaikintas Seimo nario mandatas. Ministrų Komitetas buvo informuotas, kad Seimas 2019 m. rugsėjo 24 d. pritarė šiam įstatymo projektui po pateikimo ir kad pradėta projekto svarstymo procedūra.

Ministrų Komitetas buvo informuotas apie tai, kai projektui pritarė papildomi komitetai – Seimo Konstitucijos komisija ir Seimo Žmogaus teisių komitetas, kartu pateikiant detalią informaciją apie Konstitucijos pataisų priėmimo procedūrą ir joje taikomus terminus. Šiuo metu laukiama, kol projektą apsvarstys pagrindinis – Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas.

Pakso bylos svarstymas ET Ministrų Komitete

2018 m. gruodžio 6 d. Europos Tarybos Ministrų Komitetas byloje *Paksas prieš Lietuvą* priėmė **tarpinę rezoliuciją** dėl itin ilgai užtrukusio vykdymo proceso, kuri reiškia, kad Lietuvai skirta tarptautinė sankcija dėl esminės dalies tarptautinių įsipareigojimų, kylančių iš narystės Europos Taryboje, tai yra pareigos besąlygiškai vykdyti EŽTT sprendimus nepaisymo.

Nuo 2019 m. byla svarstyta kiekviename kas ketvirtį rengiamame DH (žmogaus teisių) posėdyje.

Paskutiniame Ministrų Komiteto priimtame sprendime, priimtame 2019 m. gruodį įvykusiame 1362-ajame DH posėdyje, primenama, kad įstatymo projekto XIIIIP-3867 priėmimas veiksmingai įgyvendintų minėtą Teismo sprendimą tiek individualių, tiek bendrųjų priemonių požiūriu. Šiame kontekste Ministrų Komitetas dar kartą pabrėžė projekto priėmimo laiku svarbą, tai yra, kad atitinkamos pataisos jau būtų taikomos 2020 m. parlamento rinkimams.

Ministrų Komitetui pastebėjus sąstingį šiame teisėkūros procese, Lietuvos atžvilgiu bus pritaikyta nauja tarptautinė sankcija, o Lietuvai ir toliau delsiant vykdyti Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą byloje *Paksas prieš Lietuvą* jau 2020 m. rugsėjį galimas ir pažeidimo procedūros dėl šio Teismo sprendimo nevykdymo inicijavimas pagal Konvencijos 46 straipsnį, kuri iki šiol ET Ministrų Komitete buvo pritaikyta tik vienos valstybės – Azerbaidžano - atžvilgiu *Ilgar Mammadov prieš Azerbaidžaną* byloje.

Šią bylą Ministrų Komitetas vėl svarstys 1369-ajame DH posėdyje (2020 m. kovo 3-5 d.).

(iii) Dėl sprendimo byloje Abu Zubaydah prieš Lietuvą vykdymo

2018 m. gegužės 31 d. sprendime EŽTT konstatavo, kad Lietuva pareiškėjo atžvilgiu pažeidė keturių Konvencijos straipsnių – 3 (kankinimo uždraudimas), 5 (teisė į laisvę ir saugumą) 8 (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) ir 13 (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) – reikalavimus dėl Lietuvos bendradarbiavimo JAV Centrinės žvalgybos agentūros vykdytoje slaptoje taip vadinamų „aukštos vertės sulaikytųjų“ programoje, kurios metu pareiškėjas buvo neteisėtai kalinamas ir patyrė kankinimus ir neteisėtą privataus bei šeimos gyvenimo apribojimą, taip pat dėl neveiksmingo su pareiškėjo skundais susijusių aplinkybių ištyrimo. Teismas priteisė pareiškėjui 100 000 eurų kompensaciją neturtinei žalai ir 30 000 Eur kompensaciją bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.

Teismas pažymėjo, kad Konvencijos 46 straipsnio pagrindu šios bylos kontekste Lietuvai kyla pareiga imtis individualių priemonių, atsižvelgiant į dabartinę pareiškėjo padėtį (pareiškėjas šiuo metu laikomas JAV administruojamoje Gvantanamo įlankos jūrų pajėgų bazėje Kuboje),

kreipiantis į JAV valdžios institucijų atstovus, siekiant pašalinti ar bent jau, kiek įmanoma, sumažinti pareiškėjo patirtų Konvencijoje įtvirtintų teisių pažeidimų sukeltus padarinius. Be to, turi būti imtasi aktyvių veiksmų Lietuvoje vykdomame ikiteisminiame tyrime, kuris turi būti užbaigtas kaip įmanomai greičiau, nustačius, kiek tai įmanoma, pareiškėjo atgabenimo, laikymo ir išvežimo iš Lietuvos aplinkybes, kurios leistų nubausti atsakingus asmenis.

Vykdymo veiksmai

Koordinuojant šios bylos vykdymą ir rengiant vykdymo ataskaitas glaudžiai bendradarbiaujama su atsakingomis institucijomis – Teisingumo ir Užsienio reikalų ministerijomis, Generaline prokuratūra.

Pareiškėjo atstovams laiku nepateikus prašymo dėl EŽTT priteistos kompensacijos išmokėjimo, siekiant įvykdyti EŽTT sprendimą nustatytais terminais, priteista teisingo atlyginimo 130 000 eurų kompensacija buvo pervesta į notaro depozitinę sąskaitą, kartu informuojant pareiškėjo atstovus apie taikytiną procedūrą, pareiškėjui siekiant gauti šiuos pinigus.

2019 m. buvo pateikta vykdymo ataskaita, kurioje buvo detalios pristatytos Lietuvos pastangos siekiant diplomatinių garantijų, informacija apie ikiteisminio tyrimo eigą, taip pat apie žvalgybos koordinavimo ir kontrolės stiprinimo koncepcijos pagrindu sukurtą mechanizmą.

Abu Zubaydah bylos svarstymas Ministrų Komitete

Šios bylos vykdymo procesas paskutinį kartą buvo įvertintas Ministrų Komiteto 2019 m. birželio 6 d. 1348-ojo DH posėdžio viešuose debatuose.

Šios bylos vykdymą minėtame Ministrų Komiteto posėdyje pristatė Teisingumo ministras, kuris pažymėjo Lietuvos Respublikos pasiryžimą įvykdyti sprendimą šioje byloje ir imtis visų galimų priemonių pašalinti nustatytus pažeidimus. Po Ministrų Komiteto posėdžio išplatintame Teisingumo ministro viešame pranešime buvo pažymėta, kad Lietuva turi imtis priemonių užkirsti kelią panašioms pažeidimams ir kad bet kokie žmogaus teisių pažeidimai yra netoleruoti.

Dėl individualių priemonių – Ministrų Komitetas priimtame sprendime pažymėjo, kad nustatyti Konvencijos pažeidimai dar nėra ištaisyti, nes pareiškėjas išlieka suimtas neapibrėžtam laikotarpiui ir yra grėsmė, kad gali ir toliau patirti kankinimą. Komitetas apgailestavo, kad Lietuvos kreipimasis į JAV dėl diplomatinių garantijų nebuvo sėkmingas ir paragino ir toliau imtis veiksmų, siekiant garantijų, kad būtų išspręstas pareiškėjo suėmimo teisėtumo klausimas bei būtų užtikrinta, kad pareiškėjas daugiau nepatirs nežmoniško elgesio.

Ministrų Komitetas palankiai įvertino tai, kad ikiteisminį tyrimą atliekančios institucijos yra patvirtinusios veiksmų planą ir turi prieigą prie reikšmingos įslaptintos informacijos, taip pat buvo teigiamai įvertintas sprendimas išplėsti tyrimo ribas, perkvalifikavus veikas į nusikaltimus žmoniškumui, taip užkertant kelią galimybei nutraukti ikiteisminį tyrimą suėjus senaties terminui. Ministrų Komitetas išreiškė susirūpinimą, jog JAV valdžios institucijos atmetė teisinės pagalbos prašymus ir pažymėjo, kad tyrime nėra pasiekta jokių apčiuopiamų rezultatų nepaisant to, kad tyrimas atliekamas beveik 10 metų. Ministrų Komitetas pažymėjo, jog yra itin svarbu šį ikiteisminį tyrimą dėl sunkių žmogaus teisių pažeidimų užbaigti. Kartu buvo pažymėta, jog Lietuvos visuomenė turi teisėtą interesą gauti informaciją apie atliekamą ikiteisminį tyrimą ir jo rezultatus.

Dėl bendrųjų priemonių

Ministrų Komitetas teigiamai įvertino žvalgybos koordinavimo ir kontrolės stiprinimo koncepcijos pagrindu sukurtą mechanizmą. Komiteto nuomone, siekiant išvengti panašių pažeidimų ateityje, yra itin svarbu imtis veiksmingų priemonių nustatyti tiesą šioje byloje. Komitetas taip pat paragino aukščiausias Lietuvos valdžios institucijas ir pareigūnus nusiųsti žvalgybos ir saugumo tarnyboms aiškią žinutę, kad savavališkas laisvės apribojimas, kankinimas ir asmenų perdavimo slaptos programos yra jokiais atvejais netoleruotinos.

Ši byla Ministrų Komitete bus vėl svarstoma 1369-ajame DH posėdyje (2020 m. kovo 3-5 d.).

3. Teismo sprendimų vykdymo srityje besitęsiančios problemos

(i) bylos dėl netinkamų kalinimo sąlygų

Iš 2019 m. priimtų Teismo sprendimų, keliančių ypatingas vykdymo problemas, būtina išskirti bylas, kurios patenka į netinkamų įkalinimo sąlygų struktūrinės-sisteminės problemos, nustatytos byloje *Mironovas ir kiti prieš Lietuvą*, pasikartojančių bylų grupę t. y. sprendimai bylose *Miliukas prieš Lietuvą*, *Steponavičius prieš Lietuvą*, kuriose buvo nustatytas Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) pažeidimas, šiose bylose – dėl netinkamų kalinimo sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime.

Problemos tęstinumą liudija tai, kad 2019 m. Vyriausybei supaprastinta tvarka, kai EŽTT šalims iš karto siūlo sudaryti taikius susitarimus pateikdamas konkrečias sumas, buvo perduota jau ketvirtoji bylų grupė *Steponavičius ir 10 kitų prieš Lietuvą*, susijusi su pareiškėjų skundais dėl netinkamo tualetų patalpos atskyrimo, perpildymo ir kitų sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, Šiaulių tardymo izoliatoriuje ir Pravieniškių pataisos namuose 2013-2016 metais.

Ministrų Komitetas buvo informuotas apie laisvės atėmimo įstaigų modernizavimą, apie seniausios įkalinimo įstaigos Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo uždarymą 2019 m. liepą bei tam tikrus baudžiamosios ir bausmių vykdymo politikos pokyčius, sąlygojusius kalinių skaičiaus sumažėjimą. Taip pat buvo pabrėžtas nacionalinių teismų praktikos vystymasis, priteisiant su EŽTT praktika suderinamą neturtinės žalos atlyginimą bylose dėl netinkamų kalinimo sąlygų taip stiprinant kompensacinę priemonę šio pobūdžio bylose. Europos Tarybos EŽTT sprendimų vykdymo departamentas, susipažinęs su pateikta informacija, nurodė, jog byloje *Mironovas ir kiti prieš Lietuvą* EŽTT jau įvertino daugelį Vyriausybės nurodytų bendrųjų priemonių kaip nepakankamas, be to, buvo pažymėta, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas komunikuoja ne mažą skaičių pasikartojančių bylų dėl netinkamų kalinimo sąlygų, kas byloja apie tai, kad pažeidimus lėmusios problemos nepanaikintos, todėl panašu, jog būtina imtis papildomų vykdymo priemonių, siekiant tinkamai įvykdyti EŽTT sprendimus šioje bylų grupėje.

Pastebėtina, kad siekiant išvengti naujų pasikartojančių bylų, būtina aktyviai tęsti prevencinių priemonių įgyvendinimą – įskaitant ir tolesnį laisvės atėmimo vietų modernizavimą.

(ii) bylos dėl nuosavybės teisių atkūrimo

Prie kitų struktūrinio-sisteminio pobūdžio problemų priskirtina nuosavybės teisių atkūrimo proceso problematika, o ypač – per ilga nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmė, lemianti Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimus. 2019 m. šioje bylų kategorijoje yra priimtas 1 sprendimas – byloje *Veromej prieš Lietuvą*, bet tai yra sprendimas iš pasikartojančių bylų grupės, susijusių su nustatytais nuosavybės teisių apsaugos pažeidimais dėl valdžios institucijų klaidų nuosavybės teisių atkūrimo procese bei dėl restitucijos proceso trukmės. Tai paskutinis EŽTT sprendimas bylų grupėje *Korkuc 11 kitų prieš Lietuvą*, kuri Vyriausybei buvo perduota dar 2011 m., kuriose pareiškėjai skundėsi, kad valstybė neteisėtai atėmė jų nuosavybę be jokios kompensacijos, Lietuvos teismams patenkinus prokurorų, ginančių viešą interesą, ieškinius ir pareiškimus, ir panaikinus Vilniaus apskrities viršininko administracijos 2001–2006 m. priimtų sprendimų dalis dėl nuosavybės teisių atkūrimo, grąžinant natūra žemės sklypus ta apimtimi, kuria juose buvo valstybinės reikšmės miškas.

Pažymėtina, kad restitucijos proceso trukmė, neretai lemianti ir valdžios institucijų klaidas šiame procese, išlieka aktuali problema tose vietovėse, kur teisių atkūrimo procesas labiausiai komplikotas ir iki šiol neužbaigtas, – ypač Vilniaus mieste¹¹.

¹¹ Pagal Nacionalinės žemės tarnybos duomenis iki 2019 m. sausio 1 d. didžiuosiuose šalies miestuose ir kurortuose nuosavybės teisės į žemę atkurtos: Klaipėdos m. – 100 proc., Marijampolės m. – 99,99 proc., Druskininkuose – 96,93 proc., Telšių m. – 99,91 proc., Kauno m. – 91,67 proc., Palangoje – 85,06 proc., Vilniaus m. – 56,78 proc. prašymuose nurodyto ploto.

IV. VEIKLA SIEKIANČIĄ STIPRINTI EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ KONVENCIJOS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJĄ IR ĮGYVENDINTI KONVENCIJOS NUOSTATAS LIETUVOJE

1. Bendradarbiavimas su kitomis valdžios institucijomis

2019 m. įvairių valstybės institucijų prašymu formaliai ir neformaliai buvo teikiama informacija ir konsultacijos dėl rengiamų teisės aktų projektų atitikties Konvencijai bei teisės taikymo procese iškilusių klausimų. Kaip ir anksčiau, ypatingas dėmesys buvo skiriamas konstruktyvaus bendradarbiavimo su Lietuvos teismais stiprinimui, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnį Konvencijos nuostatų įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu.

Nuo 2010 m. Vyriausybės atstovas periodiškai informuoja Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetą apie naujas ar besitęsiančias Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemas, Europos Žmogaus Teisių Teismo priimtus sprendimus bylose prieš Lietuvą, jų vykdymo problematiką ir kitus susijusius klausimus. 2019 m. gegužės 29 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdyje buvo pristatyta Vyriausybės atstovo EŽTT 2018 m. veiklos ataskaita. EŽTT sprendimų vykdymo problematika ir bendradarbiavimas su Seimo kontrolierių įstaiga buvo pristatyti Seimo kontrolierių – Nacionalinės žmogaus teisių institucijos – 2018 metų veiklos pristatymo visuomenei renginyje.

2019 m. gruodį Vyriausybės atstovė EŽTT, bendradarbiaudama su Europos Tarybos Seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės (SOGI) departamentu, kartu su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba surengė seminarą-diskusiją, kuriame Lietuvos atstovai pristatė reikšmingą informaciją dėl translyčių asmenų padėties Lietuvoje ir išsamiai apžvelgė progresyvią Lietuvos teismų praktiką užtikrinant teisinę lytinės tapatybės pripažinimą, o tarptautiniai ekspertai pristatė gerosios Europos Tarybos valstybių praktikos, realizuojant translyčių asmenų teises į lytinės tapatybės pripažinimą ir tinkamą sveikatos priežiūros paslaugos teikimą, pavyzdžius.

2. Veikla skatinant Konvencijos ir Teismo praktikos žinomumą

Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje užtikrinama nuolatinė informacijos sklaida apie visus EŽTT priimtus sprendimus ir nutarimus bylose prieš Lietuvą bei apie Vyriausybei naujai perduotas bylas, taip pat minėtame tinklalapyje skelbiami Teismo priimtų sprendimų bei nutarimų vertimai į lietuvių kalbą, svetainėje taip pat veikia bylų prieš Lietuvą paieškos sistema. Per Nacionalinę teismų administraciją nuolat teikiama informacija visiems Lietuvos teismams, taip pat teikiama informacija ir kitoms su Teisme išnagrinėtomis bylomis susijusioms valstybės ir savivaldybių institucijoms apie Teismo priimtus sprendimus bylose prieš Lietuvą, kartu su jų vertimais į lietuvių kalbą bei aiškinamaisiais raštais.

Nuo 2017 m. į lietuvių kalbą išversti Teismo sprendimai bylose prieš Lietuvą teikiami Teismo kanceliarijai, siekiant užtikrinti jų prieinamumą centralizuotoje Teismo dokumentų paieškos sistemoje HUDOC, kurioje yra galimybė Teismo dokumentus skelbti ir valstybių, Konvencijos dalyvių, nacionalinėmis kalbomis.

Nuo 2016 m. EŽTT sprendimai į lietuvių kalbą buvo verčiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, tačiau nuo 2019 m. liepos ši funkcija buvo grąžinta Teisingumo

ministerijai¹². Šis funkcijos grąžinimas niekaip nespręs klausimo dėl pastaruoju metu žymiai padidėjusio Vyriausybei perduodamų EŽTT bylų ir priimamų sprendimų skaičiaus (antai iš viso nuo Konvencijos įsigaliojimo Lietuvos atžvilgiu 1995 m. buvo priimta apie 200 sprendimų dėl bylos esmės, daugiau nei pusė jų priimti per pastaruosius 5 metus) kylančių sunkumų užtikrinant greitą ir tinkamą kokybės EŽTT sprendimų išvertimą į lietuvių kalbą.

3. Dalyvavimas prisidedant prie Konvencijos sistemos stiprinimo

Dalyvaujant Europos Tarybos Žmogaus teisių koordinacinio komiteto (CDDH) ir Europos žmogaus teisių konvencijos sistemos komiteto (DH-SYSC) plenariniuose posėdžiuose be kita ko buvo teikiama informacija, dalinamasi patirtimi ir diskutuojama dėl priemonių, skirtų stiprinti Europos Žmogaus Teisių Teismo veiksmingumą, atsižvelgiant į išaugusį bylų skaičių ir atitinkamai padidėjusį Teismo darbo krūvį. Šiuo požiūriu taip pat buvo tęsiamas dialogas su Teismo kanceliarija kasmetiniuose Vyriausybės atstovų EŽTT susitikimuose.

¹² Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 2 d. nutarimu Nr. 1254 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 159 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, Vyriausybės sprendimų ir Vyriausybės rezoliucijų, Ministro Pirmininko potvarkių, tarptautinių sutarčių, jų projektų vertimo ir vertimo autentiškumo tvirtinimo, taip pat klaidų ištaisymo Europos Sąjungos teisės aktuose lietuvių kalba tvarkos“ pakeitimo“ (Tvarkos aprašas išdėstytas nauja redakcija Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 639).

V. 2019 M. JUNGTTINIŲ TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETO SPRENDIMŲ DĖL BYLŲ PRIEŠ LIETUVĄ APŽVALGA

1. *Jagminas prieš Lietuvą* (Nr. 2670/2015, 2019 m. liepos 24 d. išvada) – nustatytas Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 25 straipsnio c punkto (teisė bendromis lygybės sąlygomis stoti į savo šalies valstybės tarnybą) pažeidimas dėl to, kad skundo autoriaus atleidimas iš valstybės tarnybos pagal įstatyme nustatytą tvarką neužtikrino pakankamų garantijų nuo savavališko atleidimo, o taikoma procedūra nesuteikė G. Jagminui galimybės veiksmingai užginčyti jo atleidimo pagrindo.

2. *Kusaite prieš Lietuvą* (Nr. 2716/2016, 2019 m. liepos 24 d. išvada) – nustatytas Pakto 19 straipsnio 2 dalies (saviraiškos laisvė) pažeidimas, nes E. Kusaitei buvo pritaikyta baudžiamoji atsakomybė ir skirta 1 300 litų (apie 380 eurų) bauda už tai, kad ji savo komentaru įžeidė valstybės tarnautojus – Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokurorus. Komiteto nuomone, E. Kusaitei pritaikyta baudžiamoji atsakomybė buvo neproporcingas ir nepateisinamas jos saviraiškos laisvės apribojimas.

3. *Stasaitis prieš Lietuvą* (Nr. 2719/2016, 2019 m. lapkričio 11 d. išvada) – nustatytas Pakto 7 straipsnio (kankinimo, žiauraus, nežmoniško ar žeminančio orumą elgesio draudimas) pažeidimas dėl to, kad skundo autorius teismo proceso metu buvo surakintas antrankiais ir buvo laikomas metaliniame narve. Taip pat nustatytas Pakto 14 straipsnio 2 dalies (teisė į nekaltumo prezumpciją) pažeidimas dėl to, kad skundo autoriaus surakinimas antrankiais ir laikymas metaliniame narve teismo proceso metu pažeidė jo nekaltumo prezumpciją. Surakinto autoriaus nuotraukos buvo paskelbtos žiniasklaidoje. Komitetas sprendė, kad Vyriausybė neįrodė, kad skundo autoriaus laikymas metaliniame narve ir jo surakinimas antrankiais teismo proceso metu buvo reikalingas saugumui užtikrinti ar teisingumui vykdyti.

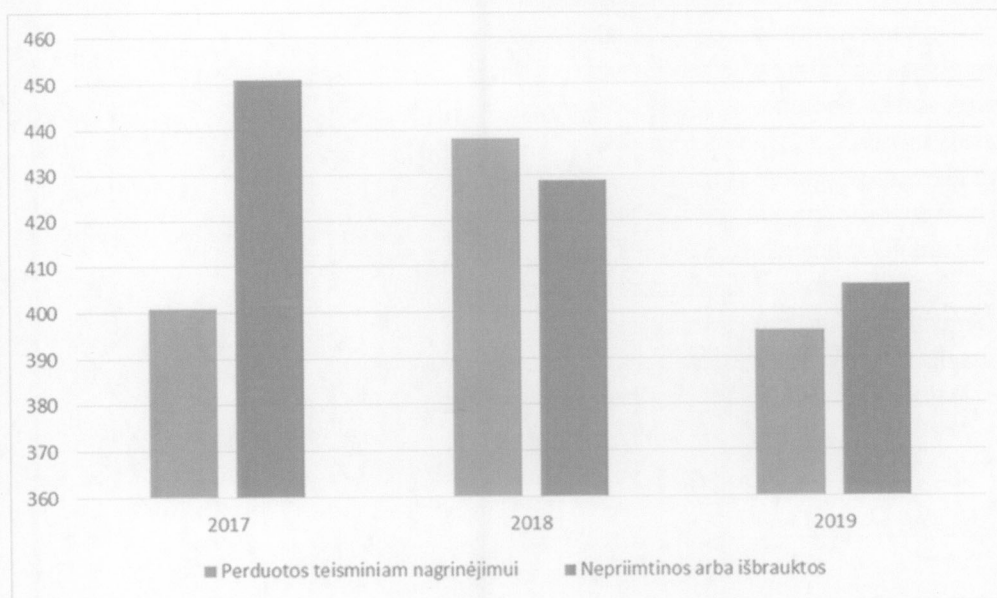
4. *X prieš Lietuvą* (Nr. 2564/2015, 2019 m. kovo 29 d. sprendimas) – skundai pagal Pakto 14 ir 15 straipsnius dėl tariamų pažeidimų nagrinėjant pareiškėjos baudžiamąją bylą atmesti kaip nepriimtini. Komitetas atkreipė dėmesį, kad skundo autorė nepasinaudojo baudžiamajame procese numatyta teise pareikšti teisėjams nušalinimą ir nekėlė teismo šališkumo klausimo kasaciniame skunde, taip pat ji nacionaliniams teismams nekėlė klausimo dėl pernelyg ilgos bylos nagrinėjimo trukmės, nesiskundė ir dėl to, kad buvo priversta liudyti prieš save ar dėl ribotos kasacinio teismo kompetencijos, todėl šie skundai buvo atmesti dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo. Pareiškėjos skundai dėl tariamai apsunkintos galimybės susipažinti su posėdžio protokolu ir tariamai netinkamo senaties termino taikymo buvo atmesti kaip nepagrįsti.

5. *I. A. prieš Lietuvą* (Nr. 2989/2017, 2019 m. liepos 26 d. sprendimą) – skundai dėl pareiškėjo ekstradicijos į Baltarusiją, remiantis Pakto 7, 10, 14 ir 25 straipsnius pripažinti nepriimtinais. Nagrinėdamas I. A. skundus pagal Pakto 7 straipsnį ir 10 straipsnio 1 dalį, Komitetas pažymėjo, kad skundo autorius nepagrindė individualios nežmoniško elgesio rizikos buvimo ir atmetė šį skundą kaip nepagrįstą. Taip pat Komitetas nurodė, kad I. A. neteigė, kad nagrinėdami ekstradicijos bylą nacionaliniai teismai buvo šališki ar kad procesas buvo neteisingas ir atmetė jo skundus pagal Pakto 2 straipsnio 3 dalies 1 punktą ir 14 straipsnio 1 dalį kaip nepagrįstus. Kaip nepagrįstas buvo atmestas ir I. A. skundas pagal Pakto 25 straipsnio b) punktą dėl rinkimų teisės apribojimo. Komitetas taip pat pažymėjo, kad tyčinis itin svarbios informacijos apie prieinamas vidaus teisinės gynybos priemones slėpimas, ypač turint omenyje tai, kad I. A. buvo atstovaujamas profesionalaus teisininko (pareiškėjo atstovas – S. Tomas), turi būti vertinamas kaip piktnaudžiavimas, kiek tai yra susiję su prašymu dėl laikinųjų apsaugos priemonių.

EŽTT 2019 m. STATISTIKA¹³

Pagal EŽTT 2019 m. sausio 31 d. paskelbtus statistinius duomenis *Interlakeno* proceso pradžioje 2011 m. teismo nagrinėjimo laukė apie 160 000 peticijų, o šių metų pradžioje šis skaičius siekė apie 60 000. 2019 m. Teismas išnagrinėjo apie 40 000 peticijų priimdamas sprendimus ar pripažindamas peticijas nepriimtiniomis ar išbraukdamas jas iš bylų sąrašo. 3 199 peticijos buvo išbrauktos iš bylų sąrašo, šalims sudarius taikius susitarimus ar pateikus vienašales deklaracijas.

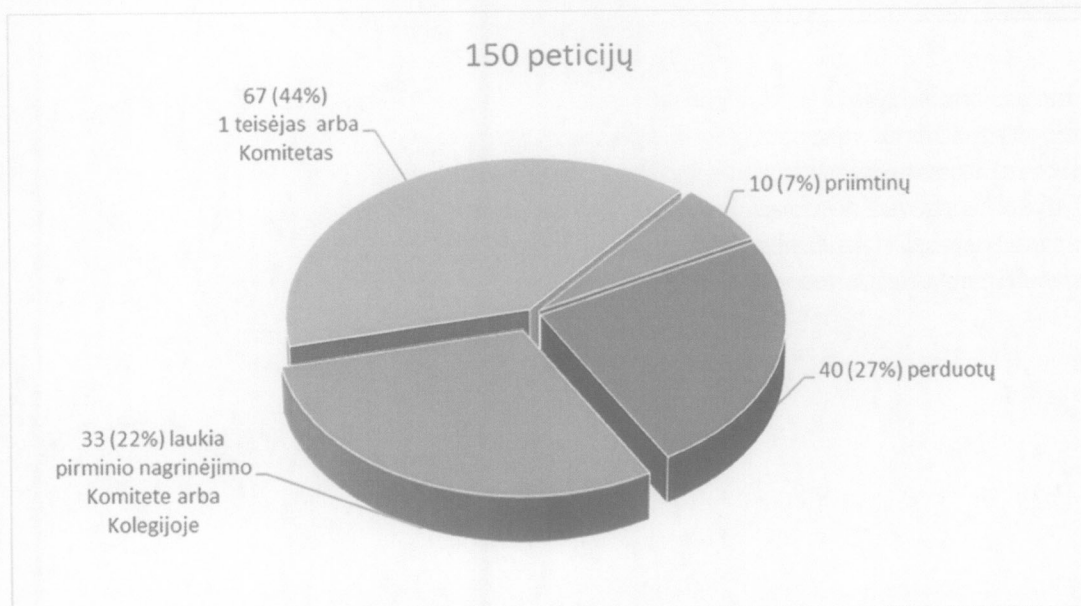
Teisminiam nagrinėjimui perduodamų peticijų prieš **Lietuvą** skaičius išlieka panašus: 2019 m. teisminiam nagrinėjimui buvo perduotos **396** peticijos (2017 m. – 401, 2018 m. – 438). Iš viso, kartu su dar anksčiau pateiktomis peticijomis, 2019 m. Teismas išnagrinėjo ir paskelbė nepriimtiniomis arba išbraukė iš bylų sąrašo 406 peticijas prieš Lietuvą (2018 m. – 429, 2017 m. – 451). Didžioji dauguma tokių Teismo nutarimų buvo priimta peticijų neperdavus Vyriausybei, bylas nagrinėjant 1 teisėjo sudėties Teismui.

Beveik nekinta ir prieš kitas Baltijos šalis teisminiam nagrinėjimui perduodamų peticijų skaičius – prieš Estiją buvo perduota nagrinėti 121 peticija (2018 m. – 132), prieš Latviją – 233 peticijos (2018 m. – 259). Vertinant ne absoliučiais, o santykiniais dydžiais, padėtis atrodo taip: 2019 m. 10 000 Lietuvos gyventojų teko 1,42 peticijos (2018 m. – 1,56). Palyginimui: 10 000 Latvijos gyventojų teko 1,21 peticijos (2018 m. – 1,34), o Estijos – 0,91 peticijos (2018 m. – 1,00). Tuo tarpu prieš kaimyninę Lenkiją 2019 m. teisminiam nagrinėjimui perduotos 1 834 peticijos, 10 000 Lenkijos gyventojų teko 0,48 peticijos (2018 m. – 0,51). Sąlyginai panašus kaip Lietuvoje peticijų, tenkančių 10 000 gyventojų, skaičius yra Kroatijoje (1,75 peticijos), Rumunijoje (1,37 peticijos) ar Lichtenšteine (1,58 peticijos). Pastebėtina, kad 2019 m. vidutiniškai valstybėse, Europos Tarybos narėse, 10 000 gyventojų teko 0,53 peticijos. Daugiausia peticijų 10 000 gyventojų teko Balkanų pusiasalio valstybėse: Juodkalnijoje – 6,86 peticijos, Bosnijoje ir Hercegovinoje – 5,09 peticijos, Serbijoje – 3,10 peticijos. Mažiausiai peticijų 10 000 gyventojų teko Jungtinėje Karalystėje (0,05), Vokietijoje (0,07), Airijoje (0,08), Danijoje (0,10) ir Prancūzijoje (0,10).

¹³ Parengta pagal EŽTT internetinėje svetainėje paskelbtą 2019 m. statistiką.

Kartu su ankstesniais metais perduotomis ir dar neišspręstomis bylomis metų pabaigoje teismo nagrinėjimo laukė 150 peticijų prieš Lietuvą: 40 komunikotų Vyriausybei, 10 priimtinių peticijų (bylos, kuriose dar nėra įsigaliojęs sprendimas ar atidėtas teisingo atlyginimo klausimas), 67 bylos buvo priskirtos 1 teisėjui arba Komitetui nagrinėti dėl jų nepriimtumo, 33 peticijos laukė pirminio nagrinėjimo Komitete arba Kolegijoje (tai yra bylos, kurios nėra aiškiai nepriimtinos).

EŽTT SPRENDIMŲ BYLOSE PRIEŠ LIETUVĄ VYKDYMAS

Nr.	Byla	Nustatyti pažeidimai ir teisingas atlyginimas	Vykdymo veiksmai
1	L. (Nr. 27527/03) 2007 m. rugsėjo 11 d. sprendimas Nuo 2014 m. taikoma sustiprinta vykdymo priežiūra	a. Teisės spraga nepriėmus Civiliniame kodekse numatyto lyties pakeitimo įstatymo – Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą); b. Per 3 mėnesius nuo sprendimo įsigaliojimo datos (sprendimas įsigaliojo 2008 m. kovo 31 d., penkių teisėjų komisijai nusprendus atmesti Vyriausybės prašymą perduoti bylą nagrinėti Didžiajai Teismo Kolegijai) priimti reikiamą įstatymą dėl lyties keitimo operacijų atlikimo tvarkos, o to neįvykdžius, sumokėti pareiškėjui 40 000 Eur turtinei žalai atlyginti; Priteista 5 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Pareiškėjui užsienyje buvo atlikta lyties keitimo operacija. 3. Civilinės metrikacijos skyriui atsisakius pakeisti jo civilinės būklės aktų įrašus, pareiškėjas kreipėsi į teismą, kuris įpareigojo pakeisti įrašus civilinės būklės aktuose. Europos Tarybos Ministrų Komitetas nusprendė, kad individualiosios priemonės įvykdytos. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas ¹⁴ . 2. Lietuvoje yra reglamentuotas tik psichiatrinio gydymo teikimas transseksualams. Lietuvos teisimai atlygina žalą dėl netinkamo teisės į lyties pakeitimą įgyvendinimo. 3. Translyčiai asmenys civilinės būklės aktų įrašų pakeitimo turi siekti teismo tvarka civilinėse bylose dėl civilinės būklės aktų įrašų pakeitimo įrodinėdami lyties pakeitimo faktą. Nuo 2017 m. balandžio mėn. Lietuvos teismai pripažįsta, kad sąvoka „lyties pakeitimas“ neturi būti siejama vien tik su chirurginiu negrįžtamu biologinės lyties pakeitimu, o turi būti suprantama plačiau ir suvokiama kaip paties asmens psichologinis savęs tapatinimas su konkrečia lytimi, kurį patvirtina tiek asmens medicininiai duomenys, tiek paties asmens socialinis elgesys, todėl teisinis lytinės tapatybės pripažinimas nebėra siejamas su negrįžtamu lyties požymių chirurginiu pakeitimu.

¹⁴ EŽTT sprendimų bylose prieš Lietuvą išplatininamas Lietuvos teismams ir kitoms susijusioms institucijoms laikytina bendro pobūdžio vykdymo priemone visose bylose - atsižvelgiant į tai, kad Konvencija yra tiesiogiai taikoma Lietuvos teisės sistemoje ir turi taikymo pirmenybę nacionalinių įstatymų atžvilgiu, vadovavimasis EŽTT suformuota praktika yra svarbi nustatytų Konvencijos pažeidimų prevencijos priemonė.

	<p>4. Buvo 2 Teisingumo ministerijos teisėkūros iniciatyvos, paskutinį kartą Vyriausybei projektai buvo pateikti 2015 m. ir įtraukti į Seimo rudens sesijos darbų programą, tačiau teisės spraga nebuvo pašalinta.</p> <p>5. Vyriausybė 2017 m. kovo 22 d. protokoliniu nutarimu Nr. 11 pavedė Sveikatos apsaugos ministerijai ir Teisingumo ministerijai parengti būtinus teisės aktus <i>L. byloje</i> konstatuoti teisės spragai panaikinti ir reikiamų gydymo paslaugų asmenims, turintiems lyties tapatumo sutrikimų, teikimui užtikrinti ir juos pateikti Vyriausybei iki <u>2017 m. rugsėjo 1 d.</u></p> <p>6. 2017 m. balandžio 28 d. Sveikatos apsaugos ministerijoje surengto minėto Vyriausybės pavedimo įgyvendinimui aptarti susitarimo metu buvo nuspręsta <i>L. bylos</i> vykdymo kontekste kylančius medicininius ir teisinius klausimus reguliuoti atskirai, o taip pat nustatyti trumpalaikius ir ilgalaikius tikslus – sureguliuoti Sveikatos ministro įsakymu bent dalinį transseksualumo gydymą, apimančią psichiatrinę pagalbą bei transseksualumo diagnozavimą, taip pat hormoninį gydymą, o ilgalaikėje perspektyvoje priimti specialųjį lytinės tapatybės pripažinimo įstatymą, kuriuo būtų nustatytos sąlygos ir tvarka teisiniam lytinės tapatybės pripažinimui.</p> <p>7. <i>L. bylos</i> vykdymas buvo svarstomas ET MK 1294-ajame DH (žmogaus teisių) posėdyje 2017 m. rugsėjo 19-21 d.</p> <p>ET MK buvo pabrėžtas apgailėstumas, kad per 9 metus nuo EŽTT sprendimo Lietuva neužbaigė būtiną teisėkūros procesą, Ministrų Komitetas paragino Lietuvos kompetentingas institucijas užtikrinti teisės spragos šalinimui būtinų teisės aktų parengimą ir jų pateikimą Seimui be nepagrįsto delsimo. Kartu buvo pažymėta, jog rengiami teisės aktai turi užtikrinti galimybes tokiems asmenims, kaip ir pareiškėjas <i>L. byloje</i>, pakeisti lyties požymius medicininiu būdu.</p> <p>8. Sveikatos apsaugos ministro 2017 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. V-685 buvo sudaryta darbo grupė lyties tapatumo sutrikimo gydymo paslaugų teikimo reikalavimų aprašo projektui parengti. Minėtas aprašas buvo parengtas ir suderintas su kompetentingomis institucijomis, tačiau nebuvo patvirtintas.</p> <p>9. Teisingumo ministro 2017 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 1R-129 buvo sudaryta darbo grupė dėl teisės į lytinės tapatybės teisinį pripažinimą teisinio reglamentavimo. Darbo grupė parengė Asmens lytinės tapatybės</p>	
--	--	--

		<p>pripažinimo projektą (TAIS Nr. 17-12650¹⁵) ir kartu su juo susijusių teisės aktų (CK, CPK, CBAR) projektus, kuriais yra siekiama įstatyminiu lygmeniu numatyti administracinę civilinės būklės aktų įrašų keitimo tvarką, lytinės tapatybės teisiniam pripažinimui nereikalaujant medicininio lyties požymių keitimo. Teisės aktų projektai buvo išsiųsti derinimui susijusioms institucijoms, taip pat tarptautiniams ekspertams – Europos Tarybos Žmogaus orumo ir lygybės direktorato Seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės padaliniiui (SOGI).</p> <p>10. 2018 m. rugsėjo 6 d. Seime buvo suorganizuota tarptautinė konferencija-apskritojų stalo diskusija translyčių asmenų teisių apsaugos klausimams aptarti.</p> <p>11. <i>L.</i> bylos vykdymo buvo svarstomas ET MK 1324-ajame DH posėdyje 2018 m. rugsėjo 18-20 d.</p> <p>ET MK išreiškė susirūpinimą, kad praėjus daugiau nei 10 metų po EŽTT sprendimo Lietuva vis dar neužbaigė sprendimo įvykdymui būtiną teisėkūros proceso.</p> <p>ET MK teigiamai įvertinto Lietuvos teismų praktikos vystymąsi, pagal kurį teisinis lytinės tapatybės pripažinimas yra užtikrinamas nereikalaujant negrįžtamo chirurginio lyties pakeitimo, be to, priteisiamas translyčių asmenų patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimas.</p> <p>ET MK nurodė, kad aiškus teisinis lytinės tapatybės pripažinimo ir lyties požymių keitimo operacijų reguliavimas, suderinamas su EŽTT praktikoje išvystytais principais bei principais įtvirtintais ET MK rekomendacijoje CM/Res(2010)5 ir Parlamentinės Asamblėjos rezoliucijoje 2048(2015), yra būtinas Konvencijos garantijų užtikrinimui.</p> <p>Šiuo požiūriu Komitetas atkreipė dėmesį į priemones, kurių Lietuvos institucijos ėmėsi glaudžiai bendradarbiaudamos su SOGI, siekdamos pabaigti rengti Asmens lytinės tapatybės pripažinimo įstatymo projektą bei jo įgyvendinimui būtinus teisės aktus. Komitetas primygtinai paragino kompetentingas institucijas ir toliau dėti pastangas, kad būtų užbaigtas teisėkūros procesas ir įstatymo projektas būtų pateiktas Parlamentui be nepagrįsto delsimo.</p> <p>12. 2018 m. gruodžio 13 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinis pasitarimas, dalyvaujant TM, SAM, SADM, ŠMSM, Seimo kontrolierių</p>
--	--	---

¹⁵ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/bc2a5010c09111e7af36e75c0ac79247>

			<p>įstaigos ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos atstovams, siekiant identifikuoti sritis, kuriose būtų galima imtis įstatymų paketimų nereikalaujančių priemonių, kurios užtikrintų veiksmingą translyčių asmenų žmogaus teisių apsaugą.</p> <p>13. 2019 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba pristatė translyčių asmenų padėties Lietuvoje apžvalgą, pateikiant konkrečias rekomendacijas veiksmingam translyčių asmenų teisių užtikrinimui¹⁶.</p> <p>14. Vykdymo procese yra bendradarbiaujama su Europos Tarybos Seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės (SOGI) departamentu, kuris kartu su Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba 2019 m. pradėjo įgyvendinti kelių metų projektą „Teisinės bazės tobulinimas ir europinių standartų įgyvendinimas, stekiant kovoti su diskriminacija ir smurtu seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės pagrindais“.</p> <p>15. Priimti poįstatyminių teisės aktų pakeitimai, panaikinantys ribojimus dėl transseksualumo diagnozės užsiimti tam tikromis teisinėmis profesijomis – teisėjo, advokato, antstolio, notaro.</p> <p>Bylos vykdymo aptarimas įtrauktas į ET MK 1377-ojo DH posėdžio, įvyksiančio 2020 m. birželio 2-4 d., darbotvarkę.</p>
2	<p>Paksas (Nr. 34932/04) 2011 m. sausio 6 d. sprendimas (Didžioji kolegija)</p> <p>Nuo 2014 m. taikoma sustiprinta vykdymo priežiūra</p>	<p>a. Nuolatinio ir negrįžtamo pobūdžio draudimas būti renkamam Parlamento nariu – Konvencijos pirmojo protokolo 3 str. (teisė į laisvius rinkimus) pažeidimas.</p> <p>b. Teismas konstatavo, kad šioje byloje pats Konvencijos pažeidimo pripažinimas laikytinas pakankamu žalos atlyginimu pareiškėjui. Pareiškėjo reikalavimas atlyginti bylinėjimosi išlaidas buvo atmestas dėl nepateiktų įrodymų.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>Šioje byloje bendrosios priemonės sutampa su individualiosiomis.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>1. Ministro Pirmininko 2011 m. sausio 17 d. potvarkiu Nr. 15 sudaryta darbo grupė 2011 m. gegužės 30 d. pateikė Apibendrintus pasiūlymus, kuriuose padaryta išvada, kad siekiant tinkamai įgyvendinti EŽTT sprendimą byloje <i>Paksas</i> yra būtina atsisakyti konstitucinio ribojimo, kuris buvo pripažintas neproporcingu Konvencijos pirmojo protokolo 3 str. požiūriu, nuolatinio ir negrįžtamo pobūdžio. Toks ribojimas, Darbo grupės nuomone, atsižvelgiant į dabartinę Lietuvos konstitucinės teisės ir Konstitucijos sistemą gali būti panaikintas tik priėmus atitinkamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos pataisas. Darbo grupė pateikė tris</p>

¹⁶ https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2019/06/translyciu-asmenu-padetis-lietuvoje_nacionaline-apzvalga.pdf

		<p>alternatyvius skirtingos reguliavimo apimties Konstitucijos pataisų variantus.</p> <p>2. Seimas 2012 m. kovo 22 d. priėmė Seimo rinkimų įstatymo 2 straipsnio pakeitimo įstatymą, kuriuo pakeitė Seimo rinkimų įstatymo 2 str. 5 d., joje nustatant, kad: „<i>Seimo nariu negali būti renkamas asmuo, kurį Seimas apkaltos proceso tvarka pašalino iš užimamų pareigų ar panaikino jo Seimo nario mandatą, jeigu nuo sprendimo pašalinti iš užimamų pareigų ar panaikinti Seimo nario mandatą įsigaliojimo dienos nepraejo ketveri metai.</i>“</p> <p>3. Konstitucinis Teismas 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimu Seimo rinkimų įstatymo 2 str. 5 d. įtvirtintą teisinį reguliavimą pripažino prieštaraujančiu Konstitucijai, kartu pažymėdamas, kad Lietuvos Respublika privalo pašalinti po EŽTT sprendimo <i>Paksas prieš Lietuvą</i> kilusį Konvencijos pirmojo protokolo 3 str. nuostatų nesuderinamumą su Konstitucijos, be kita ko, jos 59 str. 2 d. ir 74 str. nuostatomis, ir kad vienintelis būdas pašalinti šį nesuderinamumą – priimti atitinkamą (-as) Konstitucijos pataisą (-as).</p> <p>4. Seimo narių grupė 2012 m. lapkričio 13 d. pateikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos 56 straipsnio papildymo įstatymo projektą Nr. XIP-5001.</p> <p>5. Teisės ir teisėtvarkos komiteto siūlymu (atsižvelgiant į Seimo Konstitucinės komisijos 2013 m. birželio 19 d. išvadas) šis Konstitucijos keitimo įstatymo projektas buvo patobulintas, parengiant iš esmės naują nebe Konstitucijos 56 str., bet Konstitucijos 74 straipsnio papildymo įstatymo projektą Nr. XIP-5001(2), kuriame numatyta papildyti Konstitucijos 74 str. 2 dalimi:</p> <p>„<i>Už šiurkščių Konstitucijos pažeidimų ar priesaikos sulaužymą apkaltos proceso tvarka iš užimamų pareigų pašalintas arba Seimo nario mandato netekęs asmuo gali būti renkamas ar skiriamas į pareigas, kurias pradėti eiti galima tik davus Konstitucijoje numatytą priesaiką, kai išnyksta konstituciniame įstatyme nustatyti apribojimai.</i>“</p> <p>6. Po svarstymo Seime projektams buvo pritarta. Pirmasis balsavimas dėl Konstitucijos 74 str. pataisos buvo numatytas 2014 m. sausio 23 d. neeilinės Seimo sesijos posėdyje, tačiau Seimo frakcijos Tvarka ir teisingumas siūlymu Konstitucijos 74 straipsnio papildymo įstatymo projektas Nr. XIP-5001(2) iš darbotvarkės buvo išbrauktas.</p>
--	--	--

		<p>7. 2014 m. gegužės-rugsėjo mėnesiais dirbo Seimo laikinoji tyrimo komisija dėl Prezidento Rolando Pakso pilietinių ir politinių teisių atkūrimo.</p> <p>8. 2015 m. kovo mėn. buvo užregistruotas naujas Konstitucijos pataisos projektas Nr. XIIP-2841 dėl Konstitucijos 56 straipsnio pakeitimo, jį papildant trečiaja dalimi, kuri numato, kad <i>Seimo nariais negali būti renkami šiuurkščiai pažeidę Konstituciją arba sulaužę priesaiką asmenys, kuriuos apkaltos proceso tvarka Seimas pašalino iš užimamų pareigų ar kurių Seimo nario mandatą panaikino, jeigu nuo tokio asmens pašalinimo iš užimamų pareigų ar jo Seimo nario mandato panaikinimo nepraėjo 10 metų</i>. 2015 m. rugsėjo 10 d. per pirmąjį balsavimą Seime buvo preliminariai pritarta šiai Konstitucijos pataisai.</p> <p>9. 2015 m. gruodžio 15 d. Seimas antrą kartą balsavo dėl Konstitucijos pataisos: už pagrindinio šalies įstatymo pataisą balsavo 83 Seimo nariai, prieš buvo 11 parlamentarų ir dar 13 susilaikė. Konstitucijos pataisos patvirtinimui reikėjo ne mažiau nei 94 parlamentarų balsų.</p> <p>10. 2016 m. kovo 8-10 d. vykusiam Europos Tarybos Ministrų Komiteto 1250-ajame DH (žmogaus teisių) posėdyje EŽTT Didžiosios Kolegijos sprendimo byloje <i>Paksas prieš Lietuvą</i> vykdymas buvo svarstomas viešuosiuose debatuose. Atkreiptinas dėmesys, kad tai buvo pirmas kartas, kai Lietuvos byla buvo svarstoma viešuose debatuose.</p> <p>Lietuvos delegacija, pateikusi paaiškinimus dėl antrojo balsavimo Seime, kuriuo nepritarta Konstitucijos 56 straipsnio pakeitimui, aplinkybių¹⁷, kartu priminusi, kad be nepateisinamo delsimo buvo imtasi veiksmų vykdant šį ypač sudėtingą vykdymo požiūriu sprendimą (būtiną Konstitucijos pataisos priėmimo visą procedūrą vykdyta net du kartus per pastaruosius trejus metus) ir dar kartą išreiškusi pagarbą Konvencijos sistemai ir pasiryžimą vykdyti EŽTT sprendimą Pakso byloje keičiant konstitucinių teisių reguliavimą, sulaukė daugumos valstybių palaikymo¹⁸.</p>
--	--	--

¹⁷ Antrojo balsavimo metu reikiamo balsų skaičiaus nepavyko surinkti dėl vienos iš valdanciosios daugumos partijų, o būtent Darbo partijos, kadangi daugiau nei pusė frakcijos narių nedalyvavimu posėdyje [15 iš 29]. Įstatymo projektas nebuvo priimtas, nes nepakako Konstitucijoje reikalaujamo balsų skaičiaus, t. y. bent 94 (už – 83, net 19 iš jų nekoalicinės daugumos atstovai, prieš – 11, susilaikė – 13). Tokia situacija tam tikrą Seimo narių nuomonę, prilygo koalicijos partnerių išdavystei, kartu ji iš tiesų apsunkino politinio konsensuso šiuo klausimu paiešką.

¹⁸ Išskyrus Rusijos Federaciją, kuri kategoriškai pasisakė prieš tai, kad būsimame Ministrų Komiteto sprendime būtų pabrėžtos ligšiolinės Vyriausybės pastangos ir aiškus Lietuvos įsipareigojimas Konvencijos sistemai.

	<p>Posėdžio metu priimame Ministrų Komiteto sprendime buvo apgailestaujama, kad Seimas nepriėmė įstatymo dėl R. Pakso dalyvavimo rudenį turėjusiose įvykti Seimo rinkimuose, tačiau buvo atkreiptas dėmesys į ligšiolines Lietuvos pastangas ir akivaizdžiai išreikštą pasiryžimą vykdyti įsipareigojimus pagal Konvenciją; kartu Lietuvos kompetentingos institucijos paragintos imtis būtinų Konstitucijos pataisų, kad R. Paksui būtų panaikintas nuolatinis teisės būti renkamam į Seimą ribojimas, siekiant užtikrinti jo galimybes dalyvauti 2016 metų Seimo rinkimuose ir tokiu būdu nedelsiant nutraukti Konvencijos nustatytą pažeidimą. Komitetas paprašė Lietuvos institucijas pateikti atnaujintą informaciją ne vėliau kaip iki 2016 m. liepos 15 d.</p> <p>11. 2016 m. liepos 15 d. Ministrų Komitetui teiktoje informacijoje atkreiptas dėmesys į griežtą Konstitucijos keitimo procedūrą, pagal kurią siekiant, kad pareiškėjas būtų galėjęs dalyvauti 2016 m. spalį vykusiuose Seimo rinkimuose, Konstitucijos pataisų iniciavimas, pateikimas, pritarimas ir pirmasis balsavimas dėl Konstitucijos pataisų turėjo įvykti vėliausiai iki 2016 m. kovo 30 d. (pagal Konstitucijos 148 str. 3 d. tarp balsavimų dėl Konstitucijos pataisų turi būti daroma ne mažesnė kaip 3 mėn. pertrauka, taigi antrasis balsavimas vėliausiai galėjo įvykti paskutinę pavasario sesijos dieną, tai yra 2016 m. birželio 30 d.). Pažymėta, kad tam būtų buvusi reikalinga itin stipriai sutelkta politinė valia, atsižvelgiant į didelės kvalifikuotos daugumos reikalavimą, balsuojant dėl Konstitucijos pataisų (2/3 visų Seimo narių). Šiame kontekste atkreiptas dėmesys į sudėtingą situaciją, susiklosčiusią nuo 2016 m. vasario mėn., Generalinei Prokuratūrai pradėjus ikiteisminį tyrimą dėl prekybos poveikiu ir piktnaudžiavimo, jame apklausus R. Paksą kaip specialų liudytoją, atsižvelgiant į jo Europos Parlamento nario teisinį imunitetą, ir nutarus kreiptis į Europos Parlamentą su prašymu dėl imuniteto atšaukimo, atsižvelgiant į tai, kad R. Pakso veikloje esama nusikaltimo, numatyto Baudžiamojo kodekso 226 straipsnio 4 dalyje (prekyba poveikiu) požymių.</p> <p>12. 2016 m. gruodžio 6-8 d. vykusiame ET MK 1273-ajame DH posėdyje <i>Pakso</i> byla buvo numatyta svarstyti be viešų debatų, tačiau prieš posėdį Rusijos Federacijai pareiškus prašymą bylą svarstyti viešuose debatuose, Lietuvos delegacijai teko teikti papildomus paaiškinimus tam, kad šis Rusijos Federacijos prašymas būtų atmetas.</p>	
--	--	--

	<p>Posėdžio metu bendru valstybių Europos Tarybos narių sutarimu atmetus Rusijos Federacijos prašymą, buvo priimtas Ministrų Komiteto sprendimas dėl EŽTT sprendimo Pakso byloje vykdymo. Nors Ministrų Komitetas apgailestavo, kad pareiškėjas R. Paksas negalėjo dalyvauti 2016 m. spalį įvykusiuose Seimo rinkimuose, tačiau atkreipė dėmesį į ligšiolines Lietuvos pastangas ir besitęsiantį pasiryžimą vykdyti įsipareigojimus pagal Konvenciją.</p> <p>13. 2017 m. kovo 9 d. Vyriausybės atstovei EŽTT pristačius savo metinę ataskaitą specialiaame Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdyje, buvo nuspręsta svarstyti būtinų veiksmų, siekiant įvykdyti sprendimą, priėmimą. Į 2017 m. Seimo pavasario sesiją buvo įtrauktas Konstitucijos 66, 74 ir 78 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2850, kuriuo buvo siekiama įtvirtinti, kad šiurkščiai pažeidęs Konstituciją arba sulaužęs priesaiką asmuo, kurį Seimas apkaltos proceso tvarka pašalino iš pareigų ar panaikino Seimo nario mandatą, negalėtų būti renkamas Respublikos Prezidentu, taip pat negalėtų eiti pareigų, kurių ėjimo pradžia susieta su Konstitucijoje numatytos priesaikos davimu. Toks asmuo gali būti renkamas Seimo nariu ne anksčiau kaip po 10 metų nuo pašalinimo iš pareigų ar Seimo nario mandato panaikinimo. Projekte taip pat buvo numatyta, kad toks asmuo negalėtų būti renkamas Seimo pirmininku arba jo pavaduotoju.</p> <p>14. 2017 m. kovo 31 d. Ministrų Komitetui pateikta išsami informacija apie bylos vykdymo eigą, įskaitant ir informaciją apie griežtą Konstitucijos keitimo procedūrą kuri nulėmė, kad tik itin stipriai sutelkta politinė valia, atsižvelgiant į didelės kvalifikuotos daugumos reikalavimą, balsuojant dėl Konstitucijos pataisų, būtų leidusi pakeisti Konstituciją.</p> <p>15. 2017 m. birželio 6–8 d. vykusiam 1288-ajame DH posėdyje priimtas Ministrų Komiteto sprendimas dėl <i>Pakso</i> bylos vykdymo, kuriame apgailestauta, jog pareiškėjui užkertamas kelias dalyvauti Seimo rinkimuose. Kartu priminta apie besąlyginę pareigą kuo skubiau išspręsti susidariusią situaciją. Ministrų Komitetas sprendimu primygtinai paragino valdžios institucijas suintensyvinti pastangas, pažymint, jog naujai išrinktas Seimas yra įtraukęs į šio (2017 m.) pavasario Seimo sesijos darbų programą Konstitucijos 66, 74 ir 78 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIP-2850.</p> <p>16. 2017 m. rugsėjo 27 d. Ministrų Komitetui pateikta informacija apie tai, jog buvo tikimasi, kad Seimas įtrauks į pavasario Seimo sesijos darbų</p>	
--	---	--

	<p>programą įstatymo projektą Nr. XIIP-2850, tačiau buvo nuspręsta, kad Seimo nariams būtų naudingos papildomos diskusijos, susijusios su konstitucine doktrina, siekiant parengti kokybiškesnį projektą.</p> <p>17. Seimas buvo nutaręs įtraukti įstatymo projektą Nr. XIIP-2850 į rudens sesijos darbų programą, tačiau dėl susiklosčiusios politinės situacijos (2017 m. rugsėjo 23 d. socialdemokratai nusprendė trauktis iš valdančiosios koalicijos su Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga) įstatymo projektas Seime nebuvo pateiktas.</p> <p>18. 2018 m. kovo 12 d. Ministrų Komitetas informuotas apie tai, kad kovo 13 d. numatytas įstatymo projekto Nr. XIIP-2850 pateikimas.</p> <p>19. 2018 m. kovo 13-15 d. vykusiame 1310-ajame DH posėdyje <u>priimtas Ministrų Komiteto sprendimas dėl Pakso bylos vykdymo</u>, kuriame nurodyta, kad nepaisant keleto iniciatyvų užtikrinti reikalingų konstitucijos pataisų, kad būtų panaikintas EŽTT sukritikuotas nuolatinis draudimas dalyvauti parlamento rinkimuose, priėmimą, nėra jokio apčiuopiamo rezultato ir todėl padėtis, pažeidžianti Konvenciją, vis dar išlieka. Ministrų Komitetas atkreipė dėmesį į tai, kad įvairios Vyriausybės pastangos nuo 2011 m. buvo nesėkmingos ir kad tris kartus iš eilės teikti pataisų pasiūlymai žlugo Seime. Tačiau pasveikino tai, kad paisydamas savo įsipareigojimų Seimas ėmėsi parlamentinės procedūros, reikalingos būtinų konstitucinių pataisų priėmimui ir 2018 m. kovo 13 d. didžiule balsų dauguma pritarė po pateikimo įstatymo projektui Nr. XIIP-2850 ir tokiu būdu užtikrino būtinus žingsnius jo tolesnei svarstymo ir priėmimo procedūrai. Komitetas nusprendė atnaujinti bylos svarstymą vėliausiai savo 1331-ajame DH posėdyje (2018 m. gruodžio mėn.) ir tuo atveju, jeigu įstatymų leidybos procesas neduos jokių apčiuopiamų rezultatų iki 2018 m. spalio 26 d., nurodė Sekretoriatui parengti tarpinės rezoliucijos projektą svarstymui tame posėdyje.</p> <p>20. 2018 m. liepos 2 d. Ministrų Komitetui pateikta informacija apie tai, kad 2018 m. kovo 16 d. Seimo narių grupė užregistravo dar vieną, Konstitucijos 74 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIP-1812 ir tai, kad Seimo valdybai kreipusis į Vyriausybę, Vyriausybė pritarė minėtam projektui bei pasiūlė Seimui nesvarstyti įstatymo projekto Nr. XIIP-2850, nes projektas Nr. XIIP-1812 užtikrina platesnes galimybes asmenims tinkamai įgyvendinti pasyviąją rinkimų teisę.</p> <p>22. 2018 m. spalio 4 d. Ministrų Komitetui pateikta informacija apie tai, kad 2018 m. birželio 20 d. Seimas po svarstymo pritarė Konstitucijos</p>	
--	--	--

		<p>74 straipsnio pataisų projektui Nr. XIIIIP-1812(2) bei tai, kad Seimas 2018 m. rugsėjo 20 d. grąžino iniciatoriams tobulinti projektą Nr. XIIP-2850 ir vadovaujantis Seimo statuto 169 straipsnio nuostatomis, pasiūlė įregistruoti naują Konstitucijos keitimo įstatymo projektą.</p> <p>23. 2018 m. spalio 26 d. Ministrų Komitetui pateikta informacija apie tai, kad 2018 m. spalio 25 d. Seimas nenumatyame posėdyje balsavo dėl Konstitucijos 74 straipsnio pataisų projekto Nr. XIIIIP-1812(2) priėmimo ir jam nepritarė, nesurinkus 3/5 visų Seimo narių balsų daugumos (už – 78, prieš – 15, susilaikė – 4). Atkreiptas dėmesys į valdžios atstovų pasiryžimą vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją ir dėti pastangas teikiant naujus Konstitucijos pataisų projektus. Taip pat atsakant į pareiškėjo R. Pakso atstovo pastabas dėl alternatyvių būdų įgyvendinti sprendimą <i>Pakso</i> byloje, pabrėžta vienintelė galimybė įgyvendinti sprendimą keičiant Konstituciją, kuri kyla iš Konstitucinio Teismo doktrinos.</p> <p>24. 2018 m. gruodžio 4-6 d. vykusiam 1331-ajame DH posėdyje Ministrų Komitetas <i>Pakso</i> byloje priėmė tarpinę rezoliuciją dėl itin ilgai užtrukusio vykdymo proceso. Tarpinėje rezoliucijoje Ministrų Komitetas pabrėžė, kad 2018 m. spalio 25 d. Įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1812(2) žlugus Seime teisėkūros procesas ir vėl buvo sugrąžintas į pradinį atskaitos tašką. Komiteto nuomone, šios išvados nekeičia tai, kad anksčiau įregistruotas Įstatymo projektas Nr. XIIP-2850 sugrąžintas iniciatoriams tobulinti, arba tai, kad koks nors kitas konstitucinių pataisų projektas gali būti pateiktas Seimui rudens sesijos metu. Atsižvelgęs į tai, kad kelis kartus teikti konstitucinių pataisų pasiūlymai buvo nesėkmingi, Ministrų Komitetas padarė išvadą, kad nėra pasiektas joks „apčiuopiamas rezultatas“ imantis priemonių įvykdyti EŽTT sprendimą. Rezoliucijoje atkreiptas dėmesys į valstybės pareigūnų ir politikos lyderių pasiryžimą vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją ir dėti pastangas teikiant naujus Konstitucijos pataisų projektus. Ministrų Komitetas nurodė Lietuvos institucijoms nedelsiant pateikti informaciją apie jų svarstymų rezultatus dėl kitų alternatyvų rengiant įstatymo projektą reikalingoms Konstitucijos pataisoms priimti, ir ne vėliau kaip iki 2018 m. gruodžio 31 d. informuoti Ministrų Komitetą kas mėnesį apie tolesnę pažangą. Atsižvelgiant į tai, Ministrų Komitetas primygtinai paragino valdžios institucijas suintensyvinti pastangas siekiant užtikrinti, kad būtinos</p>
--	--	--

		<p>konstitucinės pataisos būtų priimtos ar bent jau įvyktų pirmasis balsavimas dėl pataisų 2019 m. Seimo pavasario sesijoje.</p> <p>25. 2018 m. gruodžio 31 d. Ministrų komitetui pateikta išsami informacija apie tai, kad: 1) Nepaisant to, jog paskutinis bandymas priimti konstitucinės pataisas Seime buvo nesėkmingas ir pagal Konstitucijos 148 straipsnio 4 dalį, nepriimta Konstitucijos pataisa Seimui iš naujo svarstyti gali būti teikiama ne anksčiau kaip po metų, pabrėžta, kad įstatyminės nuostatos leidžia teikti kitus konstitucinių pataisų pasiūlymus. Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 66, 74 ir 78 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2850, kuriuo siekiama panaikinti nuolatinį draudimą asmeniui po apkaltos dalyvauti parlamento rinkimuose, buvo grąžintas iniciatoriams tobulinti, atkreiptas dėmesys, jog pastarieji turi galimybę Seime užregistruoti tą patį arba gali būti pateiktas naujas projektas, jei jis savo apimtimi nėra tapatus neseniai Seimo atmetam konstitucinių pataisų projektui Nr. XIIP-1812(2); 2) Svarstomi alternatyvūs būdai EŽTT sprendimui <i>Pakso</i> byloje įgyvendinti, todėl buvo surengti keli susitikimai aukščiausiu lygmeniu, siekiant aptarti galimos konstitucinės pataisos turinį ir šiuo atveju taikytinas procedūrinės nuostatos, atsižvelgiant į nustatytus terminus EŽTT sprendimui įvykdyti bei ypač siekiant užtikrinti pareiškėjo dalyvavimą ateinančiuose Seimo rinkimuose, kurie vyks 2020 m. spalio mėn.; 3) Siekiant užtikrinti EŽTT sprendimo šioje byloje įvykdymą, vyksta intensyvūs politiniai debatai svarstant kelias alternatyvas - arba minėtas įstatymo projektas Nr. XIIP-2850 turėtų būti patobulintas ir užregistruotas Seime, arba turėtų būti parengtas kitas vadinamasis „siauras“ Konstitucijos pataisų projektas, suteikiantis asmeniui po apkaltos galimybę dalyvauti tik Seimo rinkimuose.</p> <p>26. Kitose kas mėnesį teikiamose ataskaitose Ministrų Komitetas buvo informuotas apie tai, kad buvo parengtas taip vadinamas „siauras“ Konstitucijos pataisų projektas, suteikiantis asmeniui po apkaltos galimybę dalyvauti tik Seimo rinkimuose. Nurodyta, kad dėl minėto konstitucinių pataisų projekto vyksta intensyvūs politiniai debatai, kad būtų gautas būtinąs bent 36 Seimo narių pritarimas. Kartu buvo atkreiptas dėmesys, kad Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komiteto 2014 m. kovo 25 d. priėmė išvadą byloje <i>Pakso prieš Lietuvą</i> (skundas Nr. 2155/2012), kuria pripažino, kad Lietuva pažeidė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto nuostatas visam gyvenimui suvaržiusi pareiškėjui teisę</p>
--	--	--

	<p>dalyvauti Prezidento rinkimuose ir būti išrinktam Ministru Pirmininku ar ministru. Šiuo atžvilgiu pabrėžta, kad Konstitucinis Teismas 2016 m. gruodžio 22 d. nutarime, <i>inter alia</i>, nurodė, kad rengiant atitinkamus Konstitucijos pakeitimus, siekiant įvykdyti EŽTT sprendimą, Lietuva turėtų atsižvelgti ir į JT Žmogaus Teisių Komiteto išvadoje suformuluotas rekomendacijas. Atsižvelgiant į tai bei siekiant užtikrinti tvirtą politinę valią Konstitucijos pakeitimui, taip pat įvertinus tai, kad pakankamai didelė dalis Seimo narių pritaria „platesniam“ Konstitucijos pataisų projektui, kuris suteiktų galimybę asmeniui po apkaltos ateityje užimti platesnį pareigų ratą, Ministrų Komitetas buvo informuotas apie kreipimąsi į Konstitucinį Teismą su prašymu išaiškinti minėtame Konstitucinio Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarime pateiktas išvadas, ypač dėl valstybės pareigos atsižvelgti į JT Žmogaus Teisių komiteto išvadoje Pakso byloje suformuluotas rekomendacijas.</p> <p>27. Pakso bylos svarstymas nebuvo įtrauktas į 2019 m. birželio 4-6 d. vykusio 1348-ojo DH posėdžio debatus, tačiau prasidėjus posėdžiui Rusijos delegacija pateikė siūlymą įtraukti Pakso bylos svarstymą į debatus, kadangi Lietuvos Respublika nesimė būtinų veiksmų įvykdyti tarpinės rezoliucijos įpareigojimų. Ministrų Komitetas buvo informuotas apie planuojamą Seimo pavasario sesijos pratęsimą ir buvo siekiama atkreipti dėmesį į Lietuvoje vykusį intensyvių rinkiminių periodą bei galimą Vyriausybės kaitą, dėl ko svarbių politinių sprendimų priėmimas tapo apsunkintas. Sekretoriatas pasiūlė Ministrų Komitetui atidėti bylos vykdymo priežiūrą kitam posėdžiui rugsėjo mėnesį, iš esmės atsižvelgęs į Lietuvos Respublikos pastoviai pabrėžiamą pasiryžimą įvykdyti EŽTT sprendimą.</p> <p>28. 2019 m. rugsėjo 19 d. Seime registruotas Konstitucijos 47 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3867, kuriuo siūloma papildyti Konstitucijos 74 straipsnį nuostata, kad <i>asmuo, kurį Seimas už šiurkštų Konstitucijos pažeidimą arba priesaikos sulaužymą apkaltos proceso tvarka pašalino iš užimamų pareigų ar panaikino Seimo nario mandatą, gali būti renkamas Seimo nariu ne anksčiau kaip po 10 metų nuo tokio asmens pašalinimo iš užimamų pareigų ar Seimo nario mandato panaikinimo</i>. 2019 m. rugsėjo 24 d. Seimas pritarė šiam įstatymo projektui po pateikimo.</p> <p>29. Pakso bylos vykdymas buvo vertintas 2019 m. rugsėjį ir gruodį vykusiuose atitinkamai 1355-ajame ir 1362-ajame DH posėdžiuose.</p>
--	--

			<p>Ministrų Komitetas palankiai įvertino tai, kad Seimas nusprendė pradėti Konstitucijos pataisų svarstymo procedūrą ir tai, kad Seime buvo sulaukta didelės paramos. Ministrų Komiteto nuomone, naujausias Konstitucijos 74 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kurio priėmimas sudarytų galimybės pareiškėjui būti renkamam tik Seimo nariu, veiksmingai įgyvendintų minėtą EŽTT sprendimą tiek individualių, tiek bendrųjų priemonių požiūriu. Ministrų Komitetas pabrėžė projekto priėmimo laiku svarbą, tai yra, kad atitinkamos pataisų galėtų būti taikomos 2020 m. Seimo rinkimams. Atsižvelgdamas į reikalingų veiksmų skubumą, tuo atveju, jei teisėkūros procesas sustotų, Ministrų Komitetas nurodė Sekretariatui parengti naujos tarpinės rezoliucijos projektą.</p> <p>30. ET MK informuotas apie tai, kad projektui pritarė Seimo papildomi komitetai ir šiuo metu projektas nagrinėjamas pagrindiniame – Teisės ir teisėtvarkos komitete, kartu pateikiant detalią informaciją apie Konstitucijos keitimo procedūrą ir joje numatytus terminus.</p> <p>Bylos vykdymo aptarimas įtrauktas į ET MK 1369-ojo DH posėdžio, įvyksiančio 2020 m. kovo 3-5 d., darbotvarkę.</p>
3	<p>Abu Zubaydah (Nr. 46454/11) 2018 m. gegužės 31 d. sprendimas</p> <p>Nuo 2018 m. taikoma sustiprinta priežiūra</p>	<p>a. Netinkamai atliktas tyrimas dėl į Lietuvą atsiųsto ir Lietuvoje neteisėtai laikyto pareiškėjo; sąlygų JAV Centrinės žvalgybos agentūros vykdyti „aukštos vertės sulaikytųjų“ programą sudarymas Lietuvos teritorijoje, sąlygų išsiųsti pareiškėją iš Lietuvos, kur galimai gali būti pažeidžiamos jo teisės, sudarymas –</p> <p>Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) procesinis ir materialus pažeidimas.</p> <p>Pareiškėjo laisvės ribojimas, sudarant sąlygas jį laikyti Lietuvoje ir išsiųsti į kitą sulaikymo centrą „aukštos vertės sulaikytųjų“ programoje –</p> <p>Konvencijos 5 str. (teisė į laisvę ir saugumą) pažeidimas.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kadangi pareiškėjas ar jo įgaliotas atstovas nepateikė prašymo dėl priteisto teisingo atlyginimo sumokėjimo, siekiant įvykdyti sprendimą nustatytais terminais, priteista kompensacija pervesta į notaro depozitinę sąskaitą, kartu informuojant pareiškėjo atstovę apie nustatytą tvarką dėl kompensacijos gavimo. 2. Byla pirmą kartą svarstyta 2018 m. gruodžio 4-6 d. vykusiame 1331-ajame DH posėdyje, kurio metu nuspręsta bylai taikyti sustiprintą priežiūrą. Komitetas paprašė kuo skubiau informuoti apie priemonės, kurių imtasi siekiant diplomatinį garantijų iš JAV, kad pareiškėjas nebebūtų savavališkai kalinamas ir nebepatirtų kankinimo, taip pat Komitetas pareikalavo neatidėliotinai imtis būtinų aktyvių veiksmų Lietuvoje atliekamame išteisininiame tyrime. 3. Buvo kreiptasi į JAV valdžios institucijų atstovus dėl diplomatinio garantijų, siekiant pašalinti ar bent jau, kiek įmanoma, sumažinti pareiškėjo patirtų Konvencijoje įtvirtintų teisių pažeidimų sukeltus padarinius.

	<p>Pareiškėjo privataus ir šeimos gyvenimo ribojimas, nulemtas neteisėto jo laisvės ribojimo – Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimas.</p> <p>Veiksmingos teisinės gynybos priemonės nebuvimas dėl Konvencijos 3 str. pažeidimų pareiškėjo atžvilgiu – Konvencijos 13 str. (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę), taikant jį kartu su Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas), pažeidimas.</p> <p>b. Priteista: 100 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 30 000 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p>4. Generalinėje prokuratūroje sudaryta speciali tyrimo grupė išnagrinėti visus duomenis apie Lietuvoje galėjusį veikti JAV Centrinės žvalgybos agentūros kalėjimą įtariamiesiems terorizmo tardyti, įskaitant pareiškėjo atgabenimo, laikymo ir išvežimo iš Lietuvos aplinkybes. Byloje yra sudarytas tyrimo planas, buvo pateiktas teisinės pagalbos prašymas JAV, veikos perkvalifikuotos į nusikaltimus žmoniškumui (Baudžiamojo kodekso 100 str.), kuriems nėra taikomi senaties terminai.</p> <p>5. Skubių individualių priemonių vykdymas buvo aptartas 2019 m. kovo 12-14 d. 1340-ojo DH posėdžio viešuose debatuose. Ministrų Komitetas palankiai įvertino Lietuvos valdžios institucijų kreipimąsi į JAV diplomatus ir valdžios institucijas dėl diplomatinio garantijų ir paskatino aktyviai laikytis savo prašymų bei ieškoti kitų įmanomų galimybių nutraukti savavališką pareiškėjo kalinimą bei siekti, kad jis nebepatirtų kankinimo. Ministrų Komitetas palankiai įvertino ir valdžios institucijų veiksmus, atliekant ikiteisminį tyrimą bei šiuo požiūriu priimtą sprendimą išplėsti jo ribas. Ministrų Komitetas nurodė Lietuvai reguliariai informuoti Komitetą apie pasiektą pažangą vykdomą sprendimą.</p> <p>6. 2019 m. kovo 21 d. nota JAV Valstybės departamentas atsakė į Lietuvos kreipimąsi dėl diplomatinio garantijų, kuria informavo, kad negali įvykdyti Lietuvos prašymo.</p> <p>7. 2019 m. balandžio 8 d. buvo pateikta vykdymo ataskaita, kurioje buvo detalios pristatytos Lietuvos pastangos siekiant diplomatinio garantijų, informacija apie ikiteisminio tyrimo eigą, taip pat apie žvalgybos koordinavimo ir kontrolės stiprinimo koncepcijos pagrindu sukurta mechanizmą.</p> <p>8. Bylos vykdymas buvo aptartas 2019 m. birželio 4-6 d. vykusio 1348-ojo DH posėdžio viešuose debatuose. Ministrų Komitetas pažymėjo, kad nustatyti Konvencijos pažeidimai dar nėra išaiškinti, nes pareiškėjas išlieka suimtas neapibrėžtam laikotarpiui ir yra grėsmė, kad gali ir toliau patirti kankinimą. Komitetas apgailestavo, kad Lietuvos kreipimasis į JAV dėl diplomatinio garantijų nebuvo sėkmingas ir paragino ir toliau imtis veiksmų siekiant garantijų, kad būtų išspręstas pareiškėjo suėmimo teisėtumo klausimas bei būtų užtikrinta, kad pareiškėjas daugiau nepatirs nežmoniško elgesio.</p> <p>Ministrų Komitetas palankiai įvertino tai, kad ikiteisminį tyrimą atliekančios institucijos yra pasitvirtinusios veiksmų planą ir turi prieigą prie reikšmingos įslaptintos informacijos, taip pat buvo teigiamai</p>
--	---	--

	<p>įvertintas sprendimas išplėsti tyrimo ribas, perkvalifikavus veikas į nusikaltimus žmoniškumui, taip užkertant kelią galimybei nutraukti išteisininį tyrimą suėjus senaties terminui. Tačiau Komitetas išreiškė susirūpinimą, jog JAV valdžios institucijos atmetė teisinės pagalbos prašymus ir pažymėjo, kad tyrimas nėra pasiekta jokių apčiuopiamų rezultatų nepaisant to, kad tyrimas atliekamas beveik 10 metų. Ministrų Komitetas pažymėjo, jog yra itin svarbu šį išteisininį tyrimą dėl sunkių žmogaus teisių pažeidimų užbaigti. Kartu buvo pažymėta, jog Lietuvos visuomenė turi teisėtą interesą gauti informaciją apie atliekamą išteisininį tyrimą ir jo rezultatus. Ministrų Komitetas paragino Lietuvos institucijas sustiprinti savo pastangas užbaigti tyrimą ir paragino susijusias Europos Tarybos valstybes nares suteikti Lietuvai reikiamą teisinę pagalbą.</p> <p>9. Atsižvelgiant į Ministrų Komiteto 1348-ajame DH posėdyje priimtą sprendimą, 2019 m. lapkritį buvo pakartotinai kreiptasi į JAV dėl diplomatinį garantijų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Apie sprendimą informuotos susijusios institucijos. 2. Ministrų Komitetas informuotas apie žvalgybos koordinavimo ir kontrolės stiprinimo koncepcijos pagrindų sukurtą mechanizmą. 3. 1348-ojo DH posėdžio metu priimtame 2019 m. birželio 6 d. sprendime Ministrų Komitetas teigiamai įvertino žvalgybų subjektų kontrolės mechanizmą. Buvo pažymėta, kad siekiant išvengti panašių pažeidimų ateityje, yra itin svarbu imtis veiksmingų priemonių nustatyti tiesą šioje byloje. Komitetas taip pat paragino aukščiausias Lietuvos valdžios institucijas ir pareigūnus nusiūsti žvalgybos ir saugumo tarnyboms aiškią žinutę, kad savavališkas laisvės apribojimas ir kankinimas slaptoiose programose yra jokiais atvejais netoleruoti. 4. 1348-ojo DH posėdžio viešuose debatuose Lietuvos Respublikos piristatė Teisingumo ministras, kuris pabrėžė Lietuvos Respublikos pasiryžimą įvykdyti sprendimą šioje byloje ir imtis visų galimų priemonių pašalinti nustatytus pažeidimus. Po šio Ministrų Komiteto posėdžio Teisingumo ministro viešame pranešime buvo pažymėta, kad Lietuva turi imtis priemonių užkirsti kelią panašioms pažeidimams ir kad bet kokie žmogaus teisių pažeidimai yra netoleruoti.
--	---

			Bylos vykdymo aptarimas įtrauktas į ET MK 1369-ojo DH posėdžio, įvyksiančio 2020 m. kovo 3-5 d., darbotvarkę.
4	D.D. (Nr. 13469/06) 2012 m. vasario 14 d. sprendimas	<p>a. Apribota galimybė savarankiškai kreiptis į teisimą dėl priverstinio apgyvendinimo socialinės globos namuose - Konvencijos 5 str. (teisė į laisvę ir saugumą) 4 d. pažeidimas; Bylos nagrinėjimas dėl neveiksnios pareiškėjos globėjo pakeitimo nepaskyrus advokato - Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą teisimą) pažeidimas;</p> <p>b. Priteista: 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti bei 5 000 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Kauno miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 29 d. nutartimi pareiškėja pripažinta veiksnia. <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2. ET MK informuotas apie atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją suformuotą LAT praktiką, atitinkančią Konvencijos reikalavimus dėl neveiksnumo nustatymo ir neveiksnų asmenų procesinių teisių apsaugos (pvz., 2007 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-328/2007; 2008 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-370/2008). 3. ET MK informuotas apie tai, kad 2015 m. kovo 26 d. Seimas priėmė Teisingumo ministerijos parengtas neveiksnumo reformą sudarančių teisės aktų pataisas. Priimti CK, CPK, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo, Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo ir Vietos savivaldos įstatymo pakeitimai, susiję su asmens veiksnumo ribojimo instituto tobulinimu bei papildomų procesinių garantijų neveiksniais ir ribotai veiksniais pripažintų asmenų teisėms įgyvendinti ir ginti įtvirtinimu. Įgyvendinus šią reformą nauju teisiniu reguliavimu suteikiamos kur kas platesnės procesinės garantijos asmenims byloje dėl jų pripažinimo ribotai neveiksniais arba neveiksniais tam tikrose srityse. <p>Atsižvelgiant į naujai įtvirtinto teisinio reguliavimo taikymo praktiką, kuri užtikrina geresnę asmenų su psichikos sutrikimais teisių apsaugą bei tokiu būdu išsprendžia neveiksnų asmenų procesinių teisių užtikrinimą Konvencijos 6 str. kontekste bei būtinumo apgyvendinti socialinės globos namuose periodiško peržiūrėjimo klausimą Konvencijos 5 str. 4 d. požiūriu, taip pat į sėkmingai vykdomą institucinės globos sistemos pertvarką, parengta ir pateikta galutinė sprendimo byloje D.D. prieš Lietuvą ataskaita.</p>

5	Varnienė (Nr. 42916/04) 2013 m. lapkričio 12 d. sprendimas	<p>a. Įsigaliojusio teismo sprendimo atkurti nuosavybės teises natūra panaikinimas atnaujinus procesą - Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) bei pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimai.</p> <p>b. Priteista: 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 580 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. Pareiškėjai turi būti atkurtos nuosavybės teisės į 0,3290 ha ploto žemę Vilniaus mieste. 2019 m. gegužės 8 d. Nacionalinės žemės tarnybos sprendimu atkurtos pareiškėjos teisės į 0,0955 ha žemės, perduodant neatlygintinai nuosavybėn naujo sklypo dalį, esančią 0,2731 ha žemės sklype Vilniuje.</p> <p>Buvo kreiptasi į NŽT, raginant apsvartyti galimybes kuo skubiau įvykdyti EŽTT sprendimą, siekiant atkurti pareiškėjos nuosavybės teises į likusį 0,2335 ha plotą.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>1. Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p> <p>2. ET MK informuotas, jog tinkamą <i>res judicata</i> principo įgyvendinimą užtikrins vadovavimasis EŽTT sprendimu, kuris buvo išplatintas Lietuvos teismams, todėl, atsižvelgiant į tai, kad Konvencija yra tiesiogiai taikoma Lietuvos teisės sistemoje ir turi taikymo pirmenybę nacionalinių įstatymų atžvilgiu, teismų informavimas yra pakankama priemonė šios bylos vykdymo požiūriu.</p>
6	Nekvedavičius (Nr. 1471/05) 2013 m. gruodžio 10 d. sprendimas dėl esmės 2015 m. lapkričio 17 d. sprendimas dėl teisingo atlyginimo	<p>a. Įsiteisėjusio teismo sprendimo atkurti nuosavybės teises nevykdymas daugiau nei 11 metų - Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 d. ir pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas.</p> <p>b. Priteista: 7 800 Eur neturtinei žalai atlyginti, taip pat 8 770 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti. EŽTT sprendimas dėl turtinės žalos atlyginimo atidėtas.</p> <p>Turtinei žalai atlyginti priteista 11 600 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. 2016 m. Ministrų Komitetas informuotas apie tai, kad 2014 m. birželio 20 d. NŽT priėmė sprendimą, kuriuo pareiškėjui atkūrė nuosavybės teises į žemės dalį (t. y. 0,1806 ha) atlyginant pinigais (4017,03 Eur) bei nusprendė, kad nuosavybės teisės į tenkančią 0,12 ha žemės sklypo dalį bus atkurtos vėliau, suteikiant lygiavertį žemės sklypą Kauno mieste.</p> <p>3. 2017 m. ET MK informuotas apie valstybės institucijų pastangas įvykdyti sprendimą, siekiant atkurti nuosavybės teises į dalį žemės už ją kompensuojant pinigais bei suteikti sklypą individualiai statybai. Atkreiptas dėmesys, jog pareiškėjas ir toliau kategoriškai reikalauja nuosavybės teisių atkūrimo natūra arba rinkos vertės dydžio</p>

¹⁹ Pagrindinei bylai gali būti priskiriamos viena ar kelios pasikartojančios bylos. Informacija apie bendrąsias vykdymo priemones yra teikiama pagrindinėje byloje.

kompensacijos ir atsisako jam paskirtos pinigines kompensacijos (4017,03 Eur).

4. 2018 ET MK informuotas apie tai, kad pareiškėjas kreipėsi į administracinius teismus, teigdamas, kad NŽT Kauno miesto skyrius nepagrįstai jam nuosavybės teises atkūrė tik į dalį žemės sklypo (0,1806 ha) ir reikalavo kompensacijos pagal rinkos kainą, kuri jo skaičiavimais yra 920 702 Eur. Ministrų Komitetui taip pat pranešta, kad tuo metu eilėje naujam žemės sklypui Kauno mieste gauti pareiškėjas buvo įtrauktas Nr. 351 ir artimiausiu metu turėjo būti kviečiamas pasirinkti konkretų žemės sklypą. Atkreiptas dėmesys, kad pareiškėjas ir toliau atsisako jam paskirtos 4017,03 Eur pinigines kompensacijos bei nebendradarbiauja su atsakingomis institucijomis.

5. ET MK informuotas apie tai, kad 2019 m. gegužės 10 d. raštu NŽT Kauno miesto skyrius informavo pareiškėją apie jo teisę pasinaudoti galimybe pakeisti savo valią dėl atlyginimo būdo ir prašyti už valstybės išperkamą žemę atlyginti lygiaverčiu miško plotu kaimo vietovėje, tačiau per teisės aktuose nustatytą terminą pareiškėjas savo teise nepasinaudojo. Taip pat pateikta informacija apie tai, kad išnagrinėjęs bylą apeliacine tvarka 2019 m. vasario 6 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartimi atmetė pareiškėjo apeliacinį skundą dėl tariamai neteisėtų NŽT veiksmų. Ministrų Komitetas taip pat informuotas, kad 2019 m. rugpjūčio 9 d. visa pinigine 4017,03 Eur kompensacija pervesta į pareiškėjo nurodytą sąskaitą. Atkreiptas dėmesys, kad 2018 m. spalio 12 d., 2019 m. kovo 8 d. ir 2019 m. rugsėjo 6 d. raštais NŽT Kauno miesto skyrius kvietė pareiškėją pasirinkti naują 0,12 ha žemės sklypą Kauno mieste, tačiau pareiškėjas komisijos posėdžiuose nedalyvavo. Taip pat ET MK pateikta išsami informacija apie reikšmingus restitucijos proceso reglamentavimo pokyčius – apie suteiktą galimybę pasirinkti miško žemės sklypą kaimo vietovėje, taip pat apie galimybę priverstinai atkurti nuosavybės teises pinigais, jei pareiškėjai nebendradarbiauja restitucijos procese arba nėra galimybės atkurti nuosavybės teises pasirinktu būdu.

6. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas naujo žemės sklypo nepasirinko, NŽT Kauno miesto skyrius parengė sprendimo projektą dėl nuosavybės teisių atkūrimo miesto gyvenamojoje vietovėje atlyginant pinigais už 0,12 ha žemės, t. y. pareiškėjui sumokant 2 669 Eur kompensaciją.

			<p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas.</p> <p>Taip pat žr. bendrąsias priemones byloje <i>Bartulienė</i> toliau dėl</p> <p>1) veiksmingos prevencinės nuosavybės teisių atkūrimo procesą spartinančios priemonės atkuriant nuosavybės teises mišku/pinigais ir</p> <p>2) veiksmingos kompensacinės priemonės už permelg ilgą nuosavybės atkūrimo proceso trukmę.</p>
7	<p>Arbačiauskienė (Nr. 2971/08) 2016 m. kovo 1 d. sprendimas</p> <p><i>Nekvedavičius grupė</i></p>	<p>a. Ilgai neįvykdomas teismo sprendimas įpareigojantis suprojektuoti bei paženklininti asmeninio ūkio žemės sklypą - Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimas;</p> <p>Veiksmingų gynybos priemonių dėl ilgai trunkančio sprendimo neįvykdymo nesuteikimas – Konvencijos 13 str. (teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę) pažeidimas.</p> <p>b. Priteista 7 000 Eur neturtinei žalai atlyginti;</p> <p>Turtinės žalos atlyginimui valstybė įpareigota per 3 mėn. nuo EŽTT sprendimo įsigaliojimo įvykdyti teismo sprendimą.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. Visiškai įvykdytas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas – pareiškėjai suteikta 2 ha asmeninio ūkio žemės, kurią ji galėjo įsigyti už nominalią kainą, nustatytą pagal nacionalinio teismo sprendimo priėmimo metu galiojusį teisinį reguliavimą.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p> <p>2. EŽTT nustatytų principų bei priimto sprendimo aptarimui, siekiant nustatyti, kokių priemonių imtis EŽTT sprendimui įvykdyti, suorganizuoti keli pasitarimai su LVAT teisininkais bei NŽT specialistais.</p>
8	<p>Bartulienė (Nr. 67544/13) 2018 m. balandžio 24 d. sprendimas</p> <p><i>Nekvedavičius grupė</i></p>	<p>a. Nepagrįstai ilga nuosavybės teisių atkūrimo proceso trukmė – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas.</p> <p>b. Priteista 2 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>Pareiškėjai atsisakius pateikti prašymą pervesti kompensaciją, priteistas teisingas atlyginimas pervestas į notaro depozitinę sąskaitą.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p> <p>2. ET MK pateikta išsami vykdymo ataskaita, informuojant apie reikšmingus restitucijos proceso reglamentavimo pokyčius – apie suteiktą galimybę pasirinkti miško žemės sklypą kaimo vietovėje, taip pat apie galimybę priverstinai atkurti nuosavybės teises pinigais, jei pareiškėjai nebendrądarbiauja restitucijos procese arba nėra galimybės atkurti nuosavybės teises pasirinktu būdu. Taip pat atkreiptas dėmesys, jog EŽTT</p>

			byloje <i>Mozeris ir „Eugenijos ir Leonido Pimonovų Alzheimerio ligos paramos fondas“ prieš Lietuvą</i> kreipimąsi į Lietuvos administracinius teismus pripažino veiksminga teisinės gynybos priemonė byloje dėl pernelyg ilgos nuosavybės teisių atkūrimo trukmės. Kartu buvo pateikta reikšminga statistinė informacija.	
9	Grigolovič (Nr. 54882/10) 2017 m. spalio 10 d. sprendimas dėl esmės 2019 m. sausio 15 d. sprendimas dėl teisingo atlyginimo <i>Nekvedavičius grupė</i>		a. Nepakankamai aktyvūs valdžios institucijų veiksmai nuosavybės teisių atkūrimo procese, nesilaikant gero administravimo principo bei užkraunant pareiškėjui per didelę našą – Konvencijos pirmojo протокол 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas. b. Sprendimas dėl teisingo atlyginimo atidėtas.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta: neturtinę žalą sumokėjo TM, turtinę – NŽT. Pareiškėjas NŽT sprendimą sumokėti turtinę žalą apskundė. 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundą atmetė. Pareiškėjas sprendimą apskundė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Sprendimai dėl esmės ir dėl teisingo atlyginimo išversti ir paskelbti. 2. Išsami sprendimų apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2. EŽTT nustatytų principų bei priimto sprendimo aptarimui, siekiant įvykdyti sprendimą dėl teisingo atlyginimo, suorganizuoti keli pasitarimai su NŽT specialistais.
10	Geglis (Nr. 52815/15) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas dėl esmės 2019 m. lapkričio 19 d. sprendimas dėl teisingo atlyginimo <i>Nekvedavičius grupė</i> Pagrindinė byla – Grigolovič		a. Nepakankamai aktyvūs valdžios institucijų veiksmai nuosavybės teisių atkūrimo procese, nesilaikant gero administravimo principo bei užkraunant pareiškėjui per didelę našą – Konvencijos pirmojo протокол 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas. b. Priteista 3 000 Eur neturtinei žalai atlyginti. c. Sprendimu dėl teisingo atlyginimopriteista 1 500 Eur turtinei žalai atlyginti ir 500 Eur bylinėjimosi išlaidoms.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista kompensacija neturtinei žalai atlyginti sumokėta. 2. Kompensacija turtinei žalai bei bylinėjimosi išlaidoms atlyginti sumokėta. Dalį turtinės žalos atlygino NŽT, priimdama sprendimą atkurti pareiškėjai nuosavybės teises pinigais. <i>Bendrosios priemonės:</i> Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.
11	Beinarovič ir kiti (Nr. 70520/10, 21920/10, 41876/11)		a. Ginant viešą interesą panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo pareiškėjoms nepagrįstai ilgai neatkurtos nuosavybės teisės –	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteistas neturtinės žalos ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas sumokėtas.

2018 m. birželio 12 d. sprendimas dėl esmės 2019 m. birželio 25 d. sprendimas dėl teisingo atlyginimo <i>Nekvedavičius grupė</i>	Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas nustatytas pirmos, antro ir trečios pareiškėjų atžvilgiu. b. Priteista: antrajai pareiškėjai - 7 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 894 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti; trečiajai pareiškėjai - 3 000 Eur neturtinei žalai atlyginti; c. Sprendimu dėl teisingo atlyginimo pareiškėjai M. Korkuc priteista 1 500 Eur turtinei žalai atlyginti.	2. Pareiškėja J. Kšivanskienė (pareiškėjos B. Beinarovič paveldėtoja) atsisakė turtinės žalos atlyginimo reikalavimo. Pareiškėjai M. Korkuc priteistas turtinės žalos atlyginimas sumokėtas. 3. Pastutiniuose žemėtvarkos projektuose pareiškėjos atsisakė rinkti žemės sklypus iš laisvo žemės fondo, todėl pareiškėjos dar kartą buvo paprašytos patikslinti prašymus dėl nuosavybės teisių atkūrimo būdo. Pareiškėjai M. Korkuc pagal jos prašymą nuosavybės teisės atkurtos pinigais. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2. EŽTT nustatytų principų bei priimto sprendimo aptarimui, siekiant susitarimo tarp Vyriausybės ir pareiškėjų dėl galimo turtinės žalos atlyginimo, buvo suorganizuoti pasitarimai su NŽT specialistais.
12 Vasilevska ir Bartoševič (Nr. 38206/11, 18054/12) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas <i>Nekvedavičius grupė</i> Pagrindinė byla – Beinarovič ir kiti	a. Ginant viešą interesą panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo pareiškėjams nepagrįstai ilgai neatkurtos nuosavybės teisės – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas nustatytas pirmos, antro ir trečios pareiškėjų atžvilgiu. b. Priteista: 6 500 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 427 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti. Turtinės žalos atlyginimo klausimas atidėtas.	<i>Individualiosios priemonės</i> Priteistas neturtinės žalos ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas sumokėtas. <i>Bendrosios priemonės</i> Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.
13 Truchanovič ir kiti (Nr. 15708/10, 15874/10, 25117/10, 28380/10) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas <i>Nekvedavičius grupė</i> Pagrindinė byla – Beinarovič ir kiti	a. Ginant viešą interesą panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo pareiškėjams nepagrįstai ilgai neatkurtos nuosavybės teisės – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas nustatytas pirmos, antro ir trečios pareiškėjų atžvilgiu. b. Pareiškėjams atitinkamai priteistos 3 000 Eur, 5 000 Eur, 6 500 Eur kompensacijos neturtinei žalai atlyginti. Turtinės žalos atlyginimo klausimas atidėtas.	<i>Individualiosios priemonės</i> Priteistas neturtinės žalos ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas sumokėtas. <i>Bendrosios priemonės</i> Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.

14	<p>Bykova ir kiti (Nr. 66042/10) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas</p> <p>Nekvedavičius grupė Pagrindinė byla – Beinarovič ir kiti</p>	<p>a. Ilgai ir tinkamai nekompensuota už atimtą sklypą dėl valstybės institucijų klaidų nuosavybės teisių atkūrimo procese – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas nustatytas pirmos, antro ir trečios pareiškėjų atžvilgiu.</p> <p>b. Priteista: 19 125 Eur turutinei žalai, 6 500 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 1 738 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p><i>Bendrosios priemonės</i> Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
15	<p>Veromej (Nr. 15121/11) 2019 m. kovo 19 d. sprendimas</p> <p>Nekvedavičius grupė Pagrindinė byla – Beinarovič ir kiti</p>	<p>a. Ginant viešą interesą panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo pareiškėjams nepagrįstai ilgai neatkurtos nuosavybės teisės – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas nustatytas pirmos, antro ir trečios pareiškėjų atžvilgiu.</p> <p>b. Priteista: 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 4 340 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p><i>Bendrosios priemonės</i> Sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
16	<p>Mironovas ir kiti (Nr. 40828/12, 69598/12, 70048/13, 70065/13), 2015 m. gruodžio 8 d. sprendimas</p> <p>Pagrindinė byla</p>	<p>a. Netinkamos įkalinimo sąlygos: Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas šių pareiškėjų atžvilgiu: 1) R. Mironovas – sąlygos Laisvės atėmimo vietų ligoninėje, trukusios 92 dienas įvairiais laikotarpiais per 2 metus. 2) R. Ivanenkov – sąlygos Alytaus pataisos namuose, trukusios beveik 2 metus. 3) V. Traknys – sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, trukusios dviem laikotarpiais, atitinkamai 608 dienas ir 16 dienų. 4) D. Zeleniakas – sąlygos Šiaulių tardymo izoliatoriuje, trukusios 38 dienas.</p> <p>b. Pareiškėjams priteista neturtinės žalos atlyginimui: R. Mironovui – 6 500 Eur, R. Ivanenkov – 10 000 Eur, V. Trakniui – 8 000 Eur, D. Zeleniakui – 6 500 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteistas teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. Pareiškėjų D. Zeleniako ir V. Traknio atžvilgiu buvo įvykdyti antstolio patvarkymai, kuriais buvo areštuotos atitinkamos teisingo atlyginimo kompensacijos sumos. 2. ET MK informuotas, kad pareiškėjai R. Mironovas, D. Zeleniakas, R. Ivanenkov yra paleisti į laisvę. V. Traknio bausmės laikas baigiasi 2023 m. vasario 19 d., ETMK informuotas, kad pareiškėjui yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas. 2. Susijusios institucijos nedelsiant informuotos apie EŽTT pateiktą prevencinių ir kompensacinių priemonių, galiojančių Lietuvos teisėje, įvertinimą.</p>

			<p>3. Buvo surengtas konsultacinis susitikimas su laisvės atėmimo įstaigų tarnautojais, siekiant aptarti EŽTT praktikoje išvystytus principus dėl kalinimo sąlygų atitikties Konvencijos reikalavimams.</p> <p>4. Sprendimo problematikai aptarti inicijuoti keli aukšto lygio pasitarimai.</p> <p>5. ET MK nuolat informuojamas apie pokyčius baudžiamojoje ir baudinių vykdymo politikoje, sąlygojusoje įkalintų asmenų skaičiaus mažėjimą, taip pat apie įkalinimo įstaigų modernizavimą bei nacionalinių teismų priteisiamų kompensacijų už netinkamas įkalinimo sąlygas didėjimą.</p>
17	<p>Aleksandravičius ir kiti (Nr. 32344/13, 43576/13, 49516/13, 65956/13, 71139/13) 2017 m. liepos 4 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje kalėjime – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas visų pareiškėjų atžvilgiu.</p> <p>b. Pareiškėjams priteista neturtinės žalos atlyginimui: Ž. Aleksandravičiui – 2 400 Eur, A. Gailiun – 8 500 Eur, A. Novikovui – 4 600 Eur, Dūdai – 5 800 Eur, D. Antonovui – 3 700 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. Pareiškėjų D. Zeleniako, A. Novikov atžvilgiu buvo įvykdyti antstolių patvarkymai, kuriais buvo areštuotos atitinkamos teisingo atlyginimo kompensacijos sumos.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad Ž. Aleksandravičius, A. Novikov, G. Dūda, D. Antonovas yra paleisti į laisvę. A. Gailiun bausmės laikas baigiasi 2022 m. spalio 6 d., ET MK informuotas, kad pareiškėjui yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
18	<p>Vitanis ir Šukys (Nr. 51043/13, 54553/13) 2017 m. rugsėjo 27 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Šiaulių tardymo izoliatoriuje – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas;</p> <p>b. Pareiškėjams priteista neturtinės žalos atlyginimui: R. Vitaniui – 5 600 Eur, S. Šukiui – 5 500 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad pareiškėjo R. Vitanio bausmės laikas baigiasi 2023 m. liepos 29 d., o S. Šukio – 2021 m. birželio 12 d., ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjams yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsamiai sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>

19	<p>Stemplys ir Debesys (Nr. 71024/13, 71974/13) 2017 m. spalio 17 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Pravieniškių pataisos namuose – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas</p> <p>b. Pareiškėjams priteista neturtinės žalos atlyginimui: V. Stempliui – 17 100 Eur, H. Debesiui – 17 400 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad pareiškėjai jau yra laisvėje.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
20	<p>Laniauskas ir Januška (Nr. 74111/13, 53460/15) 2018 m. rugsėjo 25 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime ir Vilniaus pataisos namuose – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas</p> <p>b. Pareiškėjui R. Laniauskui priteista 6 400 Eur neturtinės žalos atlyginimui, pareiškėjas M. Januška nepateikė teismui prašymo dėl žalos atlyginimo.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad pareiškėjo R. Laniausko bausmės laikas baigiasi 2023 m. kovo 7 d., o M. Januškos – 2020 m. gegužės 21 d., ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjams yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialijų sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
21	<p>Oskirko (Nr. 14411/16) 2018 m. rugsėjo 25 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime ir Šiaulių tardymo izoliatoriuje – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas</p> <p>b. Priteista 8 900 Eur neturtinės žalos atlyginimo kompensacija.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Pareiškėjo atžvilgiu buvo įvykdytas antstolės patvarkymas, kuriuo buvo areštuota atitinkama teisingo atlyginimo kompensacijos suma, kita dalis kompensacijos sumokėta pareiškėjui.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad pareiškėjo bausmės laikas baigiasi 2023 m. gruodžio 22 d., ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjui yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialijų sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>

22	<p>Ščensnovičius (Nr. 62663/13) 2018 m. liepos 10 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime nuo 2010 m. vasario 24 d. iki 2013 m. gegužės 13 d. – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas. b. Priteista: 11 900 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 300 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK informuotas, kad pareiškėjo bausmės laikas baigiasi 2025 m. gegužės 22 d. ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjui yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
23	<p>Tamašauskas ir Radzevičius (Nr. 8797/16, 29486/17) 2018 m. spalio 16 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Šiaulių tardymo izoliatoriuje ir Alytaus pataisos namuose – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas b. Pareiškėjui O. Tamašauskui priteista 6 400 Eur neturtinės žalos atlyginimui, pareiškėjui H. Radzevičiui – 3 200 Eur.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK informuotas, kad pareiškėjo O. Tamašausko bausmės laikas baigiasi 2024 m. liepos 16 d., o H. Radzevičiaus – 2021 m. liepos 23 d., ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjams yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
24	<p>Višniakovas (Nr. 25988/16) 2018 m. gruodžio 18 d. sprendimas</p> <p>Mironovas ir kiti grupė</p>	<p>a. Netinkamos kalinimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; Neužtikrintos veiksmingos teisinės gynbos priemonės skundams dėl sąlygų netinkamumo – Konvencijos 13 str. (teisė į veiksmingą teisinės gynbos priemonę) pažeidimas. b. Pareiškėjas Teismui nepateikė reikalavimo dėl teisingo atlyginimo.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> ET MK informuotas, kad pareiškėjo bausmės laikas baigiasi 2021 m. gruodžio 13 d., ET MK taip pat informuotas, kad pareiškėjui yra užtikrintas pakankamas gyvenamasis plotas ir nėra nustatyta pažeidimų dėl kitų materialinių sąlygų.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>

25	Michno (Nr. 29826/15) 2018 m. gruodžio 4 d. sprendimas Mironovas ir kiti grupė	a. Netinkamos kalnimo sąlygos Šiaulių tardymo izoliatorijuje – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; Ilgalaikių pasimatymų nesuteikimas kalnimo laikotarpiu– Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimas. b. Pareiškėjui priteista 3 700 Eur neturtinės žalos atlyginimo	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK informuotas, kad pareiškėjas 2017 m. birželio 30 d. išėjo į laisvę. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK bus informuotas, kad pareiškėjas 2013 m. spalio 31 d. išėjo į laisvę. 3. Siekiant ištaisyti nustatytus procesinius pažeidimus, pareiškėjui pranešta apie prokuroro sprendimą sustabdyti išteisinį tyrimą dėl gaisro Lukiškių tardymo izoliatorijuje-kalėjime tyrimo, kuriame jam yra suteiktas nukentėjusiojo statusas, kartu informuojant apie pareiškėjo teisę apskųsti tokį sprendimą. Pareiškėjas skundo dėl tyrimo sustabdymo nepateikė. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2020 m. vasario 12 d. rezolucija Ministrų Komitetas užbaigė sprendimo vykdymo priežiūrą.
26	Miliukas (Nr. 10992/14) 2019 m. balandžio 16 d. sprendimas Mironovas ir kiti grupė	a. Netinkamas gaisro Lukiškių tardymo izoliatorijuje-kalėjime aplinkybių tyrimas – Konvencijos 2 str. (teisė į gyvybę) procedūrinis pažeidimas; Netinkamos kalnimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatorijuje-kalėjime – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; b. Pareiškėjui priteista 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK bus informuotas, kad pareiškėjas 2013 m. spalio 31 d. išėjo į laisvę. 3. Siekiant ištaisyti nustatytus procesinius pažeidimus, pareiškėjui pranešta apie prokuroro sprendimą sustabdyti išteisinį tyrimą dėl gaisro Lukiškių tardymo izoliatorijuje-kalėjime tyrimo, kuriame jam yra suteiktas nukentėjusiojo statusas, kartu informuojant apie pareiškėjo teisę apskųsti tokį sprendimą. Pareiškėjas skundo dėl tyrimo sustabdymo nepateikė. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2020 m. vasario 12 d. rezolucija Ministrų Komitetas užbaigė sprendimo vykdymo priežiūrą.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK bus informuotas apie individualią pareiškėjo padėtį. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje.
27	Steponavičius (Nr. 6982/18) 2019 m. gruodžio 17 d. sprendimas Mironovas ir kiti grupė	a. Netinkamos kalnimo sąlygos Lukiškių tardymo izoliatorijuje-kalėjime – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; b. Pareiškėjui priteista 10 300 Eur neturtinei žalai atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK bus informuotas apie individualią pareiškėjo padėtį. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK bus informuotas apie individualią pareiškėjo padėtį. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje.

28	<p>Bakanova (Nr. 11167/12), 2016 m. gegužės 31 d. sprendimas</p>	<p>a. Valdžios institucijos tinkamai neištyrė pareiškėjos vyro mirties aplinkybių – Konvencijos 2 str. (teisė į gyvybę) pažeidimas. b. Priteista: 10 000 Eur suma neturtinei žalai atlyginti bei 2 420 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Pareiškėja 2017 m. balandžio 24 d. kreipėsi dėl ikiteisminio tyrimo atnaujinimo, kuris Generalinės prokuratūros prokuroro nutarimu buvo atnaujintas. Generalinė prokuratūra kreipėsi į Brazilijos institucijas teisinės pagalbos. Nesulaikus atsakymo, 2019 m. liepos 4 d. Klaipėdos apygardos prokuratūra ikiteisminį tyrimą nutraukė. Pareiškėja pateikė skundą, kuris prokuroro sprendimu buvo patenkintas ir ikiteisminis tyrimas buvo atnaujintas. <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą. 2. ET MK informuotas apie Lietuvos teismų praktiką, kurioje yra vadovaujamosi Konvencijos 2 str. bei Teismo jurisprudencijoje šiuo požiūriu nustatytais kriterijais tais atvejais, kai valstybei kyla pozityvioji pareiga apsaugoti asmenis, kurių gyvybei gresia pavojus dėl kitų asmenų nusikalstamų veikų, bei užtikrinti veiksmingą tokių veikų aplinkybių tyrimą. 3. ET MK informuotas apie ikiteisminio tyrimo atnaujinimą.
29	<p>Činga (Nr. 69419/13) 2017 m. spalio 31 d. sprendimas dėl esmės 2018 m. spalio 9 d. dėl teisingo atlyginimo (<i>taikūs susitarimas</i>)</p> <p>Pyrantienė grupė</p>	<p>a. Valdžios institucijoms panaikinus sprendimą dėl žemės sklypo įsigijimo pareiškėjui už jį sumokėta kompensacija buvo aiškiai nepakankamai panašiam žemės sklypui įsigyti – Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas. b. Teisingo atlyginimo klausimas išspręstas taikiau susitarimu: Vyriausybė įsipareigojo sumokėti 25 000 Eur turtinei žalai, 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 4 500 Eur bylinėjimosi išlaidoms atlyginti. Be piniginės kompensacijos Vyriausybė taip pat įsipareigojo:</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Priteista kompensacija sumokėta. 2. Kitos taikaus susitarimo sąlygos bus įgyvendintos taikiam susitarime su pareiškėju nustatyta tvarka. <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Apie sprendimą informuotos susijusios institucijos. 2. Sprendimas dėl esmės išverstas, paskelbtas ir išplatintas. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.

		<p>1) savo lėšomis atlikti Lietuvos Respublikos nuosavybės atitenkančio žemės sklypo atidalijimo ir registravimo darbus;</p> <p>2) pareiškėjui įvykdžius teisės aktuose nustatytą pareigą prisijungti prie centralizuotos vandens tiekimo ir (ar) nuotekų tvarkymo infrastruktūros, atlyginti pareiškėjo dėl to patirtas išlaidas bei esamos nuotekų valymo sistemos įrenginių uždarymo kaštus pagal atitinkamas viešojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo pateiktas sąskaitas;</p> <p>3) Vilniaus rajono savivaldybei suplanavus atlikti gatvės tiesimo ir remonto darbus, atlyginti atitinkamo žemės sklypo atlaisvinimo ir sutvarkymo darbų išlaidas.</p>	<p>1) savo lėšomis atlikti Lietuvos Respublikos nuosavybės atitenkančio žemės sklypo atidalijimo ir registravimo darbus;</p> <p>2) pareiškėjui įvykdžius teisės aktuose nustatytą pareigą prisijungti prie centralizuotos vandens tiekimo ir (ar) nuotekų tvarkymo infrastruktūros, atlyginti pareiškėjo dėl to patirtas išlaidas bei esamos nuotekų valymo sistemos įrenginių uždarymo kaštus pagal atitinkamas viešojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo pateiktas sąskaitas;</p> <p>3) Vilniaus rajono savivaldybei suplanavus atlikti gatvės tiesimo ir remonto darbus, atlyginti atitinkamo žemės sklypo atlaisvinimo ir sutvarkymo darbų išlaidas.</p>
30	Tumeliai (Nr. 25545/14) 2018 m. sausio 9 d. sprendimas	<p>a. Tinkamai nepaskirsčius neteisėtos statybos padarinių šalinimo naštos, užkrauta per didelę našta pareiškėjams, įpareigojus juos nugriauti namą, kuris buvo statytas turint valdžios institucijų išduotą leidimą –</p> <p>Konvencijos pirmojo protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimas.</p> <p>b. Priteista: 2 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 1 000 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. Pareiškėjai kreipėsi dėl bylos atnaujinimo. 2018 m. spalio 4 d. LAT priėmė nutartį byloje Nr. 3K-3-324-684/2018 - panaikino teismų sprendimų dalis dėl neteisėtos statybos padarinių šalinimo ir perdavė dėl šios dalies bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui, kad šis nustatytų: kaltus asmenis, paskirstytų griovimo išlaidas asmenims, nustatytų atlygintinos žalos dydį dėl statinių nugriovimo statytojui; kitą teismų sprendimų dalį dėl statinių nugriovimo kaip neteisėtos statybos padarinių šalinimo būdo LAT paliko nepakeistą.</p> <p>3. Byla dėl neteisėtos statybos padarinių šalinimo nagrinėjama pirmosios instancijos teisme. Paskirtas mediatorius, pratęstas terminas iki 2020 m. birželio 3 d.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas institucijoms.</p>
31	Mockutė (Nr. 66490/09) 2018 m. vasario 27 d. sprendimas	<p>a. Privataus informacijos apie pareiškėją ir jos gydymą teikimas pareiškėjos motinai ir žurnalistams –</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. ET MK informuotas, kad pareiškėja nepasinaudojo teise kreiptis dėl proceso atnaujinimo.</p>

		<p>Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimas; Galimybės išpažinti tikėjimą nesudarymas ir požiūrio į tikėjimą formavimas gydymo metu – Konvencijos 9 str. (minties, sąžinės ir religijos laisvė) pažeidimas. b. Priteista: 8 000 eurų neturtinei žalai atlyginti ir 900 eurų bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas institucijoms. 2. ET MK informuotas apie Lietuvos teisės aktuose numatytą pacientų privataus gyvenimo apsaugą bei šiuo požiūriu reikšmingą Lietuvos teismų praktiką. 2020 m. vasario 5 d. rezoliucija Ministrų Komitetas užbaigė sprendimo vykdymo priežiūrą.</p>
32	D.R. (Nr. 691/15) 2018 m. birželio 26 d. sprendimas	<p>a. Priverčiamosios medicinos priemonės pritaikymas be teisėto pagrindo – Konvencijos 5 str. 1 d. (laisvės atėmimo teisėtumas) pažeidimas. b. Priteista 7 500 Eur neturtinei žalai atlyginti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta pareiškėjos turto administratoriui pateikus prašymą. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. 2. EŽTT nustatytų principų bei priimto sprendimo aptarimui, siekiant nustatyti, kokių priemonių imtis EŽTT sprendimui įvykdyti, suorganizuoti keli pasitarimai su susijusiomis institucijomis. Nuspręsta inicijuoti Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus.</p>
33	T.K. (Nr. 14000/12) 2018 m. birželio 12 d. sprendimas	<p>a. Suėmimo metu atimti ir ilgą laiką pareiškėjui negražinti akiniai – Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; Nacionalinių teismų nesugebėjimas nustatyti liudytojos (pareiškėjo sugyventinės) gyvenamosios vietos ir jos apklausti teismo posėdyje apriboto pareiškėjo teisę į gynybą, o pats procesas neatitiko teisingo teismo nagrinėjimo reikalavimų – Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą nagrinėjimą) 1 ir 3 dalių pažeidimas. b. Priteista 13 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. ET MK informuotas, kad pareiškėjas kreipėsi dėl baudžiamojo proceso atnaujinimo. 2019 m. liepos 1 d. LAT atnaujino pareiškėjo baudžiamąją bylą. 2019 m. spalio 16 d. nutartimi LAT panaikino Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. gruodžio 9 d. nutartį ir bylą perdavė nagrinėti apeliacine tvarka. Šiuo metu baudžiamoji byla yra nagrinėjama Lietuvos apeliaciniame teisme. <i>Bendrosios priemonės:</i> Sprendimas išverstas, paskelbtas ir išplatintas.</p>

34	M.A. ir kiti (Nr. 59793/17) 2018 m. gruodžio 11 d. sprendimas	a. Neleidimas pateikti prieglobsčio prašymo ir pareiškėjų išsiuntimas į Baltarusiją - Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas; Teisinės gynybos priemonės, turinčios automatinį stabdomąjį poveikį, nebuvimas - Konvencijos 13 str. (teisė į efektyvią teisinės gynybos priemonę) pažeidimas. b. Priteista 22 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija pervesta į notaro depozitinę sąskaitą. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą, kartu prašant įvertinti, ar Lietuvos teisės sistemoje yra veiksmingai užtikrinta prieglobsčio prašymo pateikimo sistema suteikiant veiksmingas teisinės gynybos priemones. 2. Sprendžiamas klausimas dėl teisės aktų keitimo būtinybės.	<i>Individualiosios priemonės:</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga išsiųsta nacionalinėms institucijoms bei paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje 2. Siekiant užtikrinti veiksmingą specialiųjų liudytojų sutuoktinių apsaugą, Teisingumo ministerija perengė būtinus Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus. 2019 m. lapkričio 18 d. Seime registruotas Baudžiamojo proceso kodekso 8, 28, 38 ir 82 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (Nr. 19-12401(3)).
35	Kryževičius (Nr. 67816/14) 2018 m. gruodžio 11 d. sprendimas	a. Nepakankama specialiųjų liudytojų sutuoktinių apsauga baudžiamajame procese - Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimas b. Priteista: 357 Eur turtinei žalai, 3 000 Eur neturtinei žalai atlyginti bei 605 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga išsiųsta nacionalinėms institucijoms bei paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje 2. Siekiant užtikrinti veiksmingą specialiųjų liudytojų sutuoktinių apsaugą, Teisingumo ministerija perengė būtinus Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus. 2019 m. lapkričio 18 d. Seime registruotas Baudžiamojo proceso kodekso 8, 28, 38 ir 82 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (Nr. 19-12401(3)).	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Įmonė kreipėsi dėl proceso atnaujinimo. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.
36	UAB Baltic Master (Nr. 55092/16) 2019 m. balandžio 16 d. sprendimas	a. Nepakankamai motyvuotas atsisakymas kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą - Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimas. b. Priteista: 2 000 Eur neturtinės žalos kompensacija ir 1 000 Eur bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Įmonė kreipėsi dėl proceso atnaujinimo. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.
37	Urbanavičius (Nr. 549/17) 2019 m. gegužės 21 d. sprendimas	a. Netinkama sveikatos priežiūra laisvės atėmimo vietoje -	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.

		Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimas. b. Priteista 5 400 Eur neturtinei žalai atlyginti.	2. ET MK informuotas, kad pareiškėjas nepasinaudojo teise kreiptis dėl administracinio proceso atnaujinimo. 3. Buvo kreiptasi į susijusias institucijas siekiant išsiaiškinti, ar pareiškėjui yra sudarytos sąlygos toliau naudotis pastovaus teigiamo slėgio kvėpavimo takuose palaikymo aparatu. <i>Bendrosios priemonės:</i> 1. Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą, kartu prašant pateikti informaciją apie tai, kokių priemonių praktikoje imasi laisvės atėmimo įstaigos, siekdamos pagerinti suimtųjų sveikatos priežiūrą ir gydymą, taip pat įvertinti, ar Lietuvos teisės sistemoje yra veiksmingai užtikrinta suimtųjų sveikatos priežiūra. Surinkus reikalingą informaciją, ET MK bus pateikta išsami vykdymo ataskaita.
38	Tumėnienė (Nr. 10544/17) 2019 m. spalio 1 d. sprendimas	a. Valdžios institucijos tinkamai neištyrė pareiškėjos brolio mirties aplinkybių – Konvencijos 2 str. (teisė į gyvybę) pažeidimas. b. Priteista: 10 000 Eur suma neturtinei žalai atlyginti bei 3 315 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.
39	Širvinskas (Nr. 21243/17) 2019 m. liepos 23 d. sprendimas	a. Valdžios institucijos, nustatydamos pareiškėjo dukters gyvenamąją vietą, neužtikrino pareiškėjui teisingo proceso – Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimas. b. Priteista: 5 000 Eur suma neturtinei žalai atlyginti.	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Pareiškėjas kreipėsi dėl proceso atnaujinimo. 2020 m. sausio 8 d. nutartimi LAT panaikino sprendimo dalį, kuria nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta nustatyta kartu su motina, ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. <i>Bendrosios priemonės:</i> Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT interneto svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.
40	Žemaitis (Nr. 74305/17) 2019 m. spalio 15 d. sprendimas	a. Neteisėtas policijos pareigūnų įjėgos panaudojimas sulaikymo metu –	<i>Individualiosios priemonės:</i> 1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta. 2. Atnaujintas ikiteisiminis tyrimas.

		<p>Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) materialus pažeidimas;</p> <p>Tyrimo dėl tokių policijos pareigūnų veiksmų neveiksmingumas –</p> <p>Konvencijos 3 str. procesinis pažeidimas.</p> <p>b. Priteista: 15 000 Eur neturtinei žalai atlyginti 1 000 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
41	Znakovas (Nr. 32715/17) 2019 m. lapkričio 19 d. sprendimas	<p>a. Neteisėtas policijos pareigūno jėgos panaudojimas –</p> <p>Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) materialus pažeidimas;</p> <p>Tyrimo dėl tokių policijos pareigūnų veiksmų neveiksmingumas –</p> <p>Konvencijos 3 str. procesinis pažeidimas.</p> <p>b. Priteista: 32 Eur turtinei žalai, 12 000 Eur neturtinei žalai atlyginti ir 2 421 Eur bylinėjimosi išlaidoms padengti.</p>	<p><i>Individualiosios priemonės:</i></p> <p>1. Priteista teisingo atlyginimo kompensacija sumokėta.</p> <p>2. Atnaujintas ikiteisminis tyrimas.</p> <p><i>Bendrosios priemonės:</i></p> <p>Išsami sprendimo apžvalga paskelbta Vyriausybės atstovo EŽTT internetinėje svetainėje. Susijusios institucijos informuotos apie sprendimą.</p>
42	Valeika ir 4 kiti (Nr. 21934/18, 23358/18, 28820/18, 32354/18, 49434/18) 2019 m. rugsėjo 12 d. nutarimas <i>Taikūs susitarimai</i> ²⁰	<p>a. Pareiškėjų skundai dėl Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimo dėl netinkamos kalnimo sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, Šiaulių tardymo izoliatoriuje, Pravieniškių pataisos namuose.</p> <p>b. Taikių susitarimų kompensacijos:</p> <p>P. Valeikai – 9 700 Eur, S. Velečkai – 9 700 Eur, V. Songailai – 5 400 Eur, A. Ambrizui – 5 800 Eur, A. Klevakinui – 6 100 Eur.</p>	<p><i>Taikių susitarimų sąlygų įvykdymas:</i></p> <p>Kompensacijos sumokėtos S. Velečkai, V. Songailai, A. Ambrizui, A. Klevakinui.</p> <p>Pareiškėjų P. Valeikos ir V. Songailos atžvilgiu buvo įvykdyti antstolių patvarkymai, kuriais buvo areštuotos atitinkamos teisingo atlyginimo kompensacijos sumos.</p>

²⁰ Taikių susitarimų atžvilgiu ET MK prižiūri, ar tinkamai ir nustatytais terminais yra vykdomos taikaus susitarimo sąlygos.